

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΜΕΛΕΤΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΦΙΚΑΡΔΟΥ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΣΑΒΒΑΣ / ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΙΚΥ / ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΜΑΡΙΑ / ΧΩΛ ΡΙΤΣΑΡΝΤ

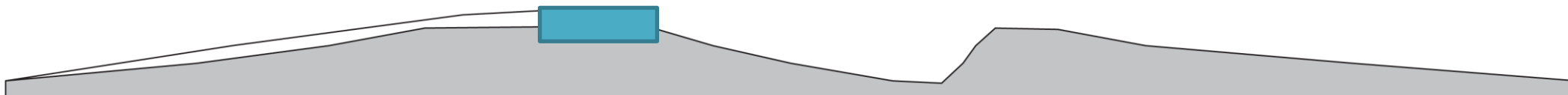
χάρτης δομημένου - αδόμητου

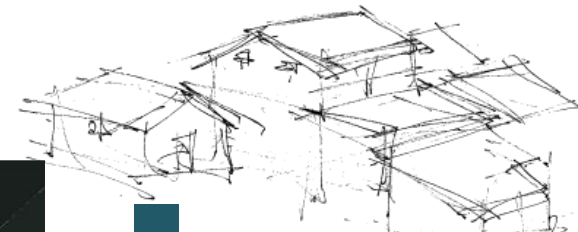

μικρός
αγροτικός
οικισμός στις
νοτιοανατολικέ
ς πλαγιές της
οροσειράς του
Τροόδους

λόγοι
εγκατάλειψης:
οικονομική
υπανάπτυξη,
αστυφιλία,
απουσία οδικού
δικτύου και
σχολείου

το 1978
ολόκληρο το
χωριό
ανακηρύχτηκε
αρχαίο μνημείο
από την
Unesco

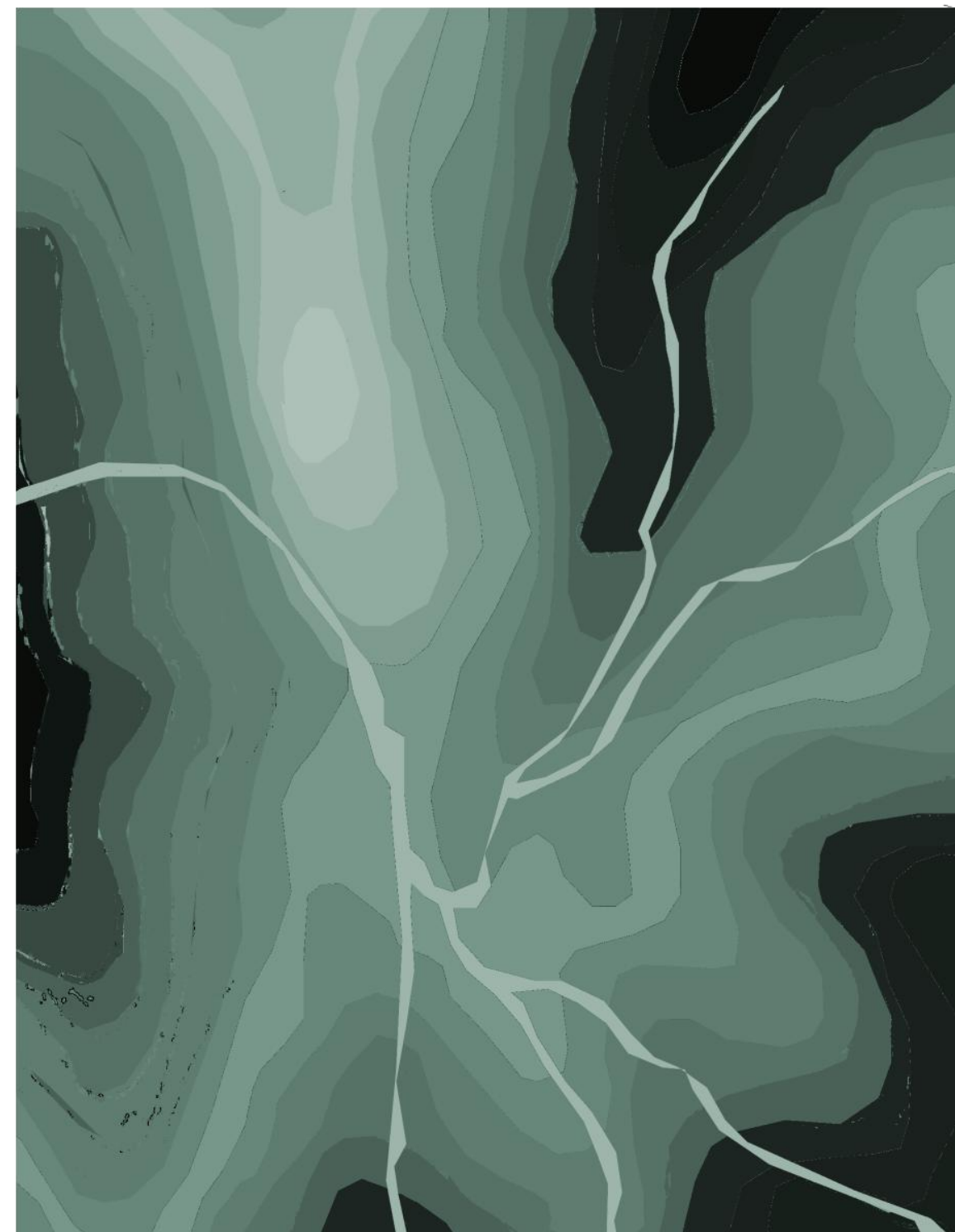

όνομα χωριού
από πλούσια
μεσαιωνική
οικογένεια
"Phicardo" ή
"Ficardi"

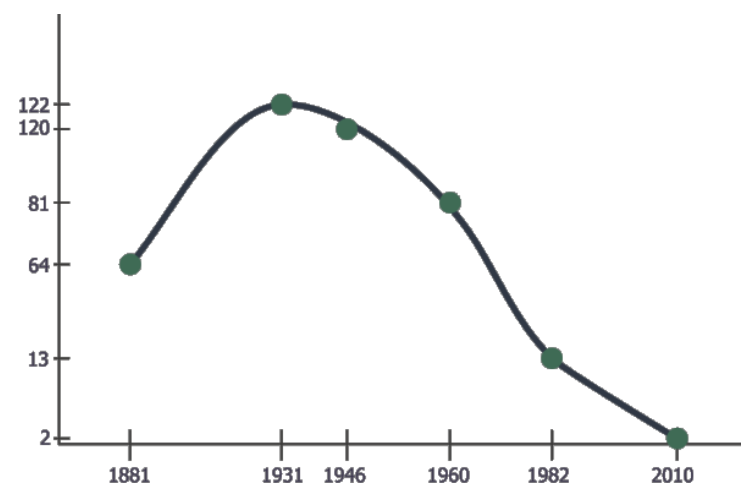
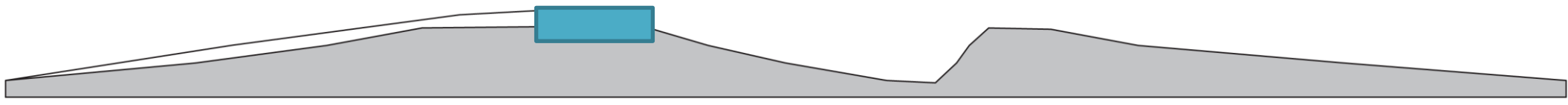
πληθυσμός

1881:	64
1931:	122
1946:	120
1960:	81
1982:	13
2010:	2

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

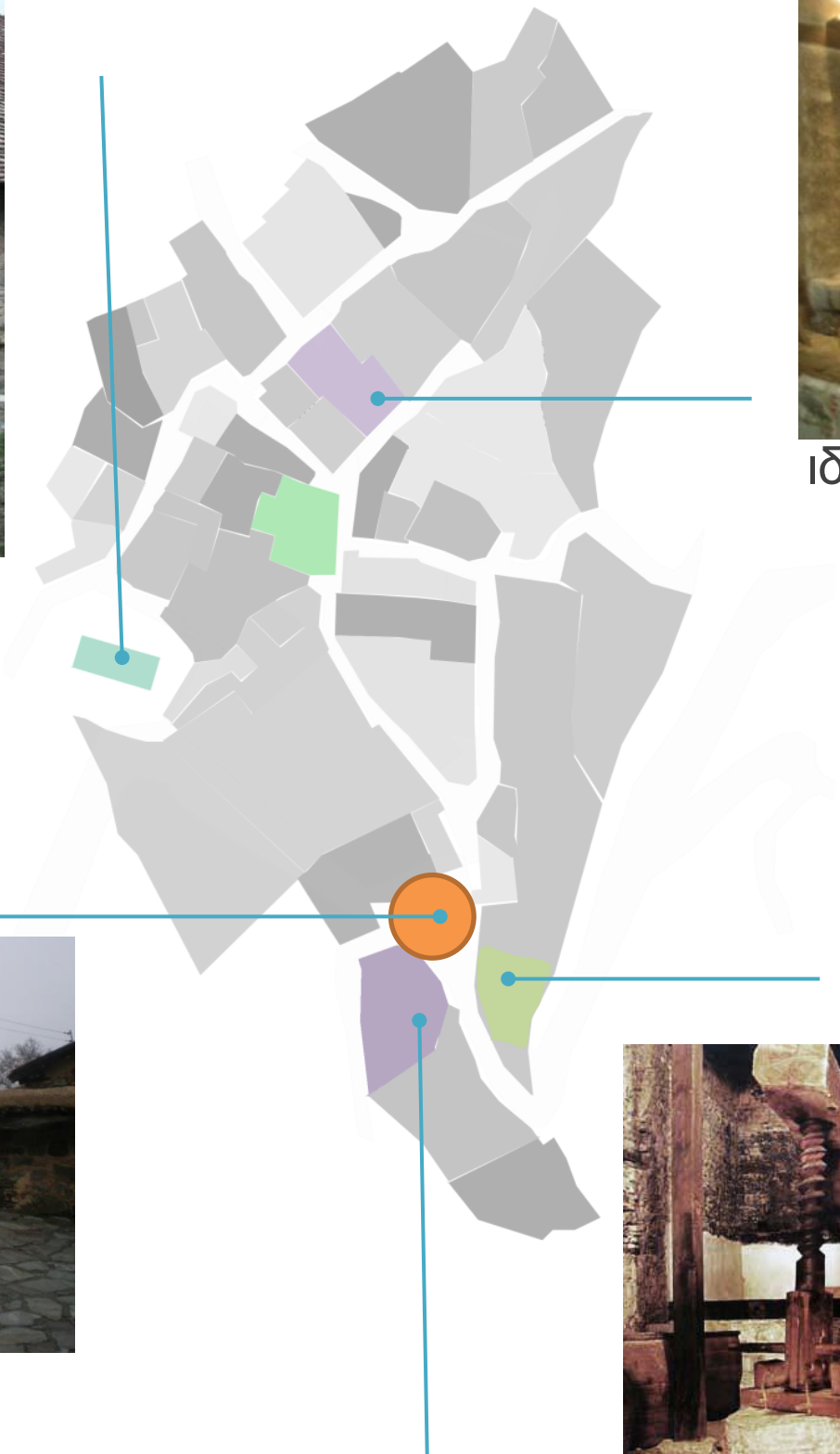

υψομετρικές διαφορές

εκκλησία

ιδιωτικός ληνός

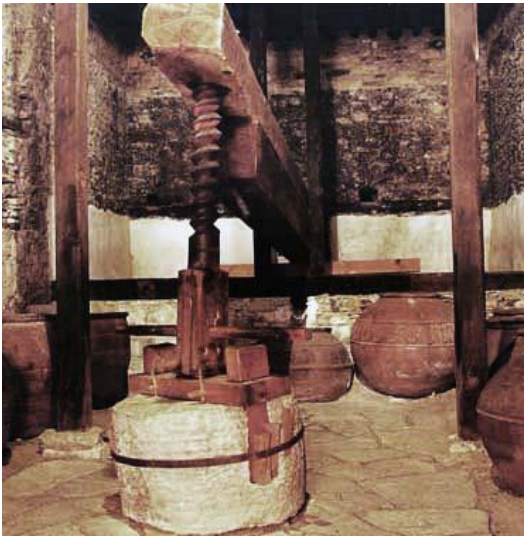
ληνοί (δυο ιδιωτικοί και ένας δημόσιος)

καφενείο Γιαννακού

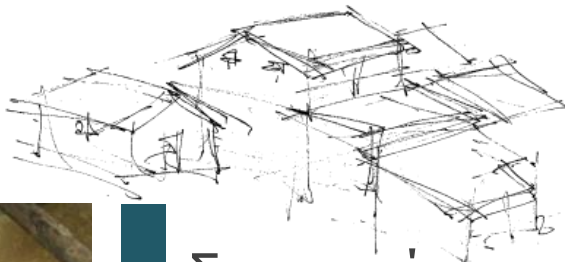
πλατεία χωριού

πλατεία

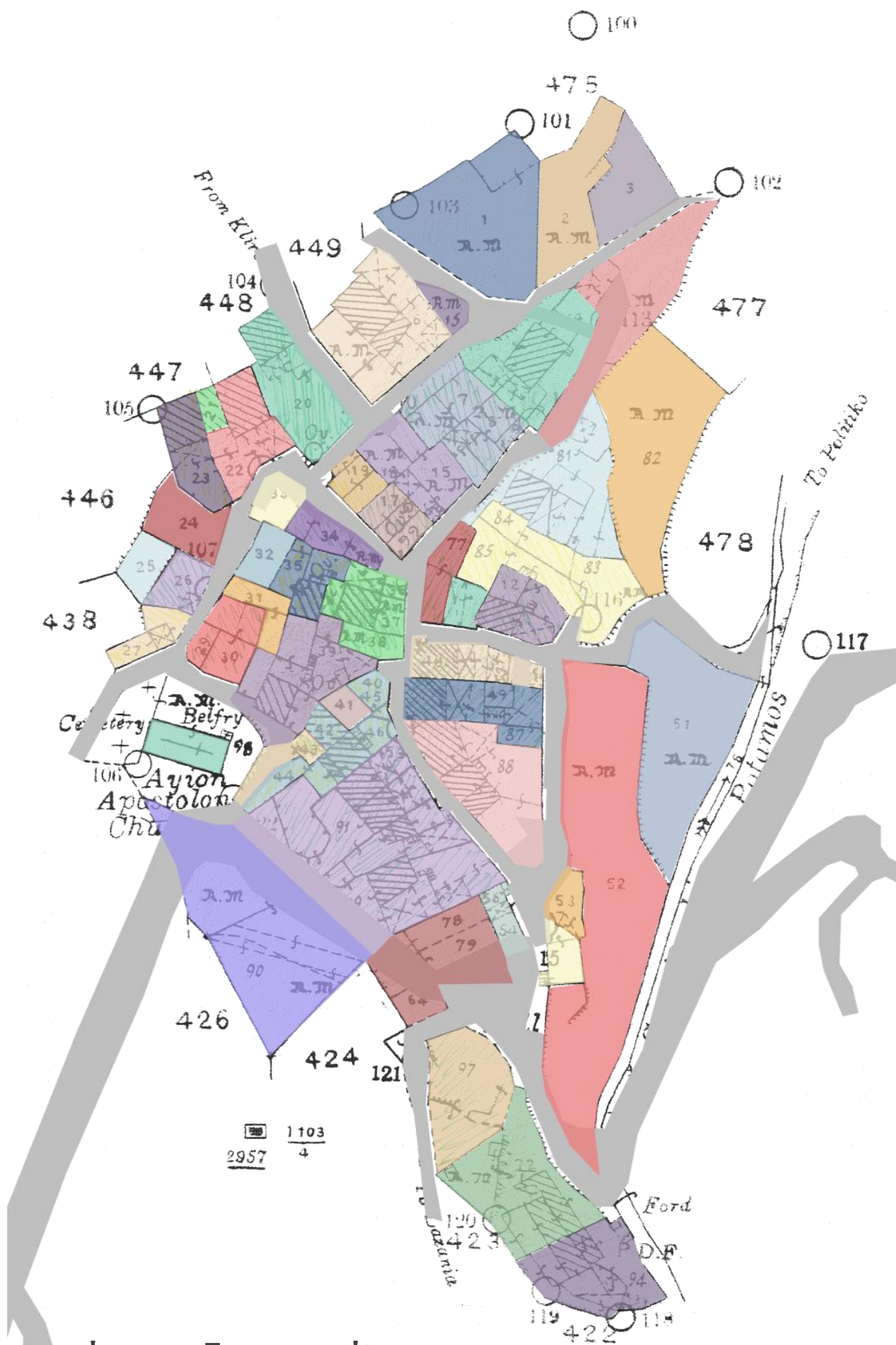
κυβερνητικός ληνός (1774)

Σημαντικά κτίσματα οικισμού

εκκλησία Αποστόλων Πέτρου και Παύλου

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

οικία Κατσινιόρου

οικία Αχιλλέα Δημήτρη

Τμήμα των ιδιοκτησιών αποτελεί αρχαία μνημεία Α' πίνακα αφού αγοράστηκαν από το Τμήμα Αρχαιοτήτων

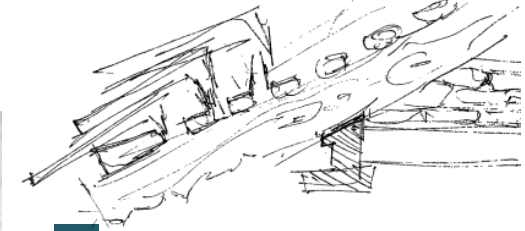
το μεγαλύτερο τμήμα του οικισμού αποτελεί όμως αρχαίο μνημείο Β' πίνακα αφού είναι στην κατοχή ιδιωτών ιδιοκτητών

Δάπεδα
εσωτερικών και
εξωτερικών
χώρων

η ντόπια
σκληρή πέτρα
που
χρησιμοποιείται
σε συνδυασμό
με ψημένο
τούβλο και
γυψομάρμαρο
συνεχίζει και
στο εσωτερικό
των κτισμάτων
λιθόστρωτα
δρομάκια
κατάλληλα
μόνο για
πεζούς και ζώα

● ένας
συγκεκριμένος
δρόμος
κατάλληλος για
το κάρο

ακατέργαστοι
λίθοι στο
κάτω μέρος
του τοίχου

πλίνθος

γύψος

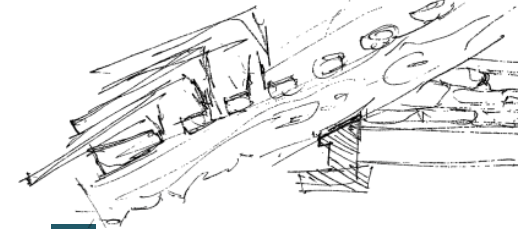
επικάλυψη και
διακόσμηση
εσωτερικών
επιφανειών με
γύψο

μαντάλια στις πόρτες

διακόσμηση σε ξύλινο πλαίσιο

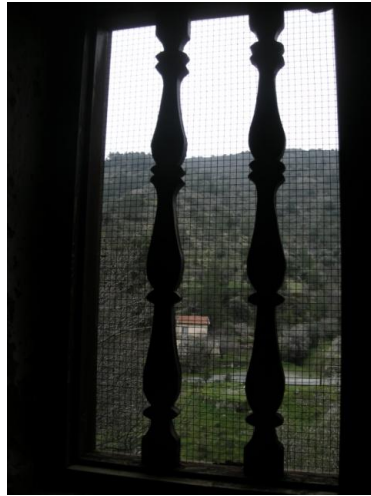
Αναλογίες και
τύποι
ανοιγμάτων

θύρες

αποτελούμενες
από δύο φύλλα
που
δημιουργούνται
από την
παράθεση
σανιδιών το
ένα δίπλα στο
άλλο
παραθυρα

όψη – αναλογίες ανοιγμάτων

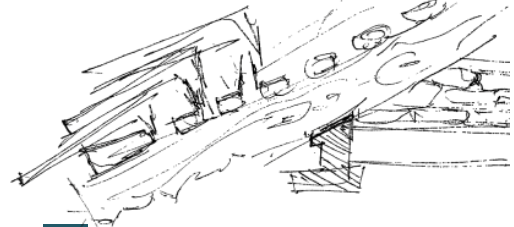

τύποι παραθύρων

διάφοροι τύποι
παραθύρα με
παρμάτζια,
σανίδια και
αρσέρες

κυρίως
διακοσμητικά
και όχι για
προστασία

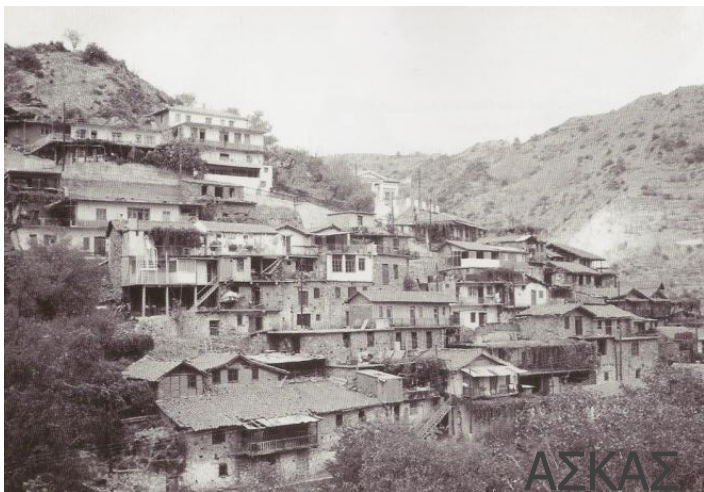

Δώματα και
στέγες

διαμόρφωση
ανάλογα με την
τοπογραφία

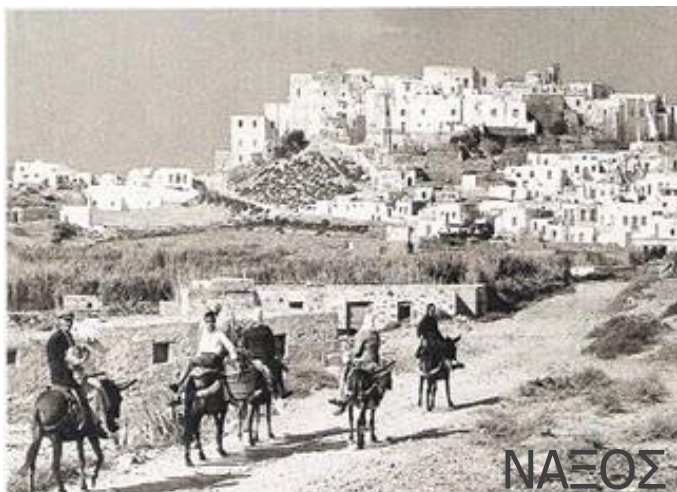
σχέσεις επιπέδων / βατές οροφές

ΑΣΚΑΣ

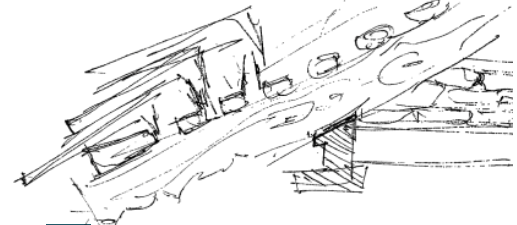

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ

ΝΑΞΟΣ

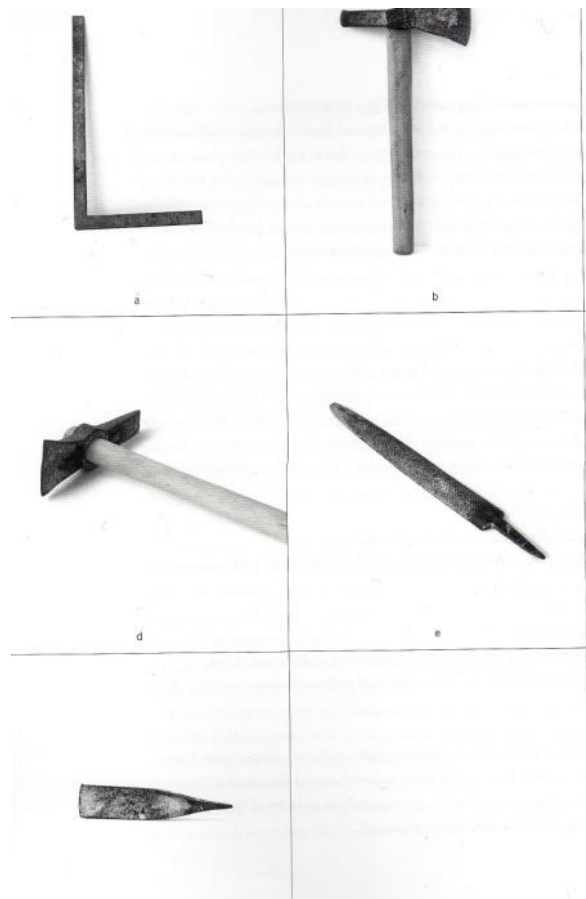
παραδείγματα οικισμών που εκμεταλλεύονται την τοπογραφία για τη διαρρύθμιση τους

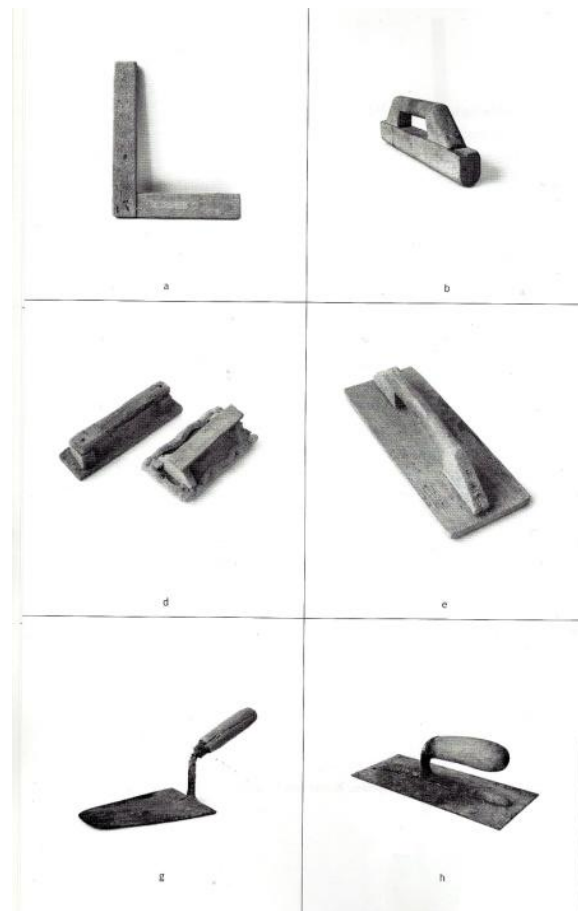
Εργαλεία

λάξευμα και επεξεργασία
πέτρας

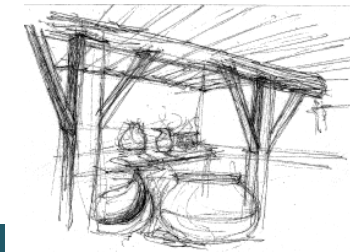

χτίσιμο

επεξεργασία επιφάνειας

πολλά από τα
εργαλεία
οικοδομής
εκτίθενται
στους
εσωτερικούς
χώρους των
οικιών

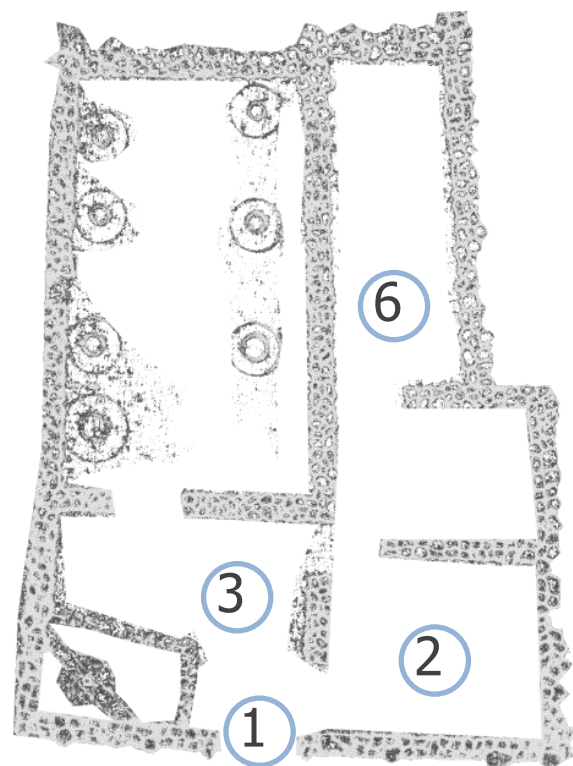

Τυπολογίες οικίας

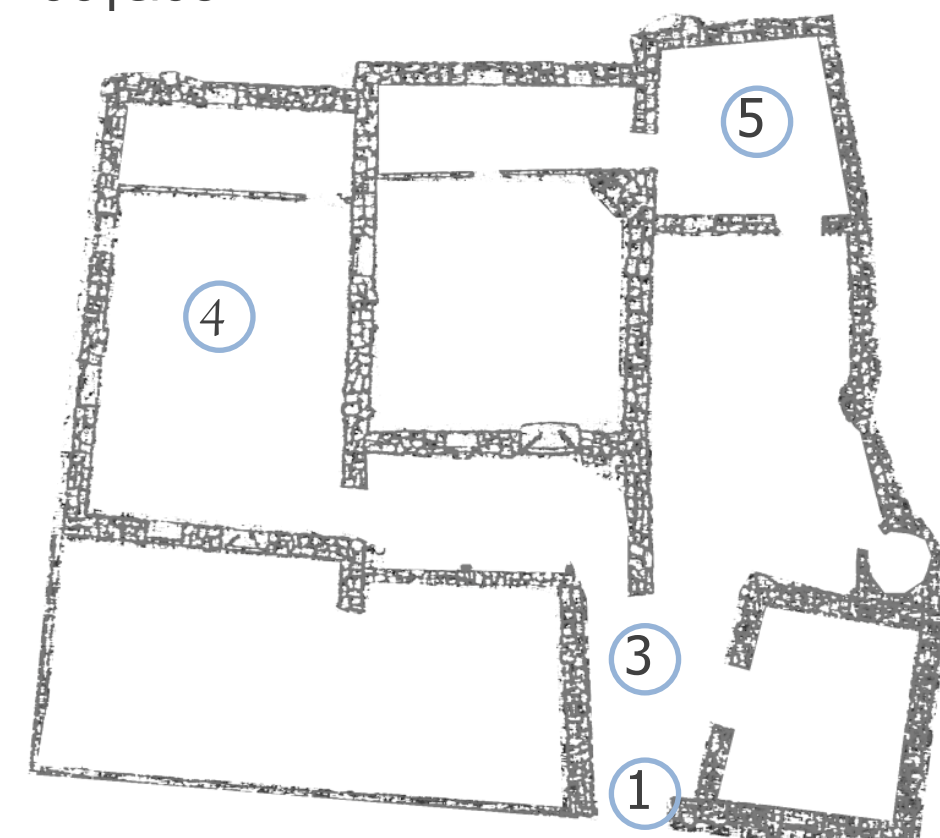
ανάλυση μιας συγκεκριμένης κατοικίας που περιέχει πληθώρα παραδοσιακών στοιχείων

- 1) αυλή / ξωπόρτιν
- 2) λειτουργικός χώρος / δίσχωρο
- 3) ηλιακός
- 4) στάβλοι
- 5) σώσπιτον
- 6) αποθήκη

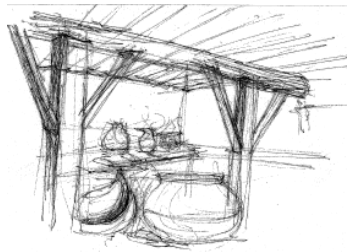
ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΙΩΝ

η «Οικία Αχιλλέα Δημήτρη», κάτοψη ισογείου

η «Οικία Αχιλλέα Δημήτρη», κάτοψη ορόφου

Άλλες τυπολογίες οικίας

1) αυλή /
ξωπόρτιν

2) λειτουργικός
χώρος /
δίχωρο

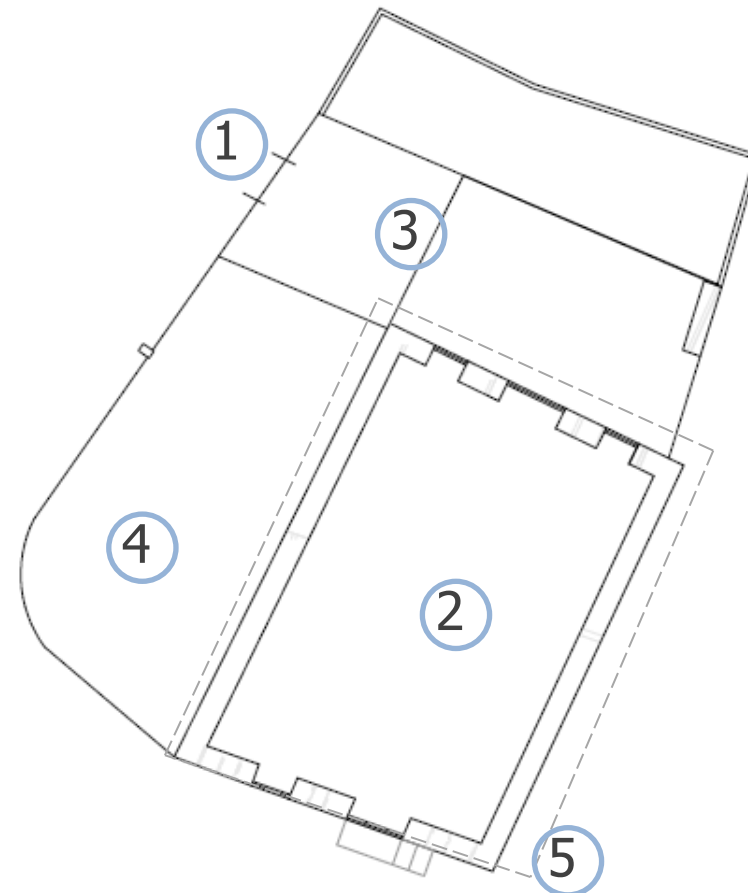
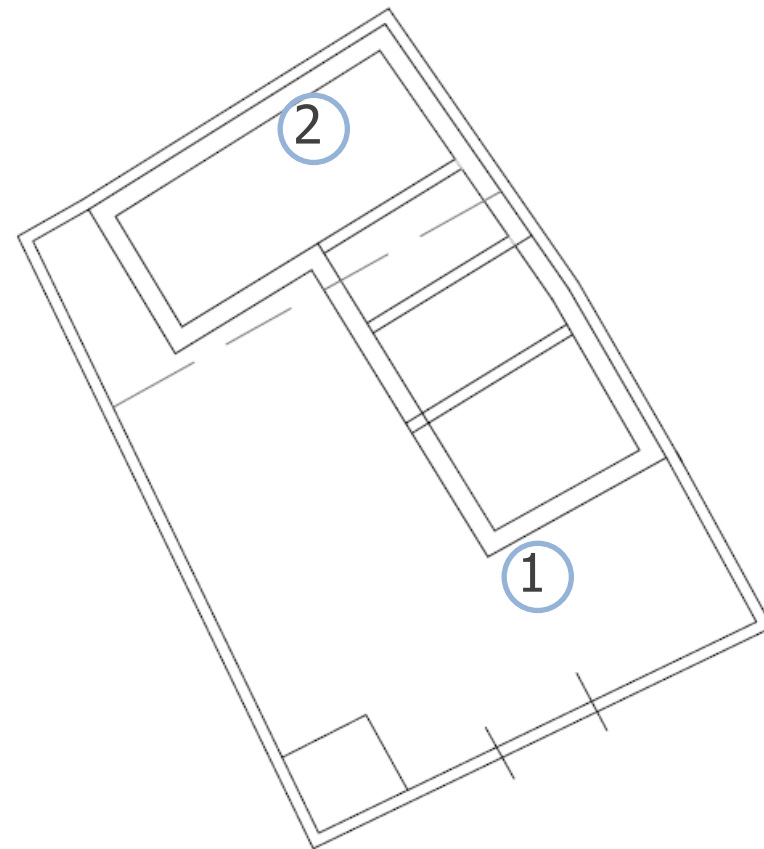
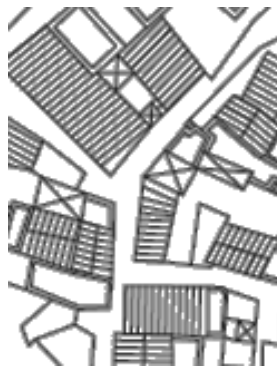
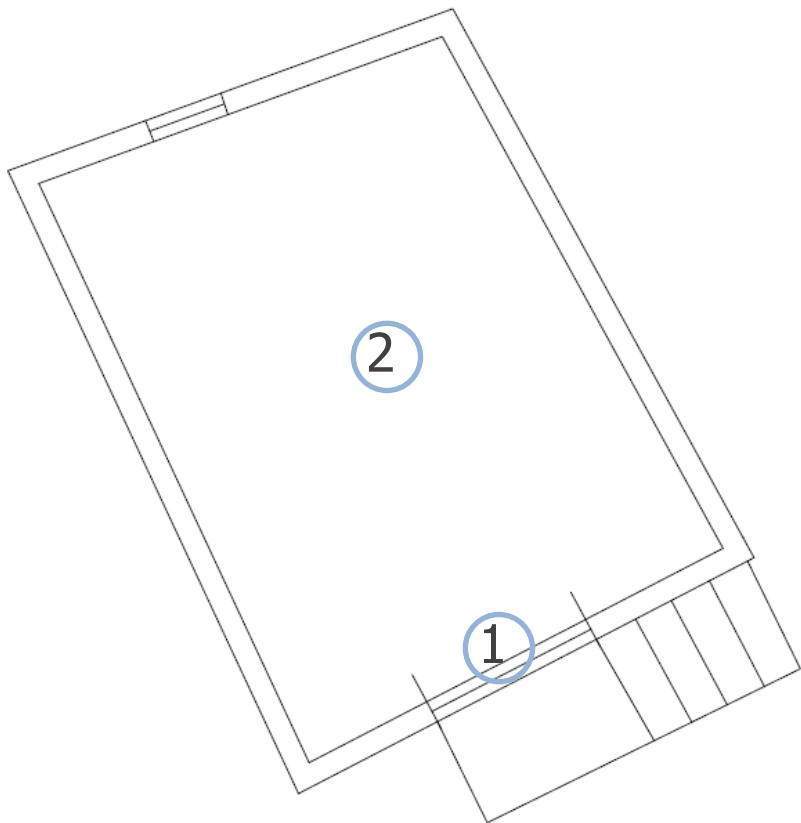
3) ηλιακός

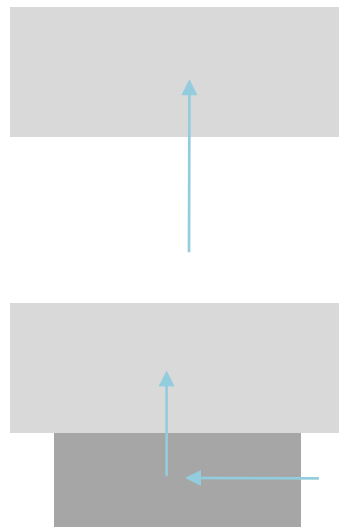
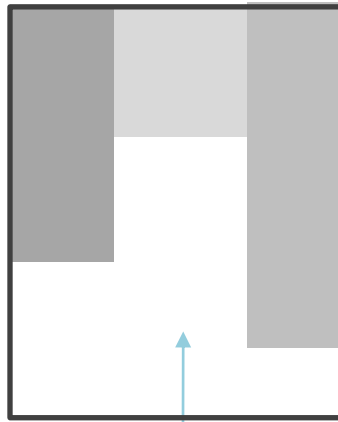
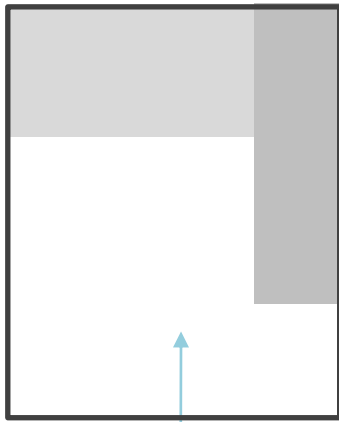
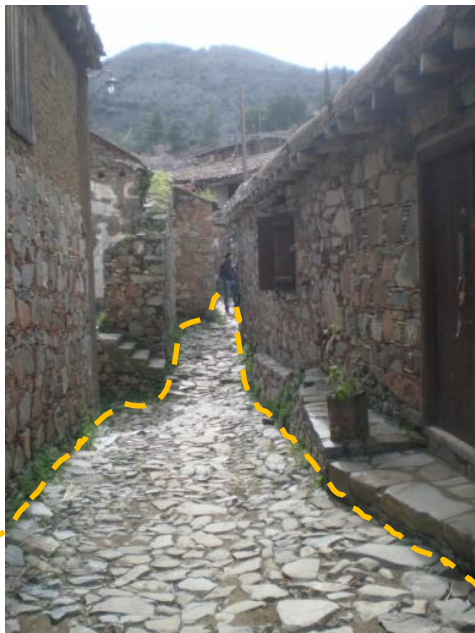
4) στάβλοι

5) σώσπιτον

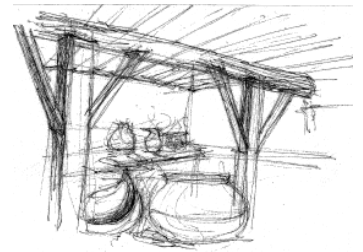
6) αποθήκη

ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΙΩΝ

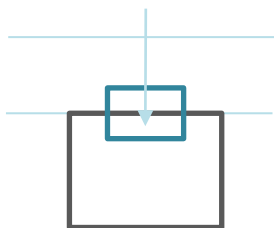
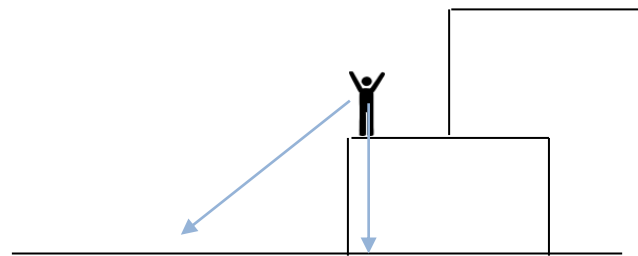
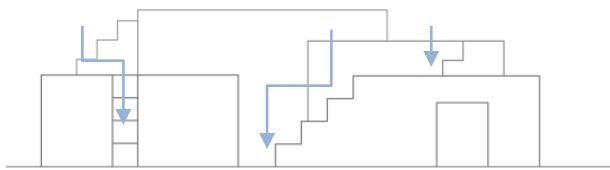
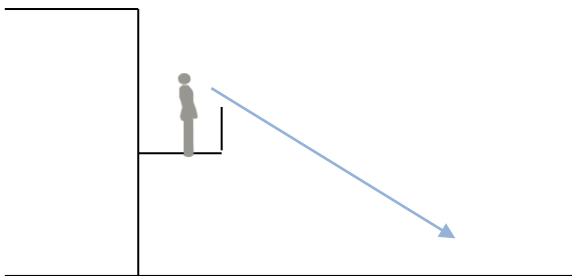
άμεση πρόσβαση από δρόμο

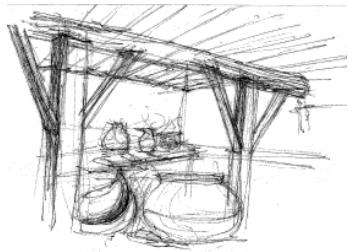
Είσοδος σε κατοικία από δρόμο

σχέση με δρόμο μέσω μαντρότοιχου με ξωπόρτι που οδηγεί στην εσωτερική αυλή της κατοικίας

μπαλκόνια στραμμένα προς το δρόμο λόγω της μη ύπαρξη αστικών επιδράσεων και φόβου για κατακτητές

ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΙΩΝ

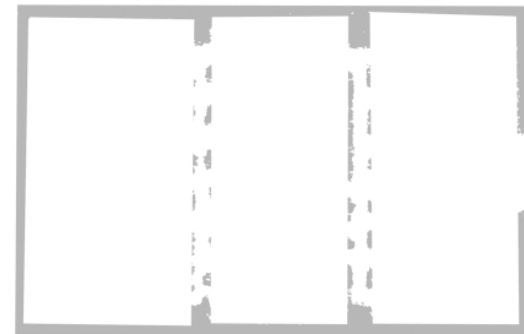
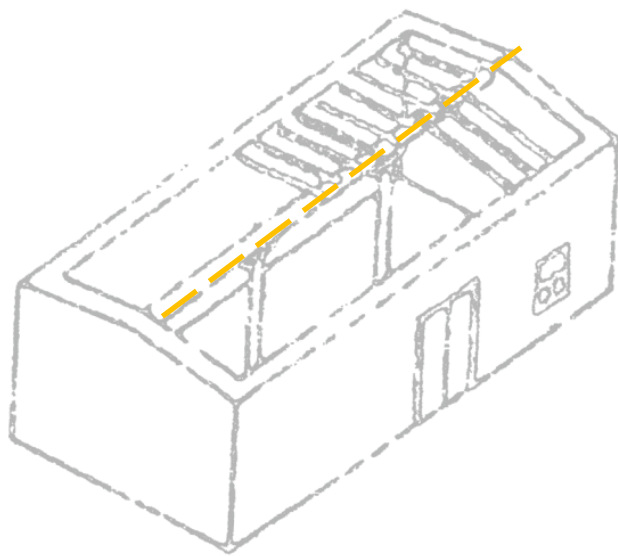
Δίχωρο

δωμάτιο που χωρίζεται στα δύο από δοκό στηριγμένη σε ξύλινους στύλλους, τη νευκά

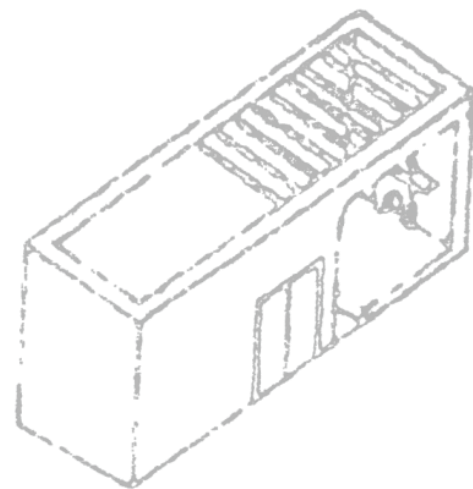
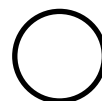
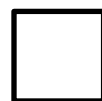
μακρυνάρι

στενό και μακρύ κέλυφος κυπριακού σπιτιού, το πιο απλό, καλύπτεται με δοκάρια (βολίτζια)

ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΙΩΝ

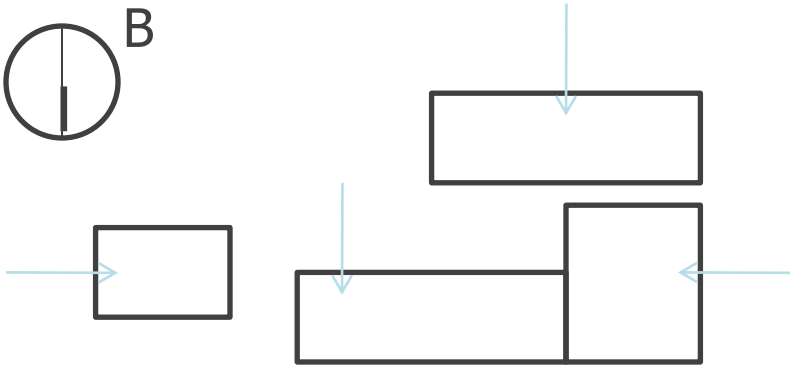
πιθανά σχήματα νευκάς

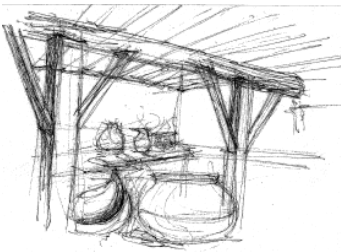
ξύλινα βολίτζια με διαφορετικές συνδέσεις

σκάλες που οδηγούν από τον ηλιακό στον όροφο

μη συγκεκριμένου προσανατολισμού χώροι

Ηλιακός

ημιυπαίθριος
χώρος μπροστά
από κύριους
λειτουργικούς
χώρους των
κατοικιών

ηλιακός σε κατοικία στους Καπέδες

ηλιακός σε κατοικία στο Φικάρδου

σώσπιτον

αποθηκευτικοί
συνήθως χώροι
προέκταση των
κύριων χώρων,
σκοτεινοί,
συνήθως
απουσία
παραθύρων

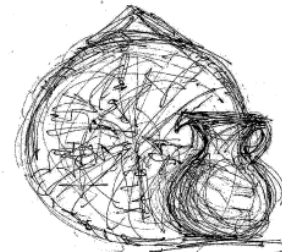

σε μικρές κατοικίες οι άνθρωποι ζούσαν με τα καματερά

στάβλος

χώροι
διαμονής των
καματερών

Έπιπλα οικίας
καρκόλα /
κλίνη

χρήση και ως
αποθηκευτικοί
χώροι
τσιμινιά / τζάκι

χρήση για
θέρμανση
χώρων /
συμβολή σε
ενίσχυση
κοινωνικής
ζωής σπιτιού

κουζοστάτης

εσοχή στο
τοίχο / χρήση
της σαν ράφι

αρμάρι

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΟΙΚΙΑΣ

1

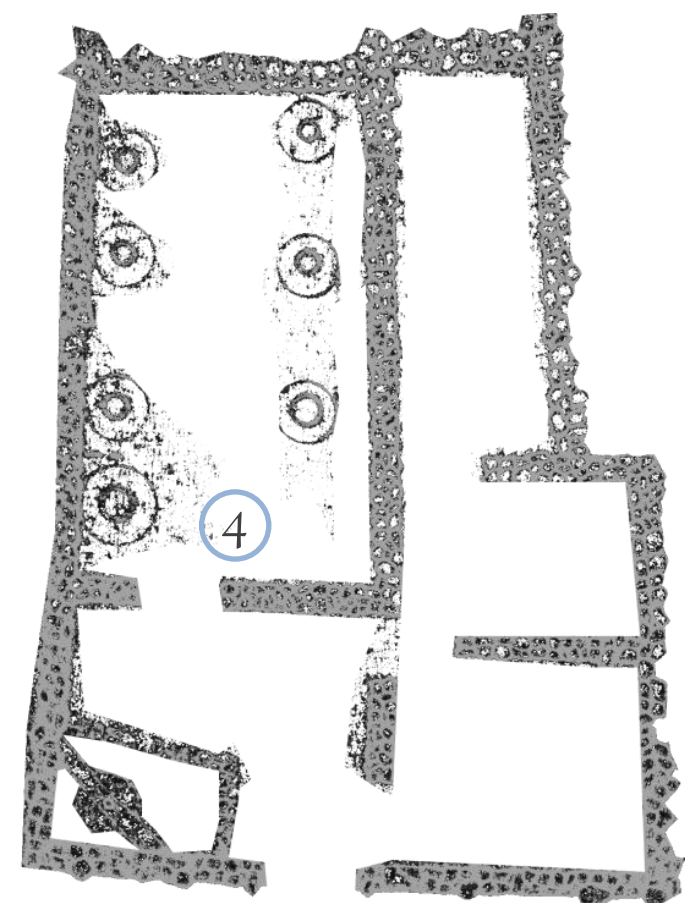
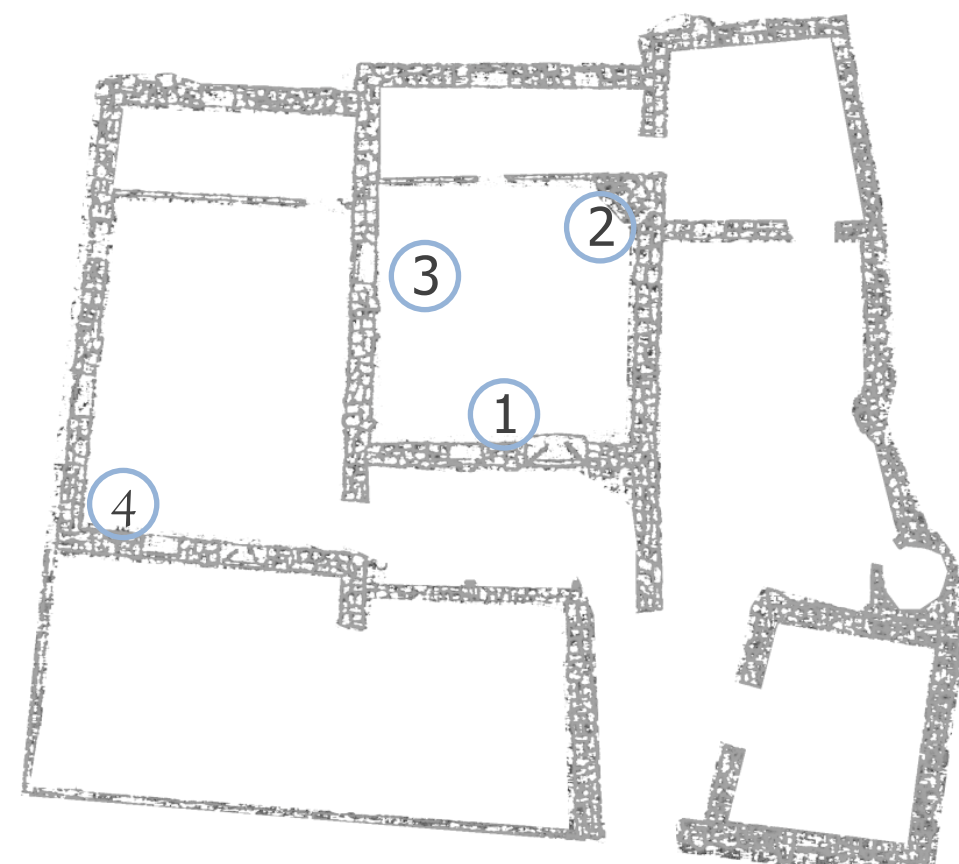
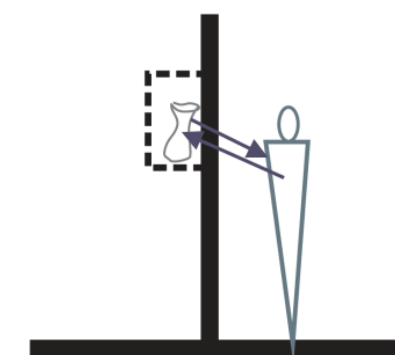
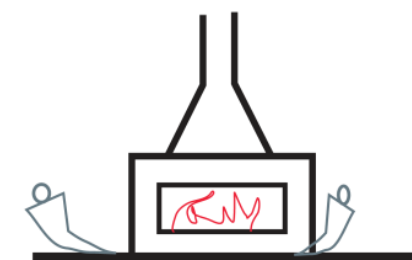
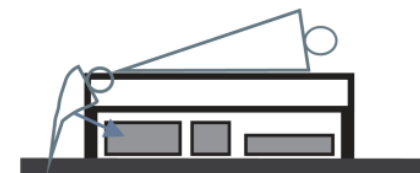
2

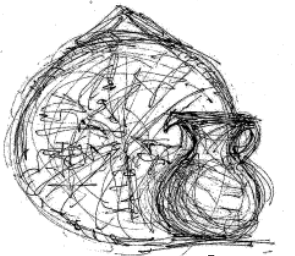

3

4

Έπιπλα οικίας
σεντούτζιν

πεζούλα /
σουβάντζα

χρήση ως ράφι

αργαλειός

μικροί ληνοί
στο εσωτερικό
των σπιτιών
υποδηλώνουν
την
ενασχόληση
των κατοίκων
με τις
αμπελοκαλλιέρ-
γειες

πιθάρια

αποθηκευτικοί
χώροι

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΟΙΚΙΑΣ

1

2

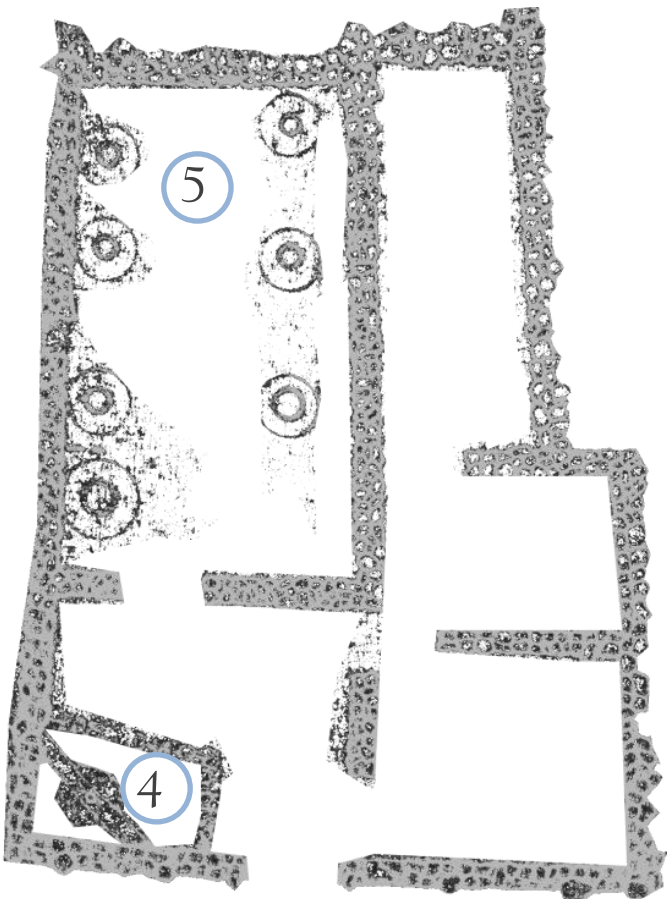
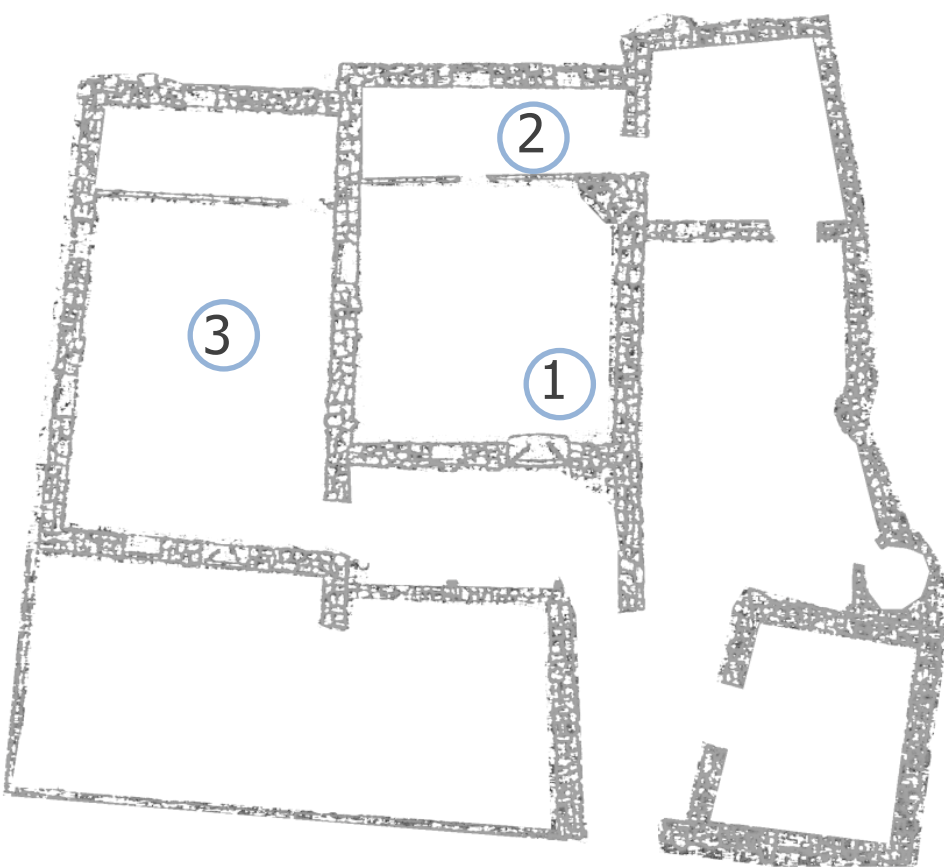
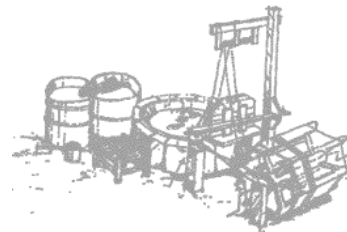
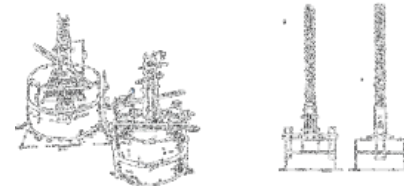
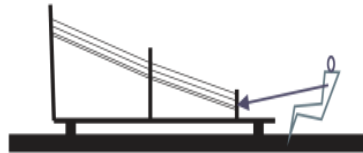
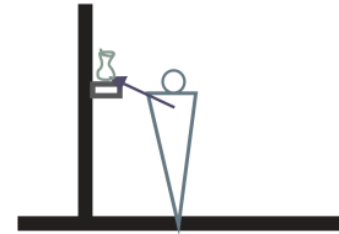
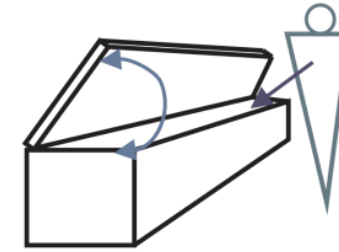
3

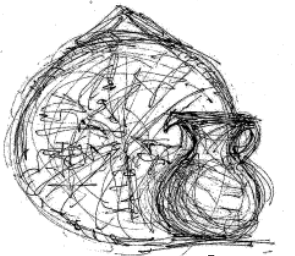

4

5

Έπιπλα οικίας
τάβλα / τραπέζι

κουζοστάτης

φούρνοι

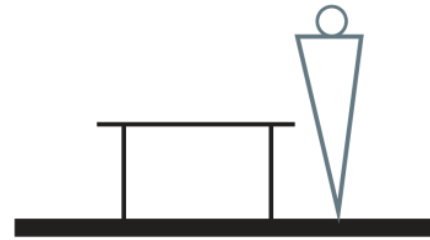
ύπαρξη στην
αυλή των
οικιών

τσαέρα

παρασκευή
τους από τους
τσαεράες με
ξύλα και ψάθες

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΟΙΚΙΑΣ

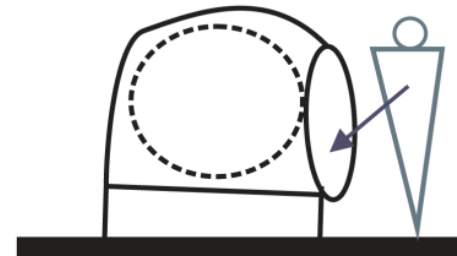
1

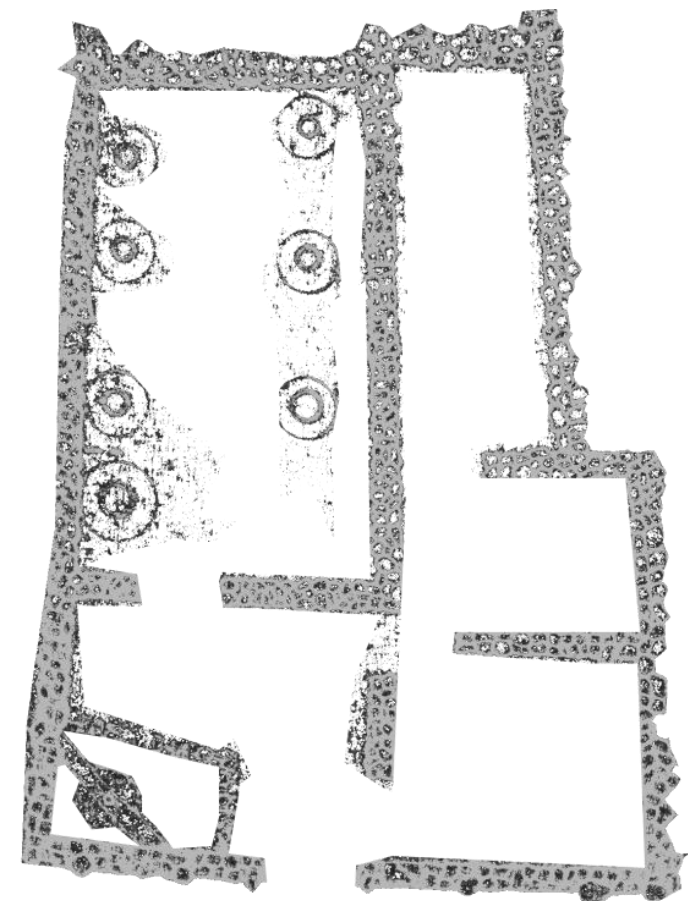
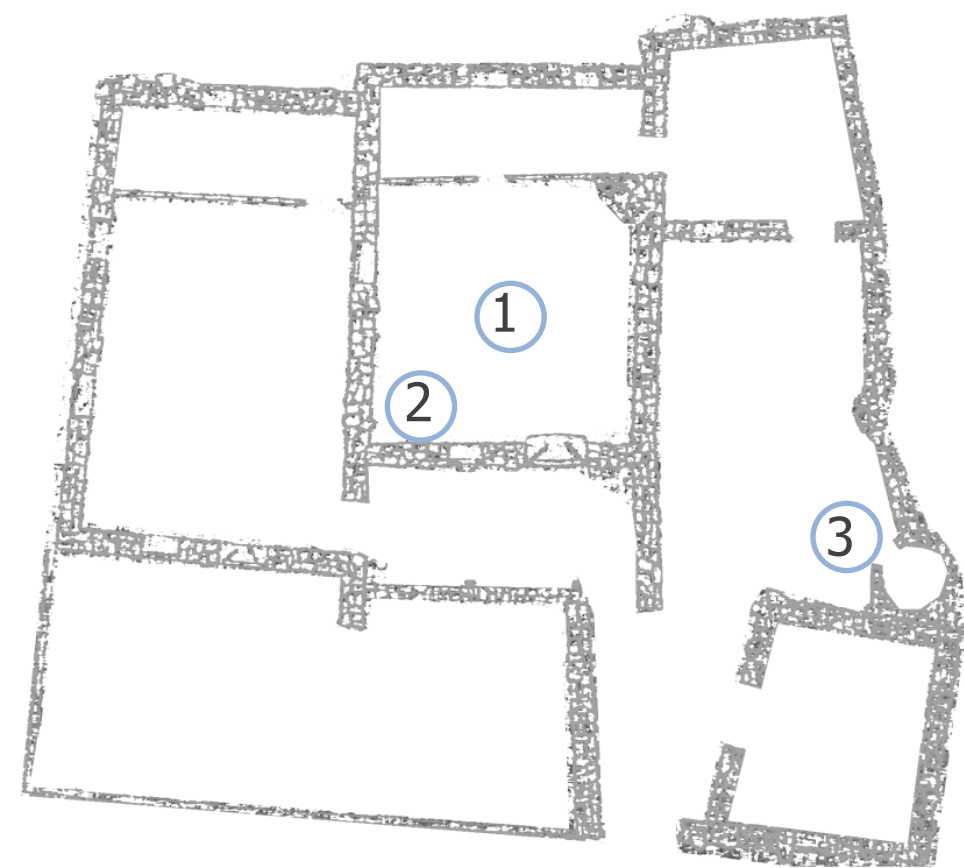
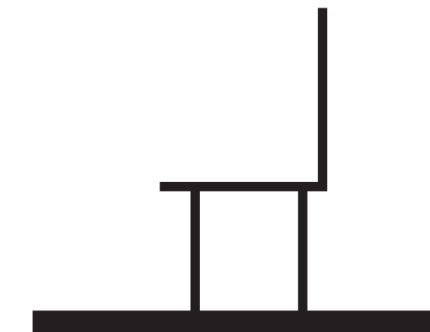
2

3

4

αιγιο**fuxia**

Σκηνογραφώντας το «Παλιοχώρι»

Αίγια Fuxia : Σκηνογραφώντας το «Παλιοχώρι»

Σάββας Αναστασίου

Τον Οκτώβριο του 2008 έκανε την εμφάνισή της στην τηλεόραση μια κωμική σειρά κυπριακής παραγωγής που έτυχε άμεσης και καθολικής αποδοχής από το τηλεοπτικό κοινό του τόπου. Η «Αίγια Fuxia» λίγα επεισόδια πριν από τη λήξη του δεύτερου και τελευταίου της κύκλου, συνεχίζει να σημειώνει μια πρωτόγνωρη για τα κυπριακά δεδομένα επιτυχία, σε βαθμό που δεν άφησε ανεπηρέαστο τον οικισμό Φικάρδου, που κλήθηκε και αυτός να διαδραματίσει το δικό του ρόλο στην σειρά, αυτό του «Παλιοχωρίου», του studio για τα γυρίσματα της σειράς. Στόχος του κειμένου αυτού είναι η ανάλυση κάποιων προβληματισμών που αναδύονται μέσα από τέτοιου είδους εγχειρήματα, όπως είναι η μετατροπή ενός ολόκληρου παραδοσιακού οικισμού σε τηλεοπτικό σκηνικό, ειδικά όταν πρόκειται για ένα μοναδικό χωριό που κηρύχτηκε ολόκληρο σε Αρχαίο Μνημείο. Ποιοί οι λόγοι επιλογής του συγκεκριμένου οικισμού; Αποτελεί η προβολή του ουσιαστικό κίνητρο για επανακατοίκηση; Πώς κατοικήθηκε η Φικάρδου από τους γνήσιους κατοίκους της παλαιότερα, και πώς τώρα από τους «Παλιοχωρίτες»; Τελικά ο οικισμός αναβιώνει ή όχι; Αυτά είναι μερικά από τα ζητήματα με τα οποία καταπιάνομαι στη συνέχεια.

Γιατί, λοιπόν, επιλέχθηκε η κοινότητα Φικάρδου για να υποδυθεί το «Παλιοχώρι»; Όπως δήλωσαν σε συνέντευξη που μας παραχώρησαν οι σεναριογράφοι (και πρωταγωνιστές) της σειράς Λώρης Λοϊζίδης και Χριστιάνα Αρτεμίου, καθοριστικός παράγοντας ήταν το γεγονός ότι ο οικισμός είναι ακατοίκητος. Έτσι μπορούσε να αποτελεί ολόκληρος ένα studio και το συνεργείο θα εργαζόταν χωρίς να ενοχλεί και να ενοχλείται. Εξίσου σημαντικό στοιχείο ήταν η διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα του οικισμού μέχρι σήμερα, πράγμα που σήμαινε περισσότερη ελευθερία στα πλάνα κυρίως στους εξωτερικούς χώρους. Η άμεση πρόσβαση στη φύση για ανάγκες συγκεκριμένων γυρισμάτων, αλλά και η σχετικά εύκολη πρόσβαση σε υπηρεσίες που βρίσκονται στην κοινότητα της Κλήρου και Γουρρίου - εκφράζονται ευχαριστίες στους τίτλους τέλους - θεωρήθηκαν επίσης πλεονεκτήματα της περιοχής

σχ.1 - ΧΩΡΟΙ ΛΗΨΗΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

1. Σπίτι / Βεράντα Αντωνή
Αποθήκη με φρονιτηστήριο
Σπίτι / Αυλή Ραούκκα
Ραφείο Βατζελή

Α. Δρομάκι Κάρου

Β. Γραφείο - Μουσείο
Σπίτι Κατερινούς

Γ. Σπίτι Μιχαήλη

Δ. Σπίτι Σιελεντρούνας

Ε. Σπίτι Πελλομαλούς

15. Σπίτι Ορθοδοξίας
Κρεβατοκάμαρα Πινούς / Λεοντή / Κίκας

Ζα. Σπίτι Τσιαούση

Ζβ. Κλειστός χώρος μισταρκών

112. Καφενείο

16. Τσιαουσάδικο

26. Αυλή Μιχαήλη

37. Σπίτι Παπασκούλουκου / Σχολείο/ Σπίτι
Τζένης και Αλισταβούς

55. Πλατεία και Αγορά

75. Νεκροταφείο

Αίγια Fuxia : Σκηνογραφώντας το «Παλιοχώρι»

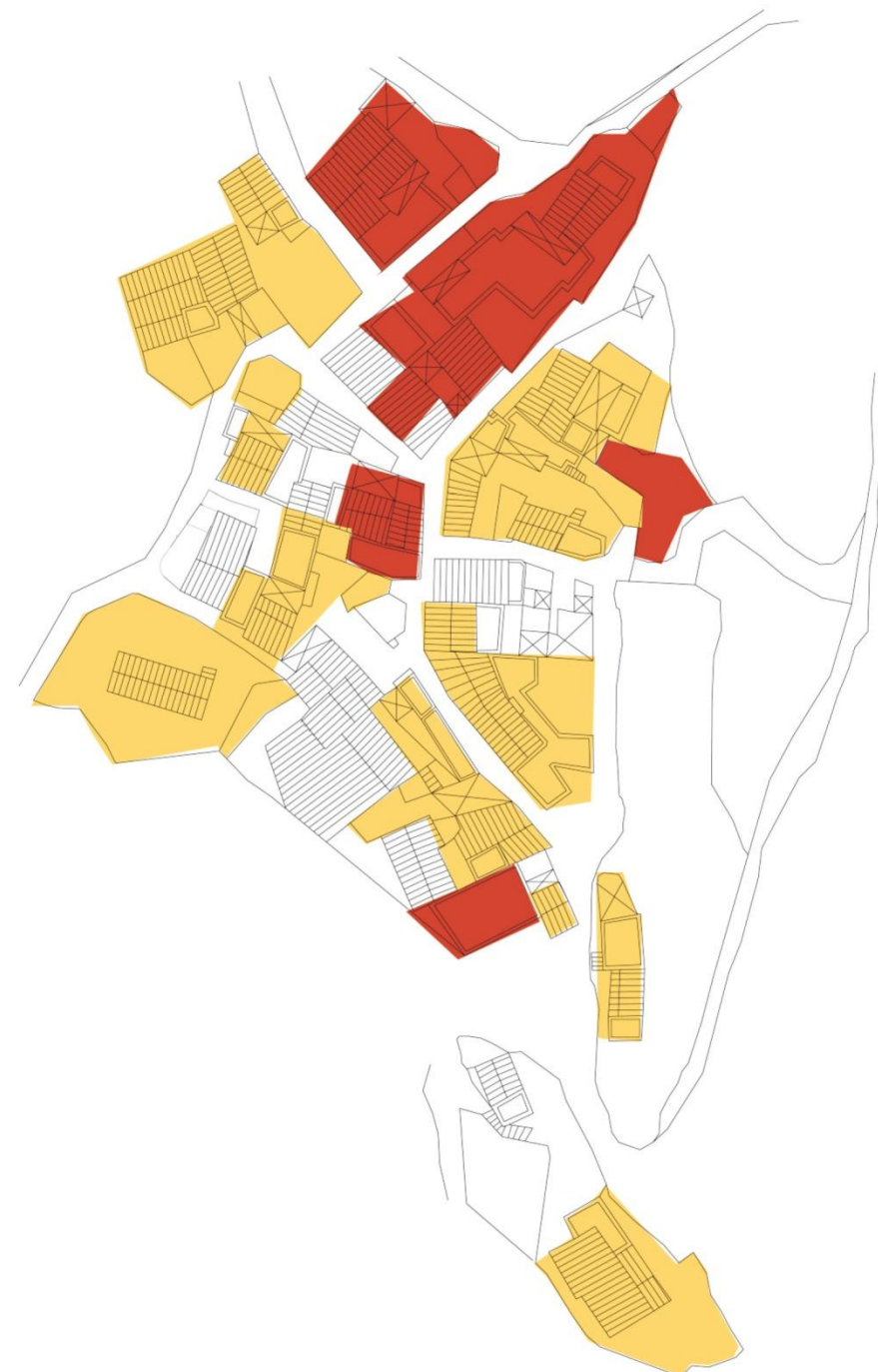
αυτής. Αυτό που έχει σημασία όμως, κατά προσωπική μου άποψη, είναι το κατά πόσο προβάλλονται τελικά τόσο αυτά όσο και άλλα ιδιαίτερα γνωρίσματα της Φικάρδου μέσω της τηλεοπτικής προβολής. Για παράδειγμα, η επικοινωνία των δωματίων μεταξύ τους και η εύκολη πρόσβαση σε αυτά από τους δρόμους του χωριού είναι ένα μοναδικό γνώρισμα στον οικισμό, που μέχρι πρόσφατα μόνο επί τόπου μπορούσε κάποιος να το αντιληφθεί. Μετά την μεταφορά της άποψης μας αυτής στους σεναριογράφους, είδαμε με ιδιαίτερη ικανοποίηση στο επεισόδιο 65 ένα κυνηγητό μεταξύ ηθοποιών το οποίο έλαβε μέρος στα δώματα κτισμάτων του χωριού (εικ. 1-4). Κάποια άλλα γνωρίσματα όμως τυγχάνουν διαφορετικής προσέγγισης από την παραγωγή, όπως για παράδειγμα η σταδιακή ερήμωση του χωριού τα τελευταία χρόνια. Όπως μας δήλωσε η σκηνογράφος της σειράς, όχι μόνο δεν προβάλλεται η εγκατάλειψη του οικισμού αλλά, αντίθετα, ο εξοπλισμός των πλάνων πολλές φορές εσκεμμένα μεταφέρει το μήνυμα ότι το χωριό κατοικείται πέραν των πρωταγωνιστών της σειράς. Ένας κομπάρσος, μια μπουγάδα στην αυλή ενός σπιτιού, μια σκούπα αφημένη σε ένα ξωπόρτι ή ένα φρεσκοποτισμένο λουλούδι στοχεύουν στην αποδυνάμωση της ταύτισης της Φικάρδου με τα πρόσωπα της σειράς και στην έμμεση αναφορά σε κατοίκηση του χωριού. Κατά προσωπική μου άποψη αυτή η συνύφανση των πρωταγωνιστών με συγκεκριμένους χώρους του οικισμού χρειάζεται όντως προσοχή και ορθά γίνονται κάποιες ενέργειες προς αποφυγή ενός τέτοιου φαινομένου. Η υπάλληλος του μουσείου μας δήλωσε προβληματισμένη ότι το κοινό πλέον δεν ζητά μια ξενάγηση στην οικία Αχιλλέα Δημήτρη, αλλά στην οικία «Σιελεντρούνας» κάτι που σχολίασε, δικαιολογημένα, ως απογοητευτικό. Με κάποιο έμμεσο τρόπο όμως, πιθανόν μέσω του σεναρίου, θα ήταν καλύτερα να θίγεται το τεράστιο πρόβλημα της εγκατάλειψης που αντιμετωπίζει τόσο η Φικάρδου όσο και οι γειτονικοί οικισμοί Γούρρι και Λαζανιά.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, κάτι που καθιστά τον οικισμό της Φικάρδου ξεχωριστό ανάμεσα στους υπόλοιπους παραδοσιακούς οικισμούς είναι η κήρυξη ολόκληρης της κοινότητας σε Αρχαίο Μνημείο με αρκετά κτίσματα πρώτου και δευτέρου πίνακα σύμφωνα με το Τμήμα Αρχαιοτήτων (σχ.2). Ποιοί χώροι όμως από

εικ. 1-4: Πλάνα από τα δώματα στο επεισόδιο 65

σχ.2: Κατηγορίες μνημείων
■ Αρχαία Μνημεία Α' Πίνακα
■ Αρχαία Μνημεία Β' Πίνακα

Αίγια Fuxia : Σκηνογραφώντας το «Παλιοχώρι»

αυτούς επιλέγονται για σκοπούς γυρισμάτων και πώς αντιμετωπίζονται; Σύμφωνα και πάλι με όσα μας είπαν οι σεναριογράφοι, ανάλογα με τις ανάγκες του σεναρίου αναζητήθηκαν οι αντίστοιχοι χώροι και έγινε μια προσπάθεια περιορισμού και εξυπηρέτησης των αναγκών με όσο το δυνατόν λιγότερο εμβαδών. Αφού βρέθηκαν οι χώροι αυτοί, συνεργείο της παραγωγής ανέλαβε τον καθαρισμό τους γιατί οι πλείστοι από αυτούς βρίσκονταν σε απρόσιτη κατάσταση (ακαθαρσίες, ζώδια, τρωκτικά κλπ). Επίσης οποιαδήποτε επέμβαση-προσθήκη κρίθηκε απαραίτητη έγινε σε συνεννόηση με το τμήμα αρχαιοτήτων και κατασκευάστηκε από τεχνικό του τμήματος, ακολουθώντας πάντα τα παραδοσιακά πρότυπα. Οποιαδήποτε σύγχρονη παρέμβαση σε ιδιοκτησίες Ά Πίνακα απαγορεύεται, γι' αυτό και στις περιπτώσεις αυτές βλέπουμε μια πιο μουσειακή αντιμετώπιση με περιορισμένο εξοπλισμό όπως για παράδειγμα ράφια αναρτώμενα από τα βολίτζια, ή τις ίδιες τις πέτρες να λειτουργούν ως ράφια κάτι που παραπέμπει περισσότερο στην παραδοσιακή λύση. Στις ιδιοκτησίες που ανήκουν στο 'Β Πίνακα η σκηνογράφος μπορεί να λειτουργήσει πιο ελεύθερα και σε συνεννόηση μόνο με τους ιδιοκτήτες αφού η παρεμβάσεις αφορούν κυρίως την απόκρυψη σύγχρονων στοιχείων όπως για παράδειγμα την επικάλυψη καλωδίων με γυψοταινία.

Στο σημείο αυτό μπορεί να τεθεί ακόμα ένα εύλογο ερώτημα. Αφού επιλέχθηκαν οι κατάλληλοι χώροι και έτυχαν των αναγκαίων επεμβάσεων, πώς επανακατοικούνται από «Παλιοχωρίτες» και ποιά η σχέση της κατοίκησης αυτής με την πραγματική κατοίκηση και τρόπο ζωής των παλαιότερων χρόνων; Μια πιο προσεχτική παρακολούθηση ορισμένων πλάνων της σειράς μπορεί να μας δώσει κάποιες απαντήσεις. Στην εικόνα 5 βλέπουμε στο σπίτι της «Σιελεντρούνας» (οικία Αχιλλέα Δημήτρη) ένα γραφείο κοντά σε ένα γωνιακό παράθυρο που εξασφαλίζει τον απαραίτητο φυσικό φωτισμό του χώρου. Αν όμως παρατηρήσουμε μια εικόνα από κάποιο παρόμοιο χώρο, πχ. η γωνιά στην εικόνα 6 παρατηρούμε ότι ο φυσικός φωτισμός στο σημείο αυτό είναι ανεπαρκής, οπότε πολύ πιθανόν μια διαμόρφωση όπως αυτή στην εικόνα 5 να μην ευσταθεί, γιατί τότε δεν ήταν λειτουργική, εκτός αν υποστηριζόταν από τεχνητό φωτισμό.

εικ. 5: Σπίτι Σιελεντρούνας (οικία Αχιλλέα Δημήτρη)

εικ. 6: Σπίτι Μιχαήλη (οικία Αχιλλέα Δημήτρη)

οικία «Σιελεντρούνας»

οικία «Μαλούς»

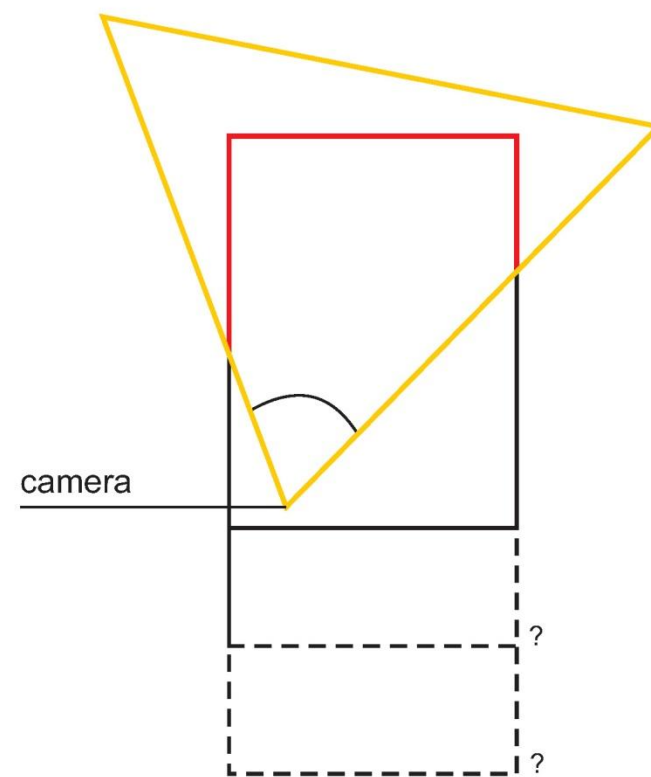

εικ.7: Δύο οικίες σε μία

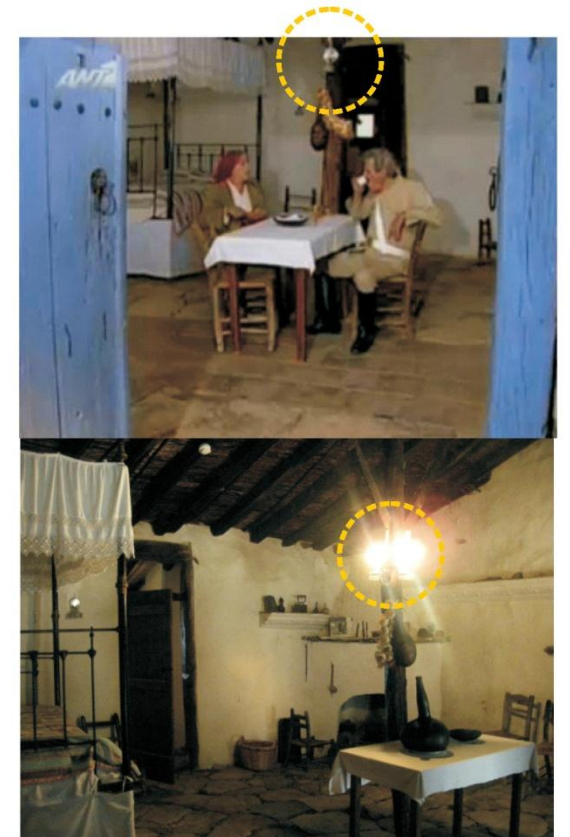
Αίγια Fuxia : Σκηνογραφώντας το «Παλιοχώρι»

Ένα τελευταίο κεφάλαιο στην εξέταση των επιδράσεων που έχει η τηλεοπτική προβολή της Φικάρδου πάνω στον ίδιο τον οικισμό είναι ο τρόπος με τον οποίο ο τηλεθεατής αντιλαμβάνεται το χωριό μέσω της τηλεόρασης. Αρκεί να παρατηρήσει κανείς το χάρτη με τα σημεία λήψεων των διάφορων χώρων (σχ.1) που προβάλλονται ως οικίες, μπακάλικο, καφενείο κλπ. Κατά τη ξενάγησή μας στους χώρους από τη Χριστίνα Αρτεμίου, μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση το γεγονός ότι μία μόνο οικία μπορεί να προβληθεί στην τηλεόραση ως δύο διαφορετικές, όπως για παράδειγμα αυτή του Αχιλλέα Δημήτρη που φιλοξενεί τις οικίες «Σιελεντρούνας», και «Μαλούς» (εικ.7). Το μέγεθος των χώρων είναι επίσης κάτι το οποίο δεν μπορεί να αντιληφθεί ο τηλεθεατής γιατί ένα πλάνο μπορεί να προβάλλει μόνο μέχρι τρεις τοιχοποιίες κάθε φορά (σχ. 3). Ο φωτισμός τις πλείστες φορές είναι πολύ εντονότερος από την πραγματικότητα χωρίς να προβάλλονται κάποιες τεχνητές πηγές (εικ.8). Πολλές φορές η ίδια η ερμηνεία των ηθοποιών μπορεί να επηρεάσει και να σχηματίσει εντυπώσεις. Στα χειμερινά επεισόδια για παράδειγμα, οι χώροι δεν θερμαίνονταν πριν από τα γυρίσματα με αποτέλεσμα οι ηθοποιοί να κρυώνουν και να κάνουν εμφανές το ρίγος τους. Αυτό δημιουργούσε μια τελείως αφιλόξενη αίσθηση του χώρου, κάτι το οποίο φυσικά δεν ισχύει γιατί οι θερμομονωτικές ιδιότητες των παραδοσιακών υλικών είναι γνωστές. Τέλος, η σκηνογράφος έκανε λόγο για τα «τηλεοπτικά κλεψίματα». Πρόκειται για κάποιες αλλαγές στο σενάριο ή στη σκηνογραφία που μπορεί να προκύψουν επί τόπου λόγω απρόσμενων καιρικών συνθηκών, όπως για παράδειγμα την έντονη ηλιοφάνεια σε σημείο που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί κάποιο γύρισμα (εικ. 9) που μπορεί να αποπροσανατολίσουν για μερικά δευτερόλεπτα κάποιον που έχει επισκεφθεί το χωριό και παρακολουθεί το τηλεοπτικό πλάνο.

Η κοινότητα Φικάρδου γνώρισε κατακόρυφη αύξηση της κινητικότητας από τα πρώτα κίολας επεισόδια της σειράς. Οι ιδιοκτήτες υποστατικών ανέκτησαν το ενδιαφέρον τους και επενδύουν στην αποκατάσταση των περιουσιών τους. Οι επισκέψεις στον οικισμό δεν είναι πλέον μόνο περιστασιακές, οργανωμένες εκδρομές με λεωφορεία. Επί καθημερινής βάσεως, τα πέτρινα μονοπάτια διασχίζονται από δεκάδες επισκέπτες που θέλουν να δουν από κοντά τους χώρους των αγαπημένων τους «Παλιοχωριτών». Το εστιατόριο του Γιαννακού – που αρχικά λειτουργούσε ως

σχ. 3: Τηλεοπτικό πλάνο και βάθος των χώρων

εικ. 8: Φυσικός και Τεχνητός φωτισμός

καφενείο – επεκτάθηκε ανεξέλεγκτα προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες των κρατήσεων. Ο κοινοτάρχης διαμαρτύρεται και επιρρίπτει ευθύνες στην παραγωγή για τις ακαθαρσίες και ζημιές στο χωριό, ενώ η παραγωγή υποστηρίζει ότι αυτά προέρχονται από τους επισκέπτες μετά τις ώρες των γυρισμάτων. Ανησυχητικό φαινόμενο αποτελεί η ανεξέλεγκτη απαλλοτρίωση των εκτάσεων περιμετρικά του οικισμού, αφού οι επιπτώσεις στο πράσινο της περιοχής θα είναι μεγάλες και ο χαρακτήρας που θα αποκτήσει το χωριό από πιθανό ρεύμα κατοίκησης του είναι επίσης άγνωστος. Το κρίσιμότερο ερώτημα τίθεται λοιπόν στο τέλος: Η Φικάρδου αναβιώνει μέσα από την τηλεοπτική της προβολή ή μήπως τελικά απειλείται και αυτό που σώθηκε μέχρι σήμερα; Αυτό πιστεύω θα το φανερώσει ο χρόνος. Καλό είναι όμως πριν από τόσο μεγάλες κινήσεις σε παραδοσιακούς οικισμούς να εξαντλούνται όλα τα ενδεχόμενα όσον αφορά επιπτώσεις και να λαμβάνονται από νωρίς μέτρα που θα εξασφαλίζουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

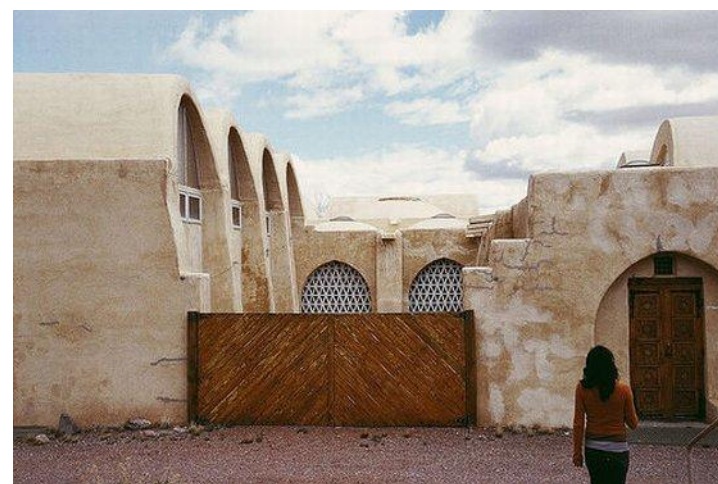
βιοκλιματικός σχεδιασμός και παραδοσιακή αρχιτεκτονική

Ένα από τα βασικότερα θέματα που απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνία αποτελεί το περιβαλλοντικό ζήτημα και οι καταστροφικές συνέπειες που αυτό θα έχει αν ο άνθρωπος συνεχίσει να ζει με τον ίδιο αλόγιστο τρόπο, εκμεταλλευόμενος τη φύση και αγνοώντας τις ανεπανόρθωτες ζημιές που της προκαλεί. Σε ένα κλίμα αναθεώρησης λοιπόν - σε όλους τους τομείς - του μέχρι σήμερα τρόπου ζωής, η αρχιτεκτονική δε θα μπορούσε να μείνει αμέτοχη. Οι προσπάθειες που γίνονται με βάση αυτό το γνώμονα ποικίλουν και κορυφώνονται με την πλήρη ένταξη του συγκεκριμένου θέματος στο σχεδιασμό, τη βιοκλιματική δηλαδή αρχιτεκτονική. Η προσέγγιση αυτή έχει ως στόχο την ικανοποίηση των συνθηκών που πρέπει να ισχύουν για να έχει μια υγιή και ευχάριστη διαβίωση ο χρήστης (σταθερή θερμοκρασία, επαρκή φωτισμό και αερισμό κλπ), πετυχαίνοντας παράλληλα τη μειωμένη ενεργειακή κατανάλωση του κτιρίου, πράγμα που γίνεται εφικτό μέσω του μέγιστου φυσικού αερισμού και φωτισμού του. Βέβαια, δεν είναι η πρώτη φορά που κάνει την εμφάνισή του το θέμα αυτό, αφού έχει παρατηρηθεί ότι ένα απ' τα κυριότερα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής αποτελούσε η βιοκλιματική απόδοση των κτιρίων, κι αυτό γιατί στο συγκεκριμένο είδος αρχιτεκτονικής ο σχεδιασμός στηριζόταν στην πείρα χρόνων και προσαρμοζόταν στην κάθε περιοχή και τα δεδομένα που την χαρακτήριζαν. Το κείμενο που ακολουθεί μελετά τα βιοκλιματικά χαρακτηριστικά του χωριού Φικάρδου και τον τρόπο με τον οποίο εκμεταλλεύεται την ιδιαιτερότητα του περιβάλλοντα χώρου και προσαρμόζεται σ' αυτόν, σε μια προσπάθεια εμπλουτισμού του γνωσιολογικού υπόβαθρου της σύγχρονης βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής, προκειμένου να αξιοποιηθεί δημιουργικά.

ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

σενάριο βιοκλιματικού σχεδιασμού

Hassan Fathy, Νέα Γούρνα

Η πετυχημένη βιοκλιματικά λειτουργία των κτισμάτων στηρίζεται σε κάποιους βασικούς άξονες: τον συνδυασμό του σωστού προσανατολισμού με την εφαρμογή κατάλληλων τυπολογιών και μορφολογικών στοιχείων (σχήμα κτιριακού κελύφους-οργάνωση διάταξη ανοιγμάτων και ημιυπαίθριων χώρων), καθώς και με τη χρήση κατάλληλων κατασκευαστικών μεθόδων και υλικών (μάζα υλικών και θερμομόνωση για αποθήκευση θερμότητας). Αυτοί είναι που θα αναλυθούν και στη συνέχεια.

σκιαγράφηση του χωριού φικάρδου

Το πιο έντονο στοιχείο του χωριού Φικάρδου είναι ο τρόπος οργάνωσής του, ο οποίος στηρίζεται στην φύση της ίδιας της τοπογραφίας. Πρόκειται για ένα ορεινό οικισμό του Τροόδους κτισμένο κατά μήκος του ποταμού Στενοκάμπια, οργανωμένο γύρω από δυο βασικούς άξονες-εκείνον που είναι παράλληλος με τον ποταμό και ένα δεύτερο κεντρικό άξονα με κατεύθυνση απ' το βορρά προς το νότο, ο οποίος ήταν αποτέλεσμα της μεταγενέστερης ανάπτυξης του χωριού. Ο οικισμός έχει χωροθετηθεί με τέτοιο τρόπο στην πλαγιά του βουνού, ώστε όλα τα κτίσματα να δέχονται επαρκή ήλιο και αέρα, ενώ μπορεί ο προσανατολισμός να μην είναι ο ίδιος για όλες τις περιπτώσεις, το καθένα απ' αυτά όμως διαφέρει ανάλογα με τη θέση που βρίσκεται (όπως θα εξηγηθεί στη συνέχεια) για την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των φυσικών στοιχείων. Επιπρόσθετα, τα στενά δρομάκια του χωριού αποτελούν ένα είδος συστήματος αερισμού του, αφού το χειμώνα μεταφέρουν σε όλο το χωριό το θερμό σχετικά αέρα που έχουν στο εσωτερικό τους και το καλοκαίρι το δροσερό.

άποψη του φικάρδου

Οργάνωση χωριού σύμφωνα με τη μορφολογία του εδάφους

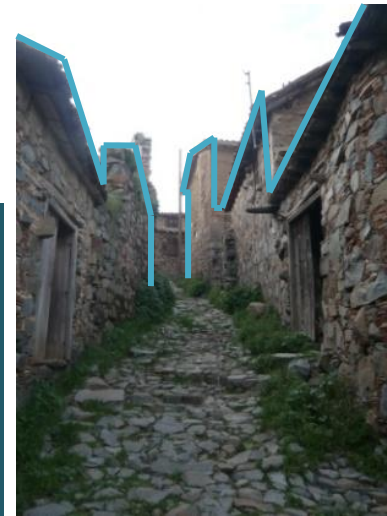

Χάρτης δομημένων χωριού - οδικό δίκτυο

τυχαίος προσανατολισμός ιδιοκτησιών

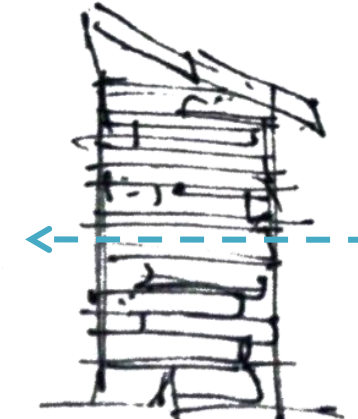
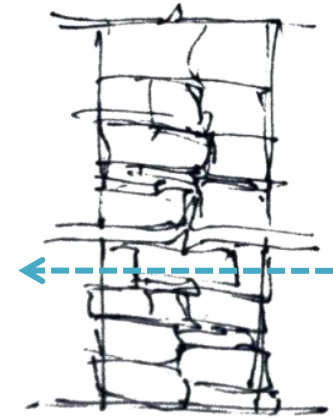
Τα περισσότερα σπίτια είναι κτισμένα σε ένα συνεχές δομικό σύστημα, παρά τις υψομετρικές διαφορές, ενώ ελάχιστα είναι αυτά που είναι ανεξάρτητα και βρίσκονται στα άκρα του χωριού. Αυτό εξυπηρετεί και βιοκλιματικά, αφού μειώνοντας τους τοίχους που έχουν επαφή με το εξωτερικό, ελαχιστοποιούνται και οι θερμικές απώλειες. Για την κατασκευή των οικιών χρησιμοποιούνται ντόπια υλικά, τα οποία είναι εύκολα διαθέσιμα και απαιτούν παράλληλα ελάχιστη ενέργεια για την παρασκευή τους (όπως για παράδειγμα το πλιθάρι και ο αχυροπηλός). Έτσι, στο ισόγειο σε όλο το ύψος ή μόνο στη βάση τοποθετούνται μεγάλες πέτρες και χαλίκια στερεωμένα με πηλό –για προστασία από τη βροχή και την υγρασία του εδάφους- ενώ οι τοίχοι έχουν πάχος πενήντα περίπου εκατοστών και κατά διαστήματα τοποθετούνται μεγάλες πέτρες που δένουν το εσωτερικό με το εξωτερικό πρόσωπο του τοίχου για μεγαλύτερη αντοχή. Το πάνω μέρος των τοίχων και ο όροφος είναι κτισμένα με πλιθάρι, που αποτελεί ένα υλικό με μεγάλη θερμοχωρητικότητα και συντελεί σε συνδυασμό με το μεγάλο πάχος τους στην μείωση των θερμικών απωλειών και τη διατήρηση της δροσιάς στο εσωτερικό το καλοκαίρι και της ζέστης το χειμώνα. Το εσωτερικό μένει κατά κανόνα ανεπίχριστο στο ισόγειο, ενώ ο όροφος γυψώνεται εσωτερικά και εξωτερικά στα καλυμμένα τμήματα, (πχ ηλιακό) για απορρόφηση της υγρασίας. Τα υπόλοιπα τμήματα των τοίχων από πλιθάρι καλύπτονται με μείγμα πηλού και αχύρου. Τα δωμάτια στεγάζονται με μια σειρά βολιτζιών πάνω απ'τα οποία τοποθετούνται κλαδιά/στρωτέρκα ή καλάμια ή ψαθαρκές και τελικά αλλεπάλληλες στρώσεις από πηλό, γεγονός που περιορίζει τις απώλειες ενέργειας από το συγκεκριμένο σημείο. Οι στέγες είναι μονοκλινείς και δικλινείς και τα δώματα έχουν ελαφριά κλίση για να μεταφέρουν τα νερά της βροχής στο έδαφος, ενώ

συνεχές δομικό σύστημα

χρήση πέτρας στη βάση της τοιχοποιίας, πλιθαριού στο πάνω μέρος της οικοδομής (αριστερά και πάνω δεξιά) και γύψινο επίχρισμα στο εσωτερικό

μεγάλη θερμοχωρητικότητα πέτρινης (αριστερά) και πλίνθινης (δεξιά) τοιχοποιίας

ντόπια δομικά υλικά – πέτρα , πλιθάρι

μονοκλινείς και δικλινείς στέγες για μεταφορά βρόχινου νερού στο έδαφος

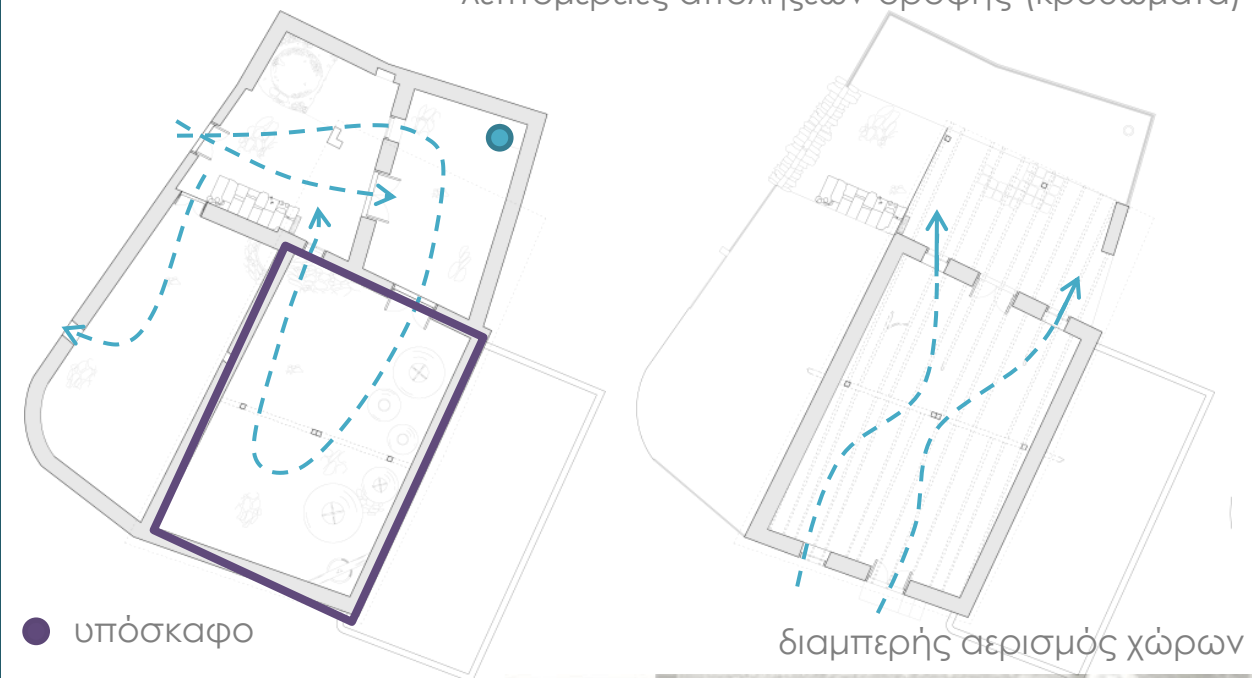
διαστρωμάτωση υλικών οροφής

καταλήγουν σε προεξέχουσες απολήξεις (κροδώματα) για την προστασία των τοίχων από το βρόχινο νερό, πράγμα που συμβαίνει και στα άκρα των δωματίων για τον ίδιο λόγο. Όσον αφορά την τυπολογία, τα πλείστα κτίσματα είναι διώροφα, με τον όροφο να έχει κτιστεί συνήθως σε μεταγενέστερη φάση και να καλύπτει τμήμα του ισόγειου. Εκεί βρίσκονται και οι κύριες χρήσεις- υπνοδωμάτια, κουζίνα - αφού το πάνω επίπεδο είναι και πιο ζεστό (ζεστός αέρας ελαφρύτερος από κρύο και επομένως πηγαίνει προς τα πάνω), ενώ στο ισόγειο μπαίνουν οι βοηθητικές χρήσεις (αποθηκευτικοί χώροι, στάβλοι), οι οποίες χρειάζονταν χαμηλότερη θερμοκρασία ειδικά όταν επρόκειτο για τους χώρους όπου τοποθετούνταν οι ληνοί. Τα ανοίγματα είναι περιορισμένα σε αριθμό -για μειωμένες απώλειες θερμότητας- και εξυπηρετούν στον διαμπερή αερισμό και φωτισμό των χώρων, αφού βρίσκονται απέναντι έτσι ώστε να δημιουργούν ρεύμα αέρος όταν ανοίγουν. Συχνά γίνεται χρήση μικρών ανοιγμάτων –αρσέρων – στο πάνω μέρος της τοιχοποιίας για έξοδο του θερμού αέρα και επομένως δροσισμό των χώρων που δε διαθέτουν παράθυρα.

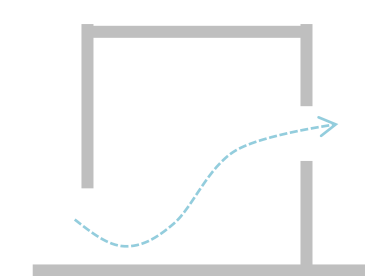
Την ανάγκη για χαμηλότερες θερμοκρασίες ερχόταν να ικανοποιήσει και ένα άλλο ιδιαίτερο στοιχείο του χωριού, το υπόσκαφο τμήμα του σπιτιού. Σε αρκετές περιπτώσεις τμήμα του κτιρίου είναι σκαμμένο μέσα στην πλαγιά, κάτω από το επίπεδο του εδάφους- βρίσκεται χωροθετημένο στο ψηλότερο σημείο ως προς την κλίση του εδάφους και εμφανίζεται ισόγειο στη μια πλευρά και διώροφο στην άλλη- πράγμα που διατηρεί τους συγκεκριμένους χώρους σε μια σταθερή -χαμηλή- θερμοκρασία κατά τη διάρκεια του χρόνου, εξυπηρετώντας τις αγροτικές ασχολίες των κατοίκων. Ειδικά ανοίγματα στα δώματα που χρησίμευαν στο

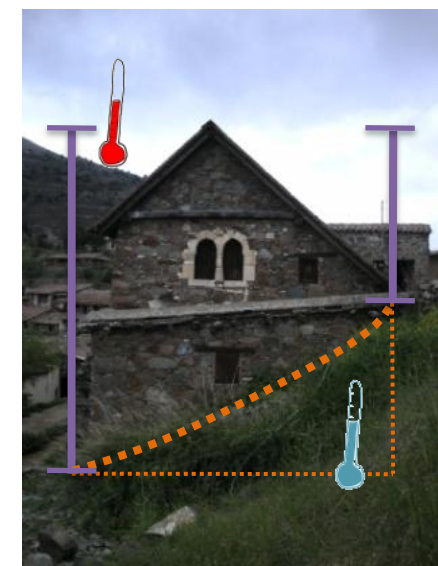
λεπτομέρειες απολήξεων οροφής (κροδώματα)

αναλογία ανοικτού-κλειστού σε όψη

χρήση αρσέρων στο πάνω τμήμα της τοιχοποιίας για έξοδο θερμού αέρα και δροσισμό χώρου

υπόσκαφο και διαφοροποίηση θερμοκρασίας

άμεσο ρίξιμο των σταφυλιών στο πατητήρι του ληνού και στα οποία συνήθως ενσωματώνονταν στόμια σπασμένων πιθαριών, χρησιμεύουν και για τον φωτισμό και αερισμό του χώρου. Αυτά μάλιστα αποτελούν και ένα αρκετά ιδιόμορφο στοιχείο του οικισμού, το οποίο δεν παρατηρείται συχνά σε άλλους οικισμούς.

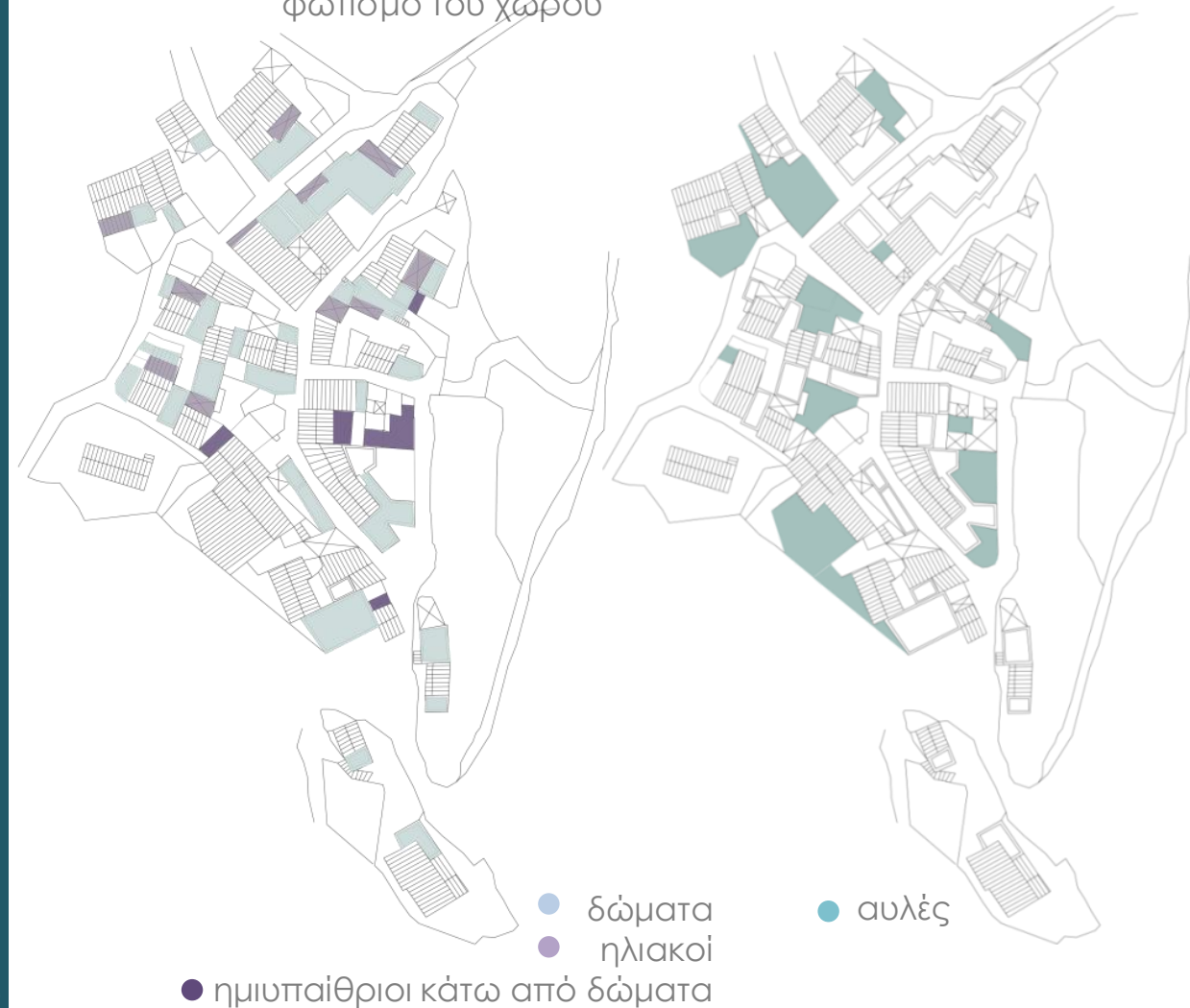
Ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό του χωριού αποτελεί και η μικρή συνήθως- εξαιτίας της τοπογραφίας - αυλή που έχουν τα περισσότερα σπίτια, η οποία περιβάλλεται με μαντρότοιχο και έχει ξωπόρτι προς το δρόμο. Η βιοκλιματική της λειτουργία είναι βασική για το κτίσμα, αφού κρατά τον αέρα στο εσωτερικό της σε μια θερμοκρασία διαφορετική από εκείνη του εξωτερικού και ανάλογη με την κάθε εποχή- πιο χαμηλή το καλοκαίρι και πιο ψηλή το χειμώνα- εξυπηρετώντας τους κατοίκους του σπιτιού, οι οποίοι διεξήγαγαν εκεί τις κυριότερες ενασχολήσεις της καθημερινότητάς τους.

Επιπρόσθετα, στο βιοκλιματισμό των οικιών συντελεί και ο ηλιακός, ένας ημιυπαίθριος χώρος ο οποίος βρίσκεται συνήθως μπροστά από την είσοδο του πάνω ορόφου και καλύπτει σε μερικές περιπτώσεις τμήμα της οροφής του ισόγειου. Χρησιμεύει στον σκιασμό των κύριων δωματίων της οικοδομής γι' αυτό και η χωροθέτησή του γίνεται στο πάνω επίπεδο κι όχι στο ισόγειο όπως παρουσιάζεται συνήθως στους παραδοσιακούς οικισμούς. Επειδή ο προσανατολισμός του είναι σύμφωνος με εκείνον του σπιτιού και επομένως και με την τοπογραφία, διαφέρει σε κάθε περίπτωση έχοντας κλειστές τις δυο ή τρεις πλευρές του για να παρέχει σκιασμό, ενώ προστίθενται ανοίγματα για τον φυσικό αερισμό και δροσισμό του.

άνοιγμα οροφής για δροσισμό και φωτισμό του χώρου

εσωτερική αυλή

ηλιακοί με διαφορετικό προσανατολισμό και ανάλογα ανοίγματα για αερισμό

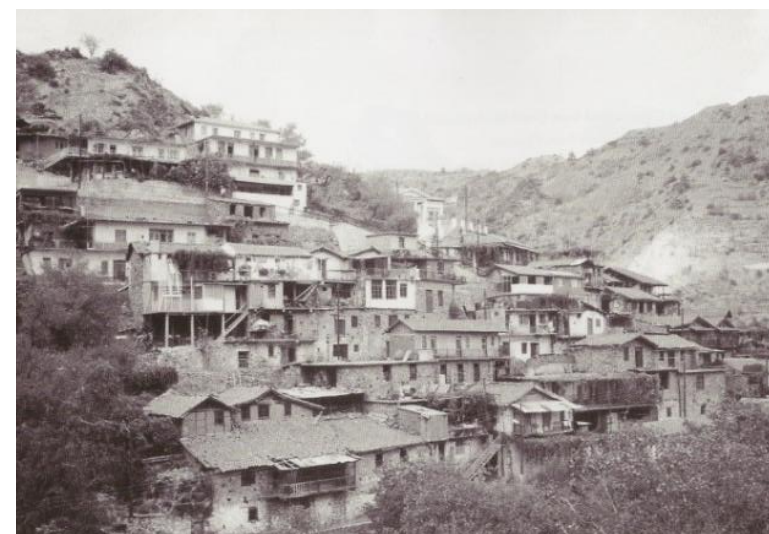
άμεσο ρίξιμο των σταφυλιών στο πατητήρι του ληνού και στα οποία συνήθως ενσωματώνονταν στόμια σπασμένων πιθαριών, χρησιμεύουν και για τον φωτισμό και αερισμό του χώρου. Αυτά μάλιστα αποτελούν και ένα αρκετά ιδιόμορφο στοιχείο του οικισμού, το οποίο δεν παρατηρείται συχνά σε άλλους οικισμούς.

σύγκριση με τον ελλαδικό χώρο

Είναι γεγονός πως οι κυπριακοί οικισμοί παρουσιάζουν αρκετά κοινά μεταξύ τους,. Ειδικότερα, οι ομοιότητες μεταξύ του Φικάρδου και του γειτονικού χωριού Λαζανιά ή του επίσης ορεινού Ασκά είναι εμφανείς. Αυτό που είναι ακόμη πιο ενδιαφέρον όμως, είναι οι ομοιότητες που παρουσιάζουν οι παραδοσιακοί οικισμοί της Μεσογείου αφού ο σχεδιασμός τους βασίζεται στα ίδια περίπου κλιματολογικά δεδομένα . Έτσι, αν δούμε τον παραδοσιακό οικισμό της Οίας στη Σαντορίνη, η διάταξη των κτιρίων, των δρόμων και των μονοπατιών ακολουθεί τις φυσικές κλίσεις του εδάφους, ενώ οι θερμές περιοχές χαρακτηρίζονται από πυκνή δόμηση έτσι ώστε η δίοδος του αέρα μέσα από τα στενά δρομάκια να δημιουργεί συνθήκες δροσισμού, χαμηλώνοντας την θερμοκρασία. Επιπρόσθετα, παρατηρείται χρήση παρόμοιων υλικών –πέτρας, ξύλου , γύψου – με τη διαφορά ότι στη Σαντορίνη χρησιμοποιούνται ηφαιστειογενή πετρώματα, τα οποία υπάρχουν σε αφθονία στην περιοχή. Επίσης, το πάχος των τοιχοποιιών κυμαίνεται μεταξύ των 60-80 εκατοστών, γεγονός που εξασφαλίζει και σ 'αυτή την περίπτωση τη μόνωση του κτιρίου (ήπιες θερμοκρασιακές μεταβολές), ενώ έντονη είναι και η ύπαρξη υπόσκαφων κτισμάτων, που ευνοούνται από τη μορφολογία της περιοχής. Αυτό που διαφέρει είναι το

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ

ΑΣΚΑΣ

λευκό χρώμα που χρησιμοποιείται για επίχρισμα του εξωτερικού για να συμβάλει στη μείωση της ποσότητας της θερμότητας η οποία απορροφάται από την εξωτερική επιφάνεια των τοίχων.

βιοκλιματισμός και σύγχρονοι προβληματισμοί

Σε μια εποχή που ο άνθρωπος προσπαθεί να επαναπροσδιορίσει τη σχέση του με τη φύση και την αλληλεπίδραση που έχει μ' αυτήν, οι απόψεις επί του θέματος ποικίλουν και διαφέρουν. Μέσα σ' αυτή τη δίνη των προβληματισμών, η σύγχρονη αρχιτεκτονική καλείται να λάβει μια θέση στη συγκεκριμένη συζήτηση. Αν ο βιοκλιματικός σχεδιασμός είναι η επιθυμητή προσέγγιση, τότε η στροφή στη μελέτη του βιοκλιματισμού στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική είναι μάλλον κάτι αναγκαίο, αφού σ' αυτήν κρύβεται η σοφία χρόνων και δοκιμών μέχρι την κατάληξη στο ζητούμενο αποτέλεσμα. Εξάλλου, με τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουμε σήμερα, τα αποτελέσματα που μπορούμε να έχουμε μπορούν να είναι ακόμη πιο αποδοτικά από τα αυθεντικά. Ας έχουμε λοιπόν υπόψη μας το σχεδιασμό οικισμών όπως αυτόν του Φικάρδου για μια αρχιτεκτονική που βασίζεται στα δεδομένα της κάθε περιοχής και έχει τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται επιτυχώς σ' αυτά.

σχολείο, σιγκαπούρη

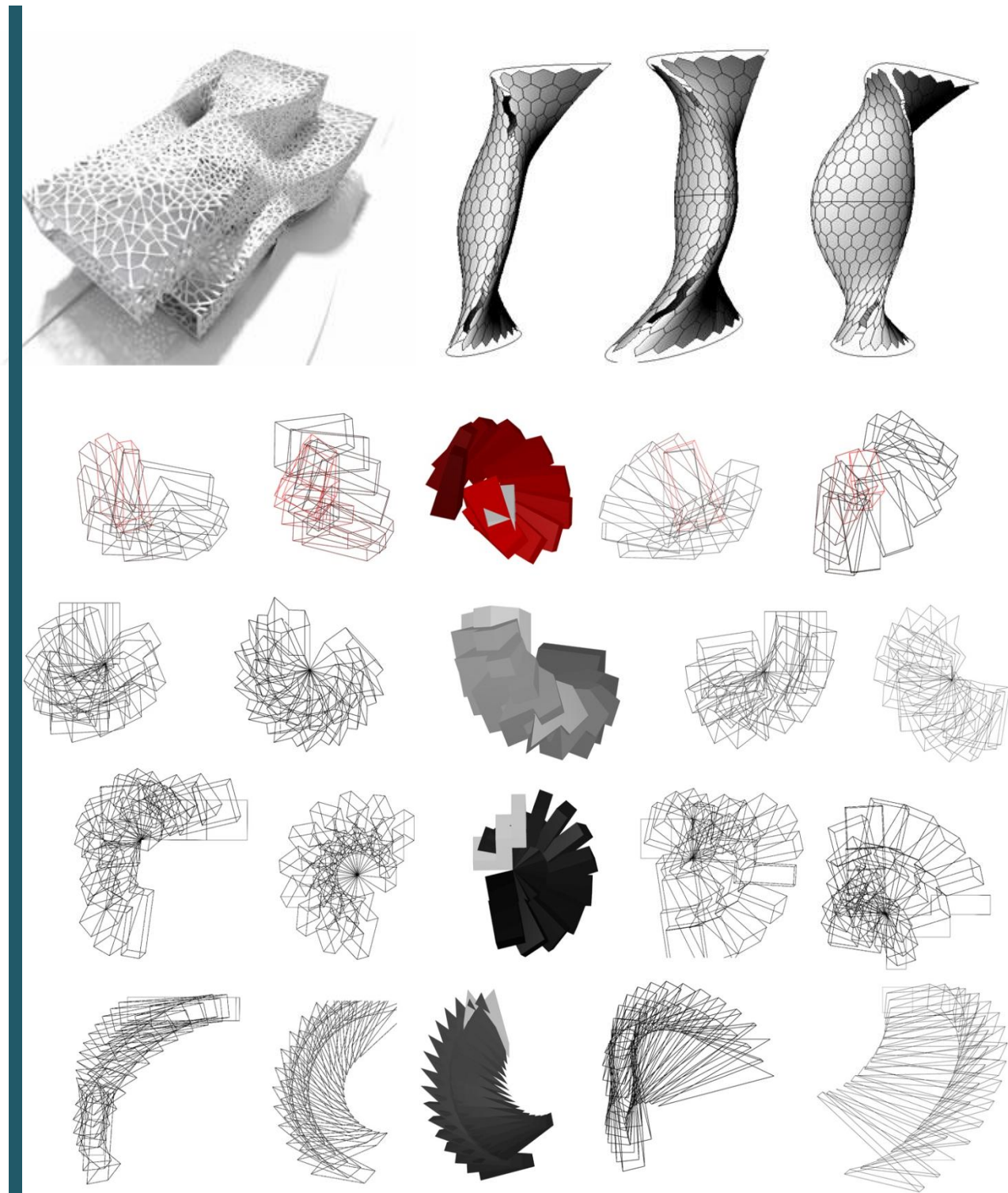
σανγκάη, spiralling tower

GREENPIX zero energy media wall, πεκίνο

Στην σύγχρονη εποχή των Η/Υ και της κοινωνίας της πληροφόρησης, η προβληματική και η έρευνα στην αρχιτεκτονική φαίνεται πως έχουν σημαντικά επηρεασθεί. Τα ηλεκτρονικά πολύ- μέσα και ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός μέσω Η/Υ δεν φανερώνουν μόνο ένα διαφορετικό τρόπο αναπαράστασης του χώρου αλλά πολύ περισσότερο ένα διαφορετικό τρόπο σκέψης, δημιουργίας και υλοποίησης των χώρων και των αρχιτεκτονικών μορφών. (Εικ. 1) Οι νέες αντιλήψεις, τεχνικές και διαδικασίες του σχεδιασμού σπάζουν τους καθιερωμένους κώδικες της σύγχρονης αρχιτεκτονικής και εισάγουν νέους, αφήνοντας παραμερισμένα παραδοσιακά υλικά όπως η πέτρα και το πλινθάρι, αλλά και παραδοσιακές τεχνικές σύνδεσης αρχιτεκτονικής – τοπίου. Αυτό που άλλοτε αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση, η ανάγκη για συνύπαρξη όπως φαίνεται έντονα και από την αρχιτεκτονική των ορεινών μας χωριών, σήμερα αποτελεί ανυπέρβλητο εμπόδιο, όσο ανυπέρβλητο μπορεί να θεωρηθεί μετά την βιομηχανική επανάσταση. Στο πλαίσιο αναζήτησης μιας ενιαίας αρχιτεκτονικής θεώρησης, το ακόλουθο κείμενο σκιαγραφεί το παράδειγμα του χωριού Φικάρδου, το οποίο ανατρέπει τις καθιερωμένες πλέον εντυπώσεις που επικρατούν περί ανέφικτης συνύπαρξης αρχιτεκτονικής και τόπου, αφού καταφέρνει μέχρι σήμερα να διατηρεί αρμονικά συνδεδεμένη

Εικ.1 : Αποτελέσματα παραμετρικού σχεδιασμού

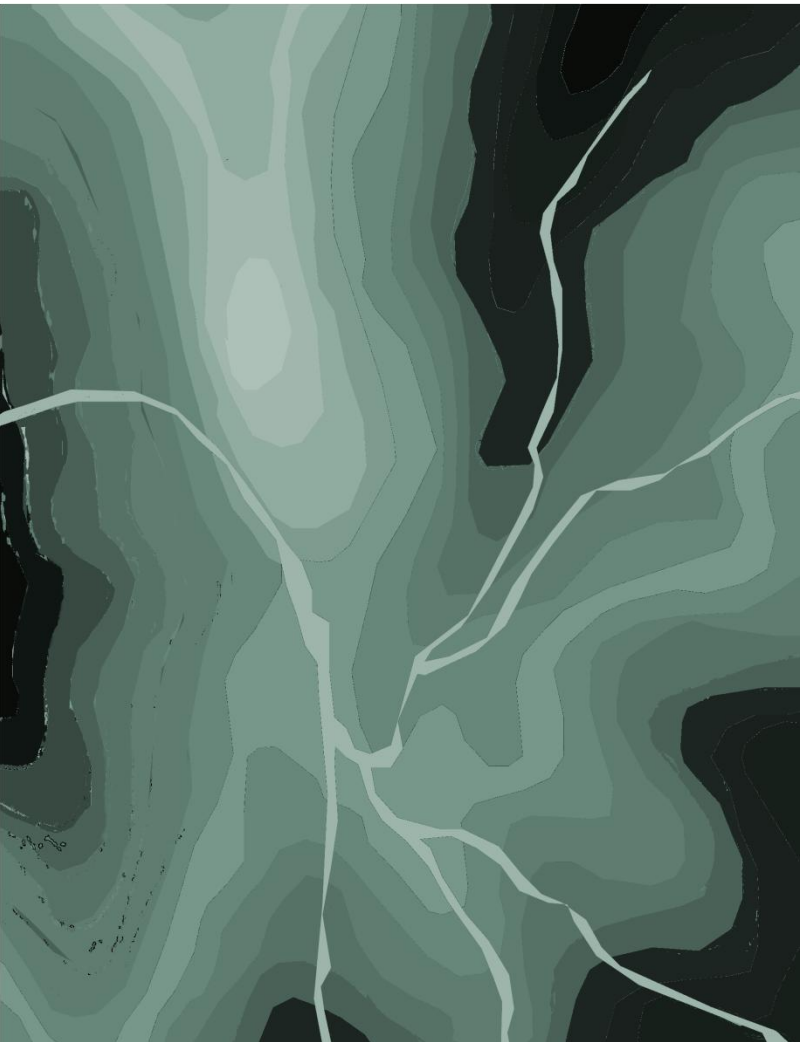
την αρχιτεκτονική της με τον περιβάλλοντα χώρο της. (Εικ. 2,3,4)

Σκιαγράφηση του Χωριού Φικάρδου

Το χωριό Φικάρδου είναι ένα λαμπρό παράδειγμα συνύπαρξης οικισμού και τόπου. Αποτελεί ένα ορεινό αγροτικό οικισμό που χρονολογείται γύρω στο 1881 και του οποίου η διάταξη είναι προφανές ότι υπαγορεύτηκε από την ίδια τη μορφολογία του εδάφους της περιοχής. Η ανάγκη για δόμηση κοντά σε περιοχές με νερό, (Διαγ. 1)(Εικ. 6,7) ήταν ένας από τους βασικότερους λόγους που το χωριό κτίστηκε, κατά μήκος του μικρού ποταμού Στενοκάμπια που το ορίζει στα ανατολικά. Στο πέρασμα του χρόνου η ανάπτυξη επέβαλε επέκταση του οικισμού, με αποτέλεσμα η οργάνωση του χωριού να ξεφύγει από τα όρια του ποταμού και να οργανωθεί ο οικισμός με βάση έναν κεντρικό άξονα, με κατεύθυνση από τον Βορρά στο Νότο, ο οποίος πλαισιώνεται από δύο παράλληλους λιθόστρωτους δρόμους σε διάφορα επίπεδα. (Διαγ. 2) Έτσι σε κάποια σημεία το ίδιο το χωριό προβάλλει σε πιο ψηλό επίπεδο από αυτό του ποταμού, έχοντας μια συνεχή εναλλαγή υψομέτρων μεταξύ φύσης και κτισμάτων. Ο οικισμός αναδεικνύεται σαν αναρριχόμενο φυτό πάνω στο λόφο και προσαρμόζεται σε ένα συνεχή διάλογο μεταξύ υψομέτρων δωμάτων και τοπογραφίας κάνοντας την παρουσία του όσο το δυνατόν πιο διακριτική στο χώρο.(Εικ.2,3,4,5) Οι νέες επεμβάσεις λόγω των επιβαλλόμενων αλλαγών στη καθημερινότητα, όπως οι πάσσαλοι για το ρεύμα και οι ηλιακοί θερμοσίφωνες

Εικ.2,3,4 : Γενική όψη χωριού

Εικ.5 : Ισοψής καμπύλες χωριού

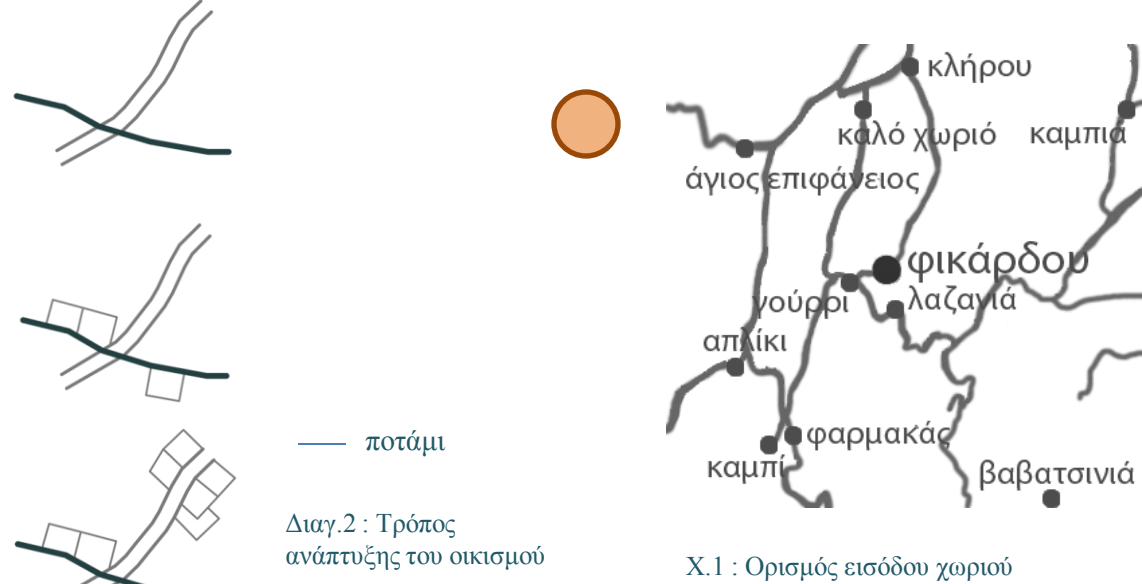
Διαγ.1 : Σχέση χωριού με ποτάμι

Εικ. 6, 7 : Σχέση χωριού με ποτάμι

σε κάποια σπίτια του οικισμού αλλοιώνουν λίγο τη διακριτική χωροθέτηση του οικισμού στο βουνό.

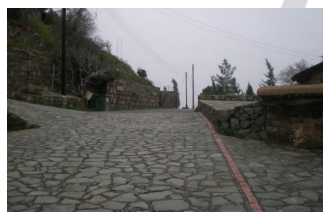
Η είσοδος προς το χωριό βρίσκεται Νότια, στο σημείο όπου συναντιούνται οι δρόμοι από Κλήρου και Γούρρι. (X.1) Στο σημείο αυτό δημιουργούνται κάποιοι άξονες μετακίνησης, που στο πέρασμα του χρόνου από άξονες μετακίνησης μετατράπηκαν σε άξονες διαφυγής αλλά και επιστροφής και επανακατοίκησης. Το σημείο αποτελεί το χαμηλότερο σε υψόμετρο μέρος του χωριού. Τα σημαντικά κτίσματα του οικισμού (εκκλησία, καφενείο, σχολείο) χωροθετήθηκαν σε περίοπτες θέσεις και αποτελούν μέχρι σήμερα σημεία σύναξης και ανάπτυξης κοινωνικής ζωής. Η εκκλησία χωροθετήθηκε αμέσως μετά το καφενείο που βρίσκεται στην είσοδο του χωριού σε χαμηλότερο υψομετρικό επίπεδο. Η ίδια η εκκλησία προβάλλεται σε ένα επίπεδο υψηλότερο και από κάποια άλλα σημεία του υπόλοιπου χωριού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα κατά τη διάρκεια της περιδιάβασης του επισκέπτη στα πέτρινα δρομάκια του οικισμού, το προαύλιο της εκκλησίας και κατά συνέπεια και το επίπεδο των τάφων που βρίσκονται σε αυτό, να βρίσκονται στο επίπεδο των οπτικών φυγών του περιδιαβατή. Σε αντίθεση με την εκκλησία το σχολείο απομακρύνεται από το υπόλοιπο χωριό αφού είναι κτισμένο στο υψηλότερο σημείο του χωριού έχοντας θέα της δόμης του βουνού αλλά και ολόκληρο το

εκκλησία

ιδιωτικός λινός

πλατεία

καφενείο Γιαννακού

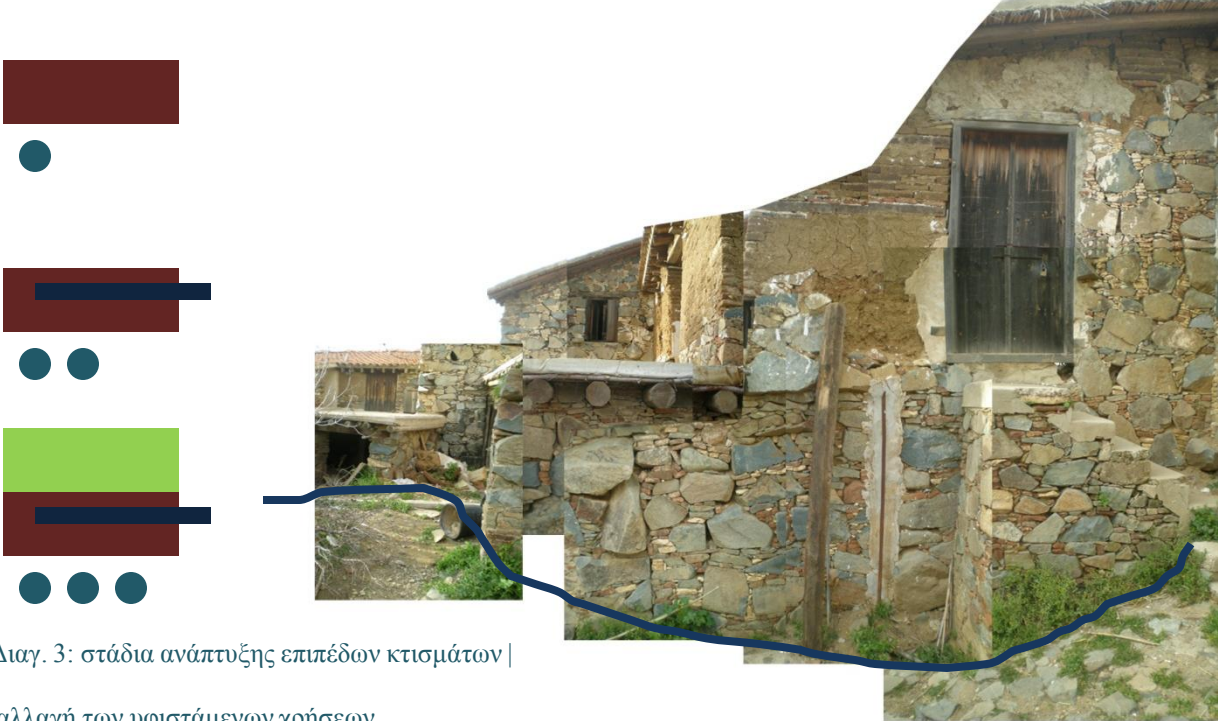

κυβερνητικός λινός (1774)

X.2 : Χάρτης σημαντικών κτισμάτων

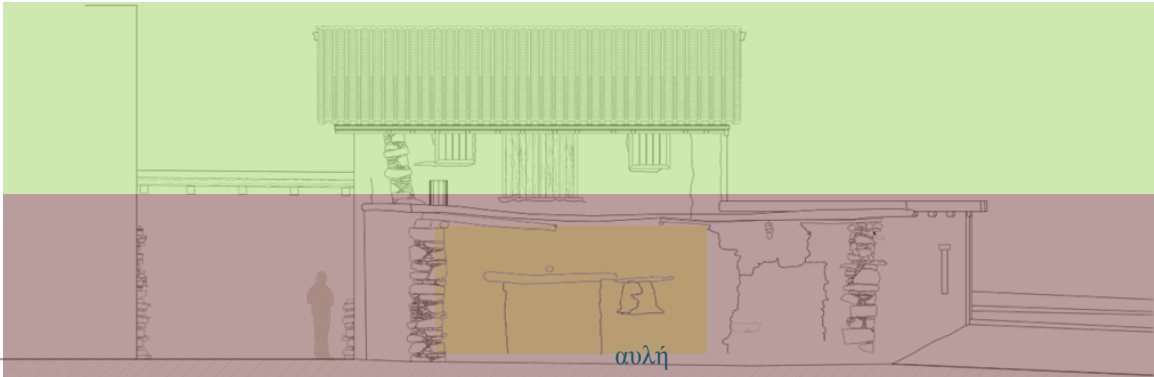
χωριού. (X.2)

Τα περισσότερα κτίσματα του οικισμού ωστόσο, είναι χτισμένα σε συνεχές δομικό σύστημα παρά τις υψομετρικές διαφορές. (Εικ.8) Όλα σχεδόν έχουν όροφο, συνήθως κτισμένο σε δεύτερη φάση, που καλύπτει τμήμα του ισογείου, ενώ η αυλή είναι μικρή και προβάλλεται με μαντρότοιχο και ξωπόρτι προς το δρόμο. (Διαγ. 3) (Εικ.9) Η αυλή θα λέγαμε ότι αποτελεί τη φυσική επέκταση των χώρων του ισογείου, που μετά την ανέγερση και τη χρησιμοποίηση του ορόφου σαν κατοικία, χρησίμευαν σαν αποθήκες και στάβλοι. Πολύ συχνά τμήμα της αυλής αποτελεί και το δώμα, έντονο χαρακτηριστικό του χωριού, το οποίο προκύπτει λόγω της συνεχούς δόμησης και της έλλειψης διαχωριστικών ή περιθωρίων από τη μια ιδιοκτησία στην άλλη. Έτσι μέσα από την οικειοποίηση διπλανών δωματών τόσο για τη διευκόλυνση των εργασιών και των δραστηριοτήτων κυρίως των νοικοκυριών, όσο και για τη διακίνηση, διαφαίνεται ακόμη πιο έντονα μια αναλλοίωτη αρχιτεκτονική φυσιογνωμία χαρακτηριζόμενη από τα πολλαπλά αυτά επίπεδα. Οι κύριοι χώροι των σπιτιών αποτελούν διαδοχικές επεκτάσεις των δημόσιων χώρων του χωριού, συντάσσοντας έτσι ένα ενιαίο σύνολο που λειτουργεί σαν ένας οργανισμός ασχέτως ιδιοκτησίας, με αποτέλεσμα το χωριό να ανάγεται σε ένα πολυλειτουργικό υβρίδιο ανάπτυξης και ενθάρρυνσης κοινωνικής ζωής και αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων του. (Εικ. 10, 11)

Διαγ. 3: στάδια ανάπτυξης επιπέδων κτισμάτων |
αλλαγή των υφιστάμενων χρήσεων

Εικ. 8 : Όψη με επίπεδα

Εικ. 9 : Όψη διωρόφου κτίσματος

Εικ. 10, 11 : Όψη πολλαπλών επιπέδων χωριού

Γιατί αναφέρομαι σε αυτό; Αρχικά η εντύπωση που δίνεται είναι μια εσωστρεφής κοινωνική ζωή χωρίς σχέση με το δρόμο, λόγω των υψομέτρων και των κλιμάκων που τα διαχωρίζουν. Η χρήση όμως ίδιων υλικών τόσο στο δρόμο όσο και σε κλίμακες και εσωτερικούς χώρους προσδίδουν μια απρόσμενη συνοχή των χώρων μεταξύ τους. Η συνοχή αυτή ενισχύεται και από τη δυνατότητα πρόσβασης και περιδιάβασης από το δώμα του ενός σπιτιού στο δώμα του άλλου, που παρέχει το χωριό λόγω του τρόπου δόμησής του.(Εικ. 12,13,14) (Διαγ. 4)

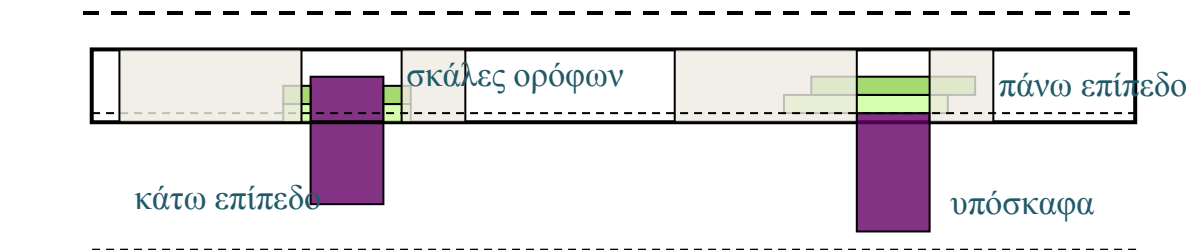
Τα επίπεδα αυτά όμως που προκύπτουν, όπως αναφέραμε, λόγω του σεβασμού στην τοπογραφία κατά την διαδικασία της δόμησης, είναι οφθαλμοφανή και σε μικρότερη κλίμακα από αυτήν του χωριού ως ένα ενιαίο σύνολο. (Σε κλίμακες δηλαδή όπως σκαλοπάτια για μετάβαση ένα επίπεδο σε άλλο,ή από το δρόμο στην αυλή.) Ακόμη και στο εσωτερικό των κτισμάτων του χωριού, τα δάπεδα

διαχωρίζονται με επίπεδα, ενώ τα διάφορα επίπεδα με μεγάλη υψομετρική διαφορά ενώνονται με εξωτερικές συνήθως πέτρινες σκάλες, προκτισμένες σε ένα από τους τοίχους. (Εικ 15,16) Κάποτε όμως υπάρχει και εσωτερική ξύλινη σκάλα πάνω σε πέτρινη βάση, με μικρό ανάπτυγμα και στενά, απότομα σκαλοπάτια που οδηγεί από

το επίπεδο του αποθηκευτικού χώρου σε αυτό της κατοικίας, από την οποία είναι στη συνέχεια εφικτή και η πρόσβαση στο δώμα του διπλανού κτίσματος. Οι χώροι του ισογείου ανοίγουν

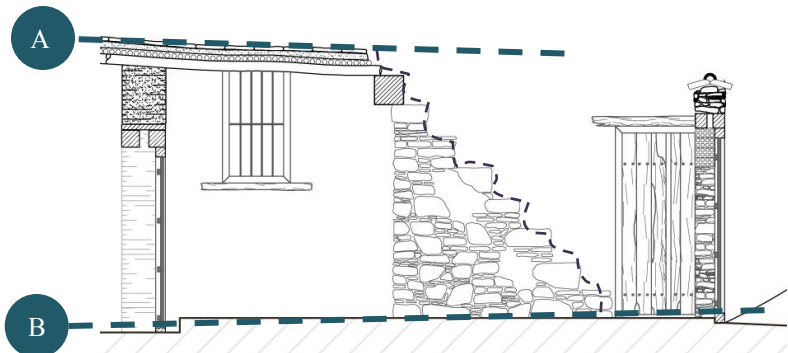
Εικ. 12,13, 14 : Επέκταση ενός χώρου στον άλλο

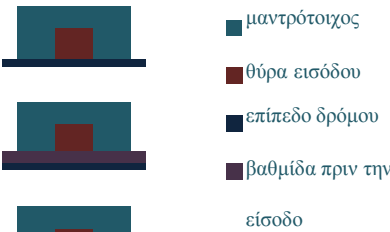
Διαγ. 4 : Σύνδεση επιπέδων

Εικ. 15, 16: Κλίμακες που συναντώνται στο χωριό

Διαγ.5 : Σύνδεση δύο επιπέδων

Διαγ.6: Σενάρια εισόδου στους κύριους

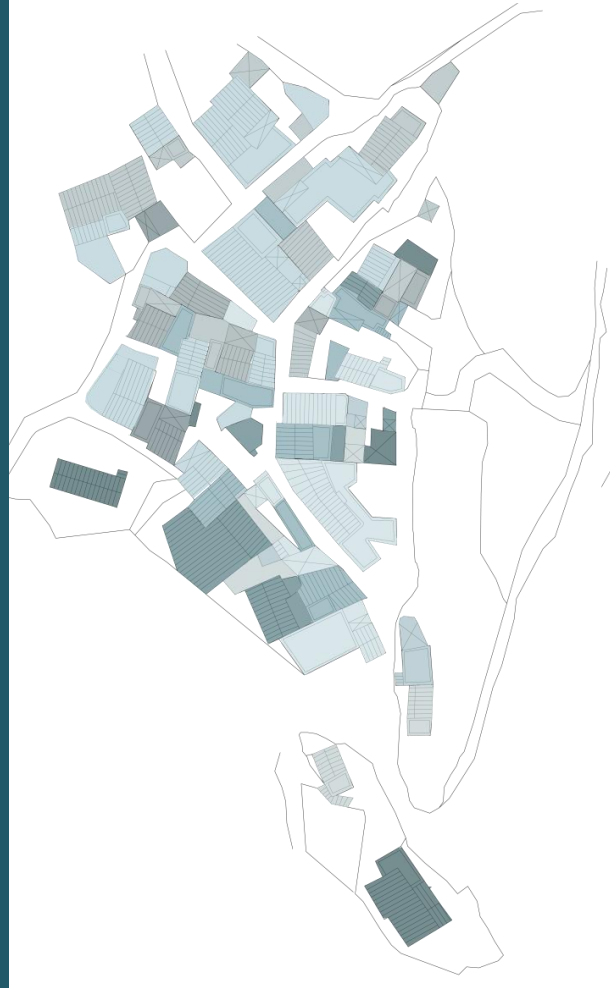
χώρους που συναντώνται στον οικισμό

πολλές φορές και σε μια λιθόστρωτη αυλή περιτειχισμένη με μαντρότοιχο που σε κάποιες περιπτώσεις δεν αποτελείται μόνο από ένα επίπεδο αλλά από διαβαθμίσεις υψομέτρων. (Εικ. 17,18)(Διαγ. 5)

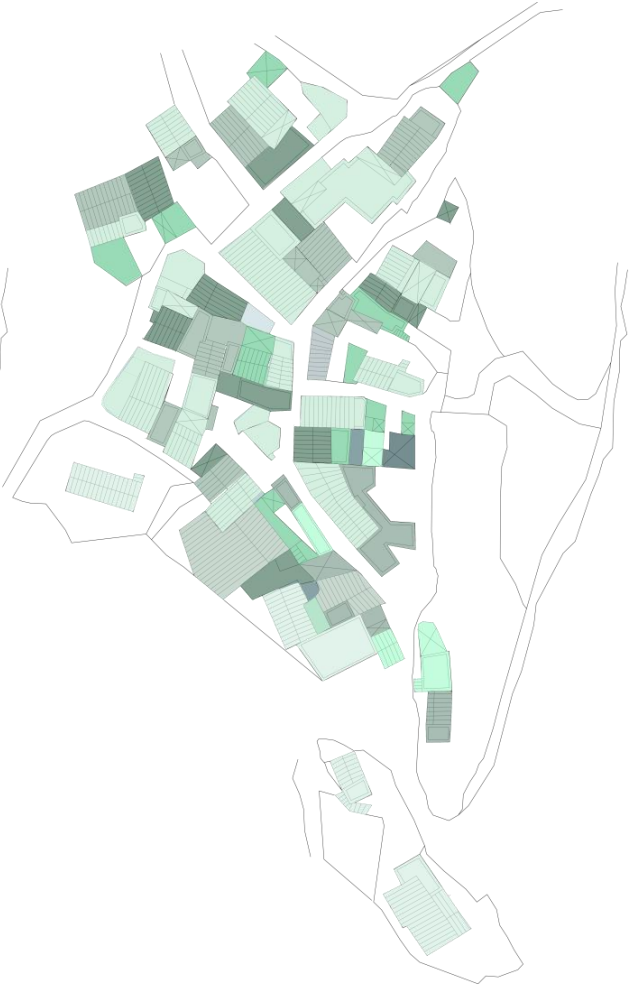
Η σχέση όμως των κτισμάτων με το δρόμο έγκειται κυρίως στην σχέση του μαντρότοιχου και της εισόδου των κτισμάτων με το δρόμο χωρίς βέβαια να παραβαίνετε ο κανόνας των υψομέτρων. Παρόλο που η είσοδος στα κτίσματα δεν γίνεται πάντοτε με τον ίδιο τρόπο, λόγω της ύπαρξης ξοπωριτιού σε κάποιες περιπτώσεις ενώ σε άλλες όχι, εντούτοις η πόρτες διαφοροποιούνται πάντοτε από τον δρόμο με πέτρινα κλιμακωτά επίπεδα. (Διαγ.6) Παρ’ όλα αυτά όμως η χρήση κοινών υλικών για την κατασκευή των κτισμάτων του χωριού συμβάλλει στην προβολή των όψεων των κτισμάτων σαν ενιαία οικοδομήματα που δύσκολα διαφαίνεται πόσα κτίσματα αποτελούν μια όψη. Επίπεδα και υλικά συγχέονται διαμορφώνοντας το χαρακτήρα τόσο των όψεων όσο και ολόκληρου του οικισμού. Επιπλέον στρώμα ανάγνωσης της πολλαπλής διαστρωμάτωσης, μπορεί έντονα να διακριθεί και μέσα από την παρατήρηση των κατόψεων του χωριού με τις ιδιοκτησίες σε διάφορα επίπεδα.(Η αποδόμηση του χωροταξικού χάρτη του οικισμού σε πολλαπλά επίπεδα και η προβολή του μέσω χρωμάτων, συμβάλει στην κατανόηση των τίτλων ιδιοκτησίας των οικοδομών.) (X3,X4) Πέτρες και πλίνθοι δομούνται με τέτοιο τρόπο που πολλές φορές βλέπουμε να σχηματίζεται μια ενιαία όψη

Εικ. 17, 18 : Αυλή σπιτιού προέκταση των μέσα χώρων

X3 : Χάρτης ιδιοκτησιών κάτω επιπέδου

X4 : Χάρτης ιδιοκτησιών πάνω επιπέδου

που όμως πίσω της αναπτύσσονται πάνω από δύο οικιστικά συγκροτήματα. (Διαγ.

7) Επιπλέον η συνοχή και η αρμονία που δείχνουν να έχουν τα κουφώματα των

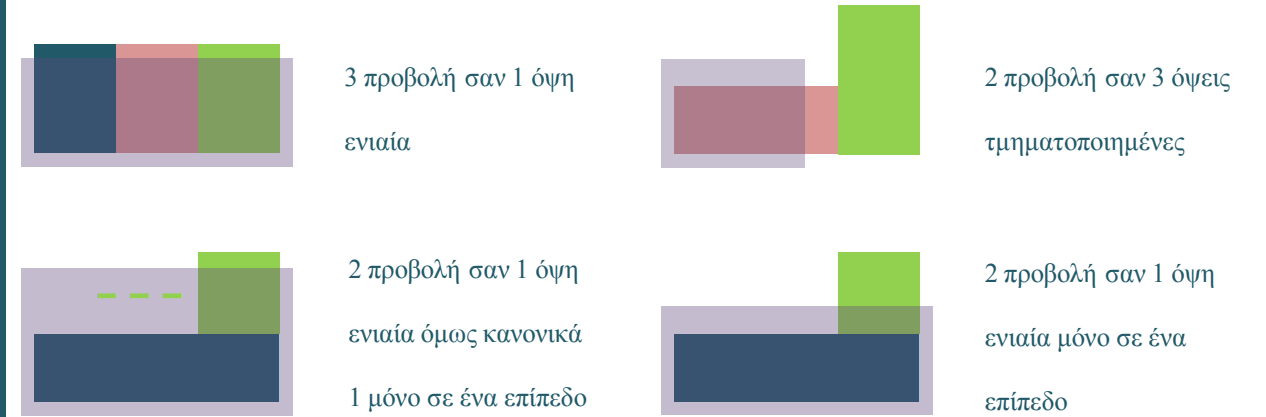
όψεων,(Διαγ. 8) σε συνδυασμό με τη λαξευτή διακόσμηση του ξύλου συναρτούν τις

όψεις σαν ενιαία έργα τέχνης, προβάλλοντας την επικοινωνιακή δεξιότητα των

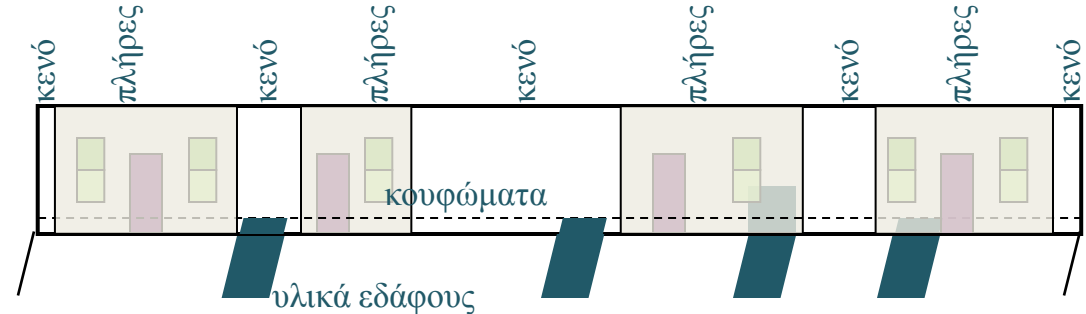
τεχνητών του χωριού που διαμεσολαβούσε κυρίως από τη βιωματική εμπειρία το

και την διατριβή του με τα υλικά, έναντι της εμπειρίας μέσω του ηλεκτρονικού

υπολογιστή που συναντούμαι στις μέρες μας.

Διαγ. 7: σενάρια προβολής των όψεων του χωριού

Διαγ. 8: υλικά και κουφώματα τοιχοποιιών

Σύγκριση με Λαζανιά

Είναι φανερό πως ανάμεσα στις δύο περιοχές, η μεταξύ τους παραδοσιακή αρχιτεκτονική έχει αρκετά κοινά, που υπαγορεύονται από τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων για άνετη διαβίωση, για ασφάλεια από τους διάφορους κινδύνους που εγκυμονούν αλλά και από την προστασία από τα φυσικά φαινόμενα. Κάθε αρχιτεκτονικό παραδοσιακό έργο και στις δύο περιοχές είναι μια ισορροπημένη σύνθεση των δύο στοιχείων χρόνου και τόπου. Το είδος των πρώτων υλών, η αρχιτεκτονική τους, η τεχνοτροπία και η διακόσμηση των χώρων που συνήθως γινόταν από τους ίδιους τεχνίτες είναι σχεδόν ίδια.

Ο στόχος της μακροβιότητας των κατασκευών, επέβαλε το σεβασμό των λειτουργικών αναγκών, των οικονομικών, κοινωνικών και τεχνικών συνθηκών

Εικ. 19 : Όψη 1 Φικάρδου

Εικ. 20: Όψη 2 Φικάρδου

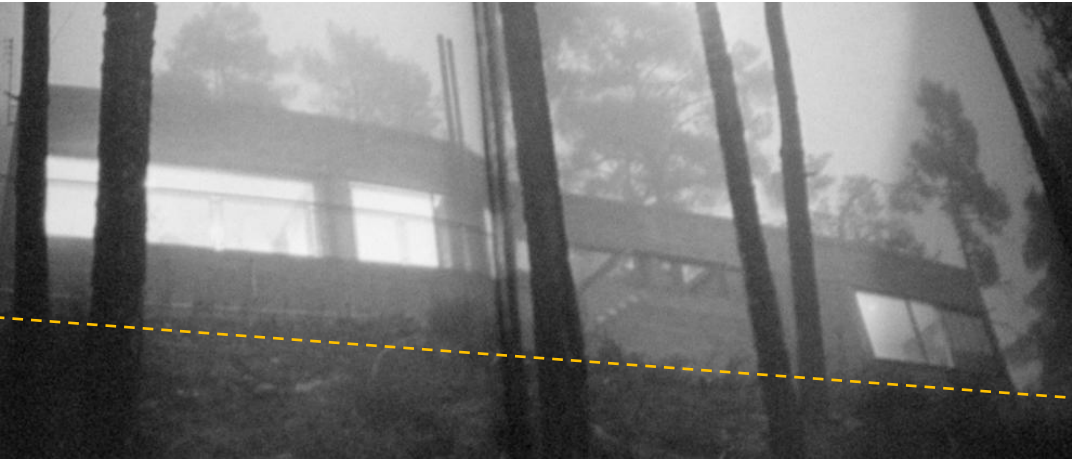

Εικ. 21: Όψη Λαζανιά

που επικρατούσαν στην εποχή που χτίστηκαν όλα αυτά τα έργα, με αποτέλεσμα μια πανομοιότυπη δόμηση που διαφοροποιείται μόνο λόγω των αδόμητων τμημάτων των οικισμών και γίνεται αντιληπτή μόνο μέσα από την προβολή κτισμάτων σε τρισδιάστατο επίπεδο. (Εικ 19,20,21) Ο παράγοντας τόπος, όρισε τα αρχιτεκτονικά δεδομένα, την τοπική παράδοση, το κλίμα και τη χαρακτηριστική νοοτροπία και ψυχοσύνθεση των κατοίκων των δύο χωριών.

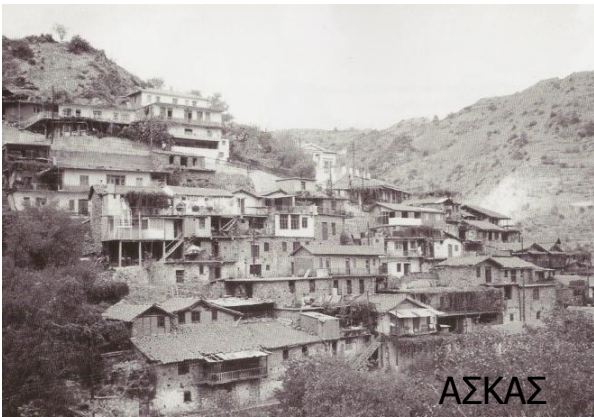
Σύγχρονοι Προβληματισμοί

Έτσι η τοπογραφία μέσα από το παράδειγμα τόσο του Φικάρδου , όσο και της Λαζανιάς, φαίνεται να είναι η επιφάνεια της γης που μετακινείται και επεκτείνεται σε σύνθετες καμπυλότητες μέσα από τα κτίρια. Οι σύνθετες αυτές γεωμετρίες, δανεισμένες από τις φυσικές επιστήμες, (όπως για παράδειγμα το DNA από την βιολογία) μεταλλάσσουν την καθιερωμένη διάκριση μεταξύ κτιρίου και τόπου. Ο τόπος, ως οικιστήριο ανθρώπων, είναι μια γεωγραφική και πολιτισμική ενότητα μέσα στην οποία εξελίσσεται ένας συγκεκριμένος τρόπος ζωής. Ο οικιστικός χώρος δεν είναι απλώς ένας δομημένος χώρος που προστατεύει τον άνθρωπο από τη φύση, αλλά ένας πολυσύνθετος οργανισμός που συναιρεί τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές λειτουργίες της ανθρώπινης ομάδας που συγκεντρώνεται σε αυτόν.

Εικ 22: σπίτι στις Πλάτρες

Το φυσικό τοπίο καλείται να φιλοξενήσει μια κοινωνία ανθρώπων. Ο χώρος γίνεται αποδεκτός ως έχει και προσφέρει στους κατοίκους του είτε ποιότητα ζωής είτε δυσκολίες τις οποίες πρέπει να υπερβεί, ανάλογα με το μέγεθος και την ποιότητα των φυσικών περιορισμών. Αυτοί οι περιορισμοί, με άλλα λόγια οι φυσικοί καταναγκασμοί, είναι δυνατό να ελεγχθούν σταδιακά από τον άνθρωπο με την επέμβαση του πολιτισμού, δηλαδή της εργασίας του και του επιπέδου τεχνολογίας που αυτός έχει αναπτύξει. Ας κρατήσουμε λοιπόν αυτά τα παραδείγματα να μας συνοδεύουν και ας μην αλλοιώνουμε την τοπογραφία για μια αρχιτεκτονική ξένη προς το περιβάλλον, για χάρη μιας αισθητικής δημιουργίας μη ήπιας στον ίδιο τον τόπο, η οποία τις πλύστες φορές αλλοιώνει τον τοπικό χαρακτήρα του. (Εικ. 22,23,24,25)

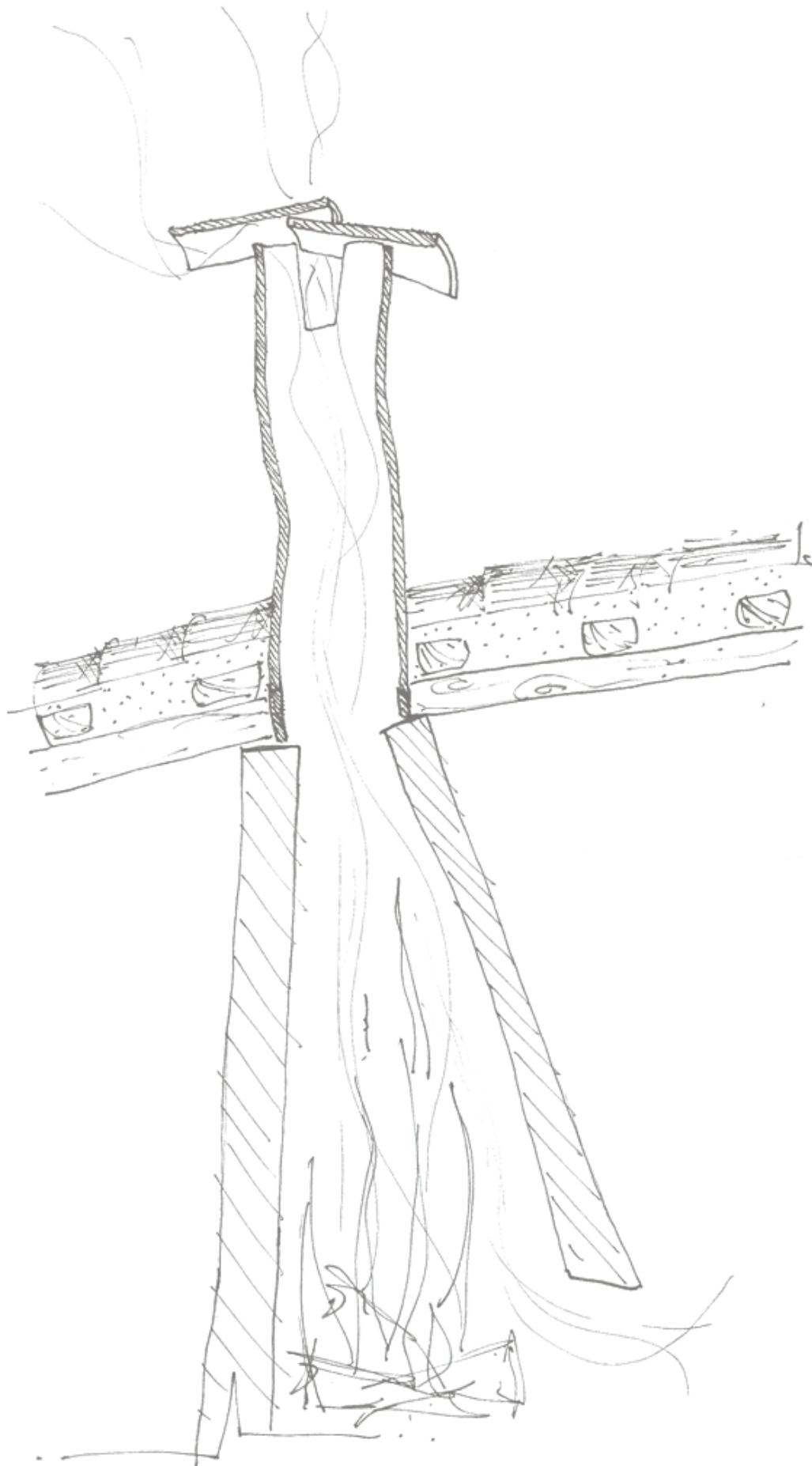
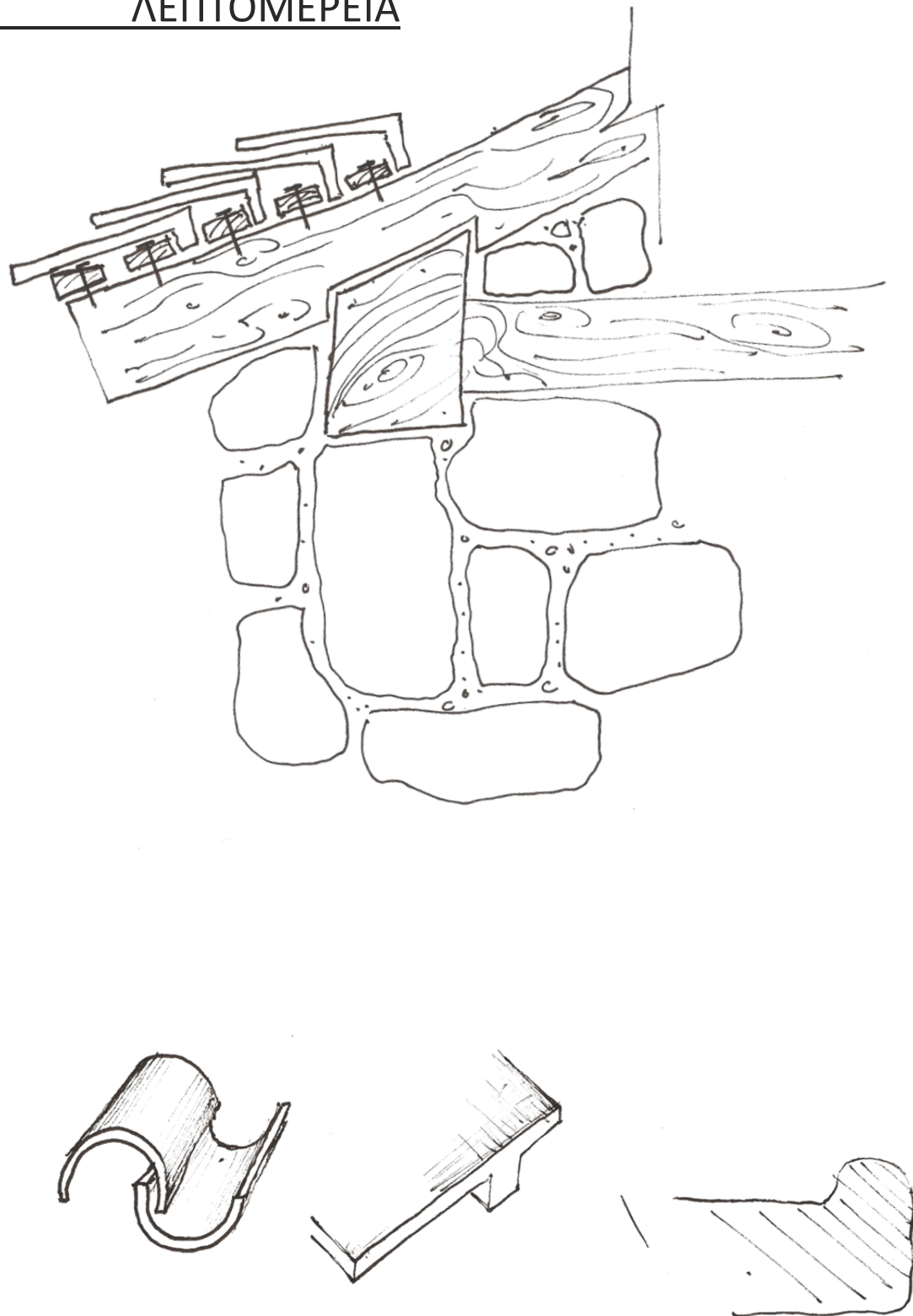

Εικ 23,24 : παραδείγματα από Ελλαδικό και Κυπριακό χώρο

Εικ. 25 : Tatao Ando , Westin Awaji Island Hotel

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ

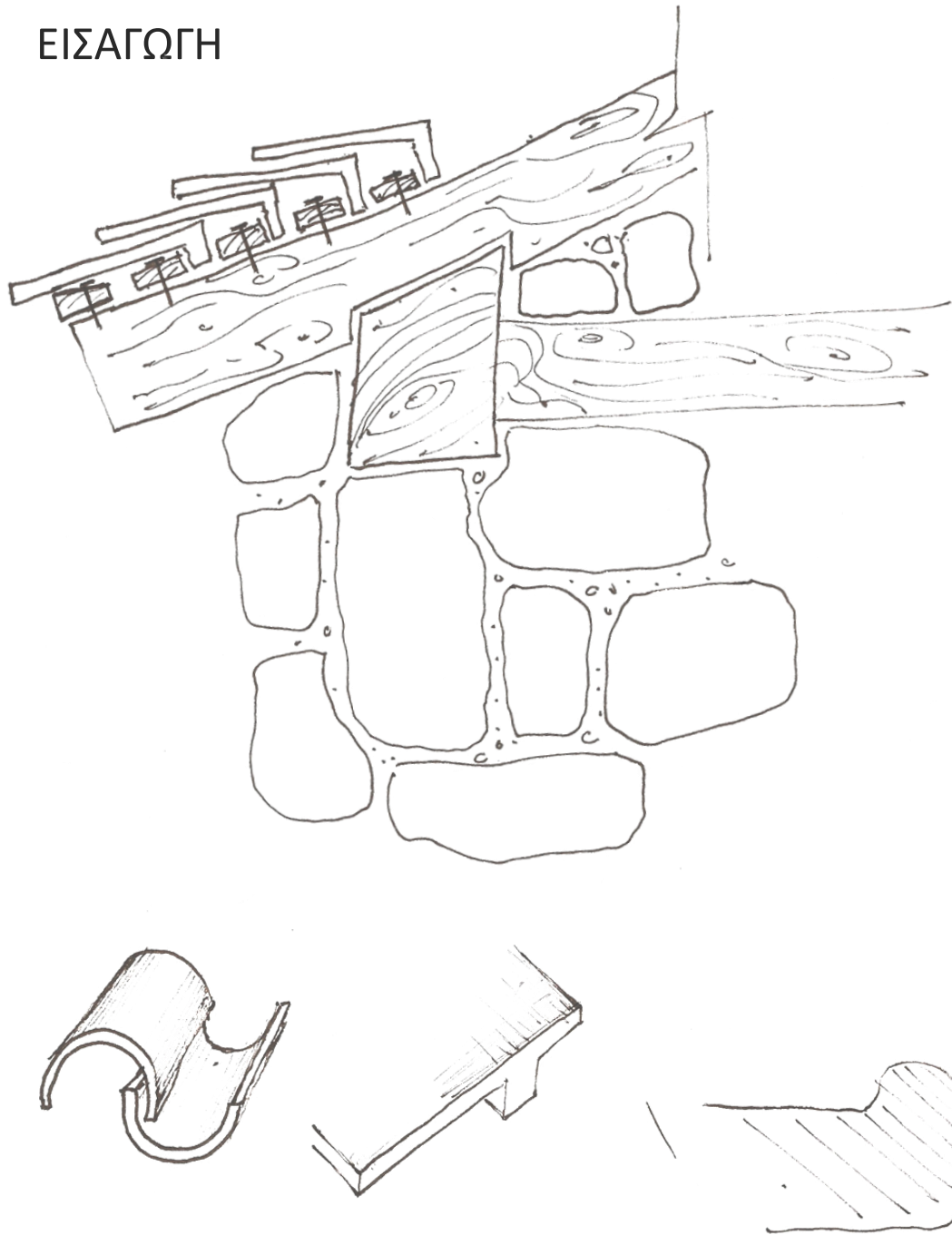
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ-
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ
3ο ΕΤΟΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ | ΧΩΡΙΟ
ΦΙΚΑΡΔΟΥ | ΚΥΠΡΟΣ
ΘΕΜΑ Η ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ
ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΕΤΟΣ 2010

ΡΙΤΣΙΑΡΤ ΧΩΛ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

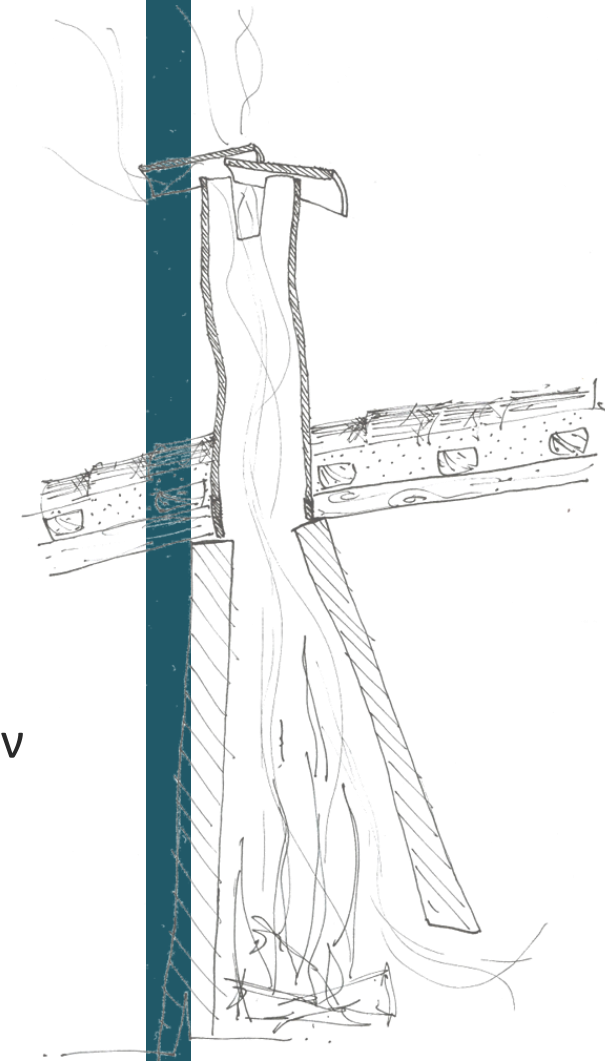

Ο χαρακτήρας ενός παραδοσιακού οικισμού της Κύπρου όπως είναι το χωριό Φικάρδου διαφαίνεται στο σύνολο μέσα από τις λεπτομέρειες στο τρόπο που οι άνθρωποι της τότε εποχής οικοδομούσαν τις οικίες τους. Η εμπειρία αυτών των ανθρώπων αναδύθηκε μέσα από τη φύση, τα υλικά και τα μέσα που διέθεταν. Έτσι διαμόρφωσαν τυπολογίες και σταθερές που τους βοήθησαν να κτίζουν μεθοδικά, χρηστικά και λειτουργικά ανάλογα με τις ανάγκες τους. Όλα αυτά δημιουργούν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική αυτού του τόπου και την μεταφέρουν σε εμάς.

Το χωριό Φικάρδου είναι διαμορφωμένο και κτισμένο βάση της μορφολογίας που είχε η συγκεκριμένη τοποθεσία. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα του χωριού είναι οι υψομετρικές διαφορές του εδάφους που σε συνδυασμό με το ισόγειο των κτισμάτων έρχονται να δομήσουν και άλλα κτίσματα πάνω από αυτό. Γι' αυτό το λόγο δεν έχουμε μια τόσο οριζόντια ανάπτυξη όσο μια ανάπτυξη κάθετη στο συγκεκριμένο χωριό. Αυτό αρχίζει να κάνει τις στέγες των κτισμάτων πολύ πιο χρηστικές όσο και κοινόχρηστες αφού βοηθούν στην μετάβαση του ανθρώπου από την μία οικία στην άλλη.

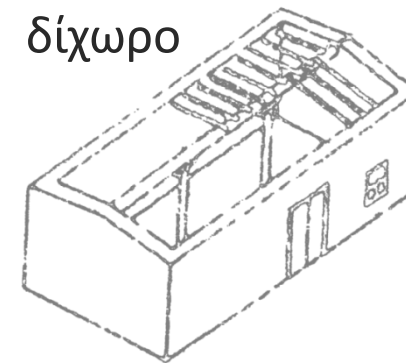
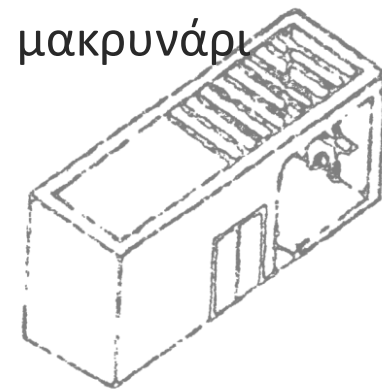
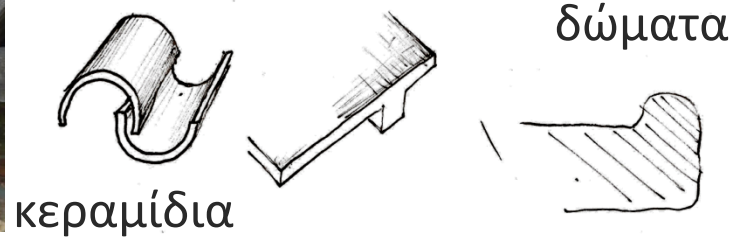
Έτσι αρχίζουμε από τις λεπτομέρειες της στέγης και του δώματος.

Ρίτσιαρτ Χωλ |
Λεπτομέρεια

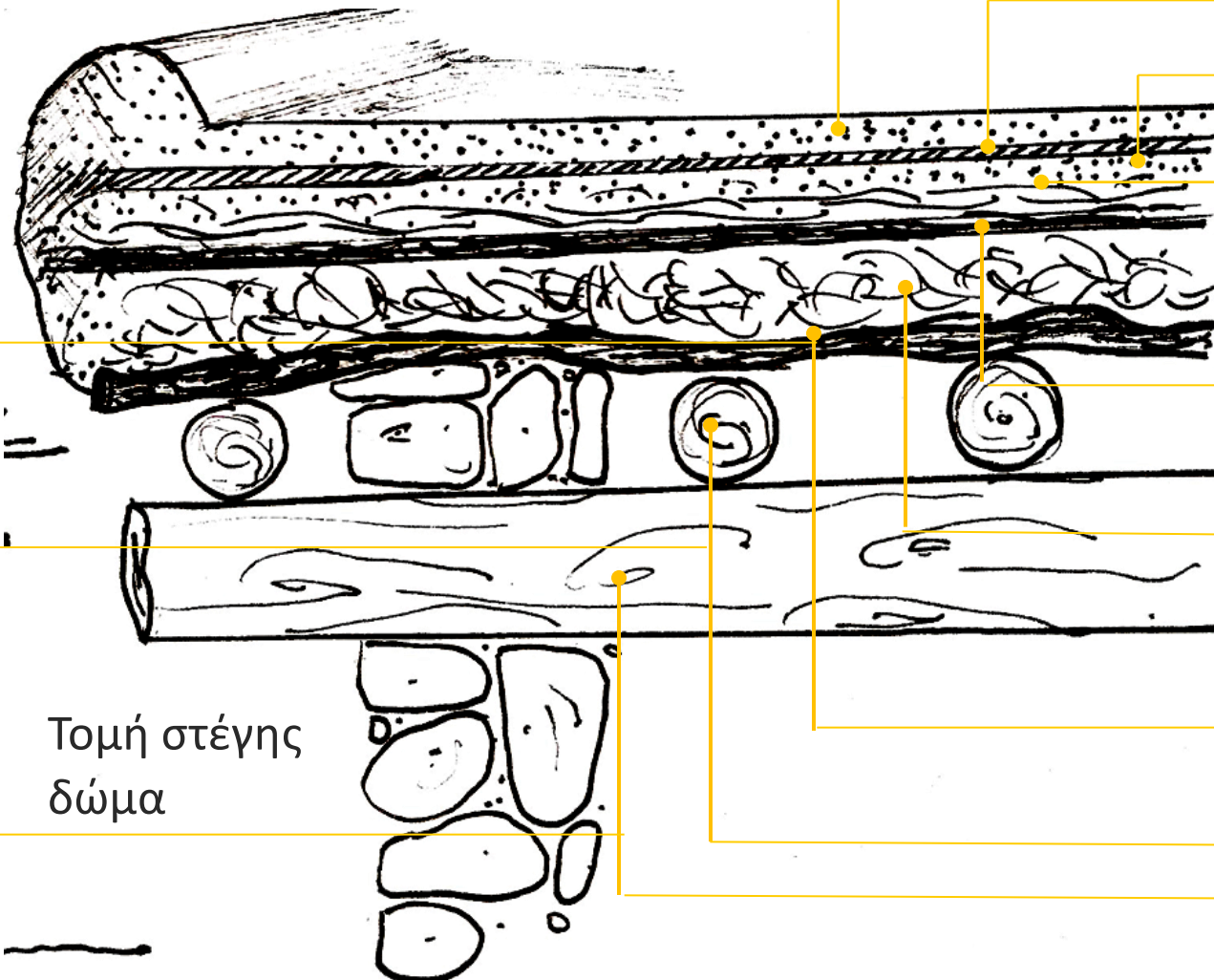
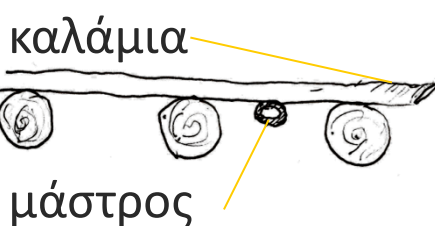

ΣΤΕΓΕΣ-ΔΩΜΑΤΑ

ΕΙΔΗ

Μια τομή αυτού του δώματος μπορεί να μας δείξει με ποιά σειρά τοποθετούσαν τα διάφορα υλικά για να στεγάσουν τις οικίες τους οι άνθρωποι της Φικάρδου.

•πηλός

•χώμα

•πηλός

•στρωτέρι

•ψαθαρκές(καλάμια ή σανίδες)

•αγκαθώδεις θάμνοι ή καλάμια

•κλαδιά ή καλάμια

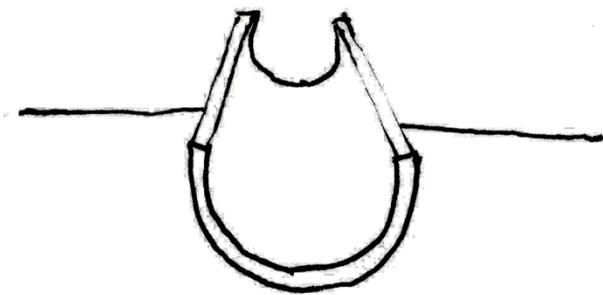
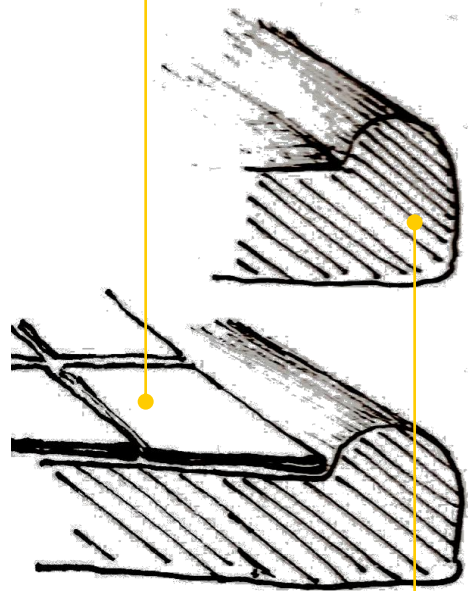
•βολίτζια

•νευκά □ ○ ▢

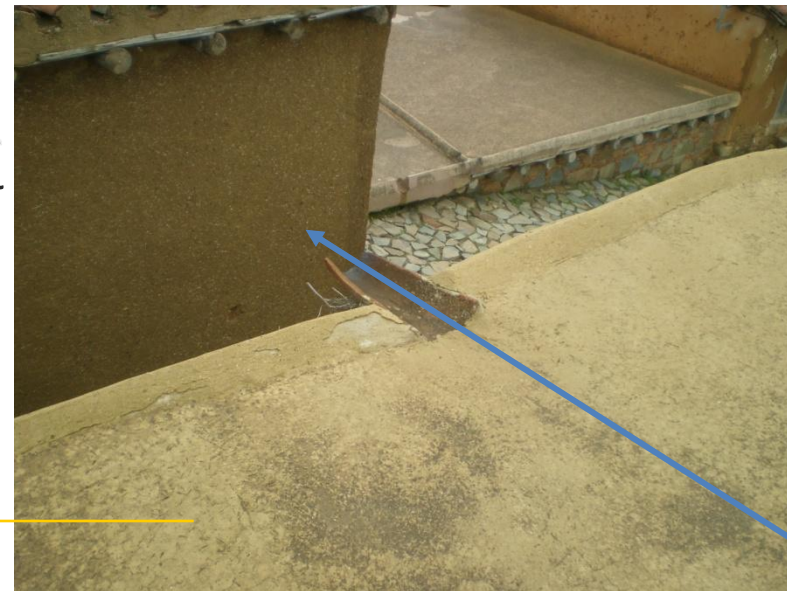
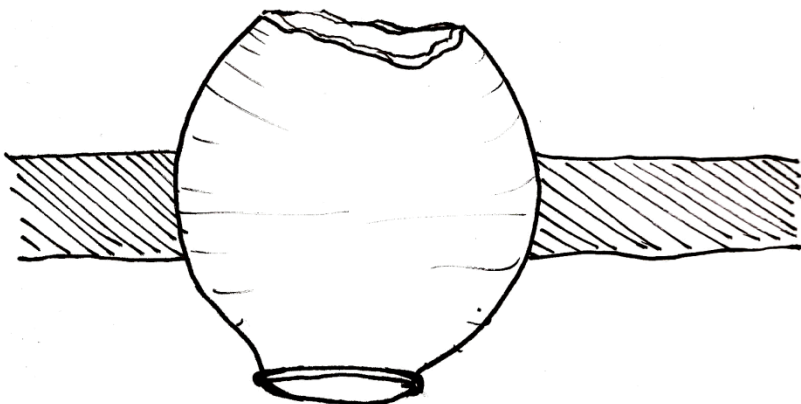
Τομή στέγης δώμα

ΣΤΕΓΕΣ-ΔΩΜΑΤΑ

Ρύσεις και ανοίγματα δωμαίων

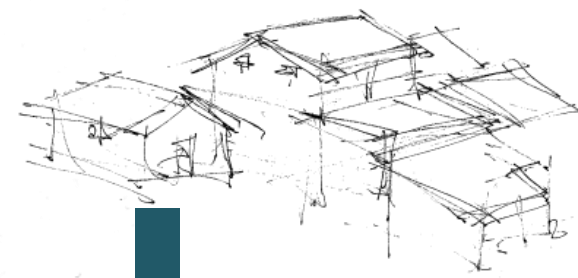
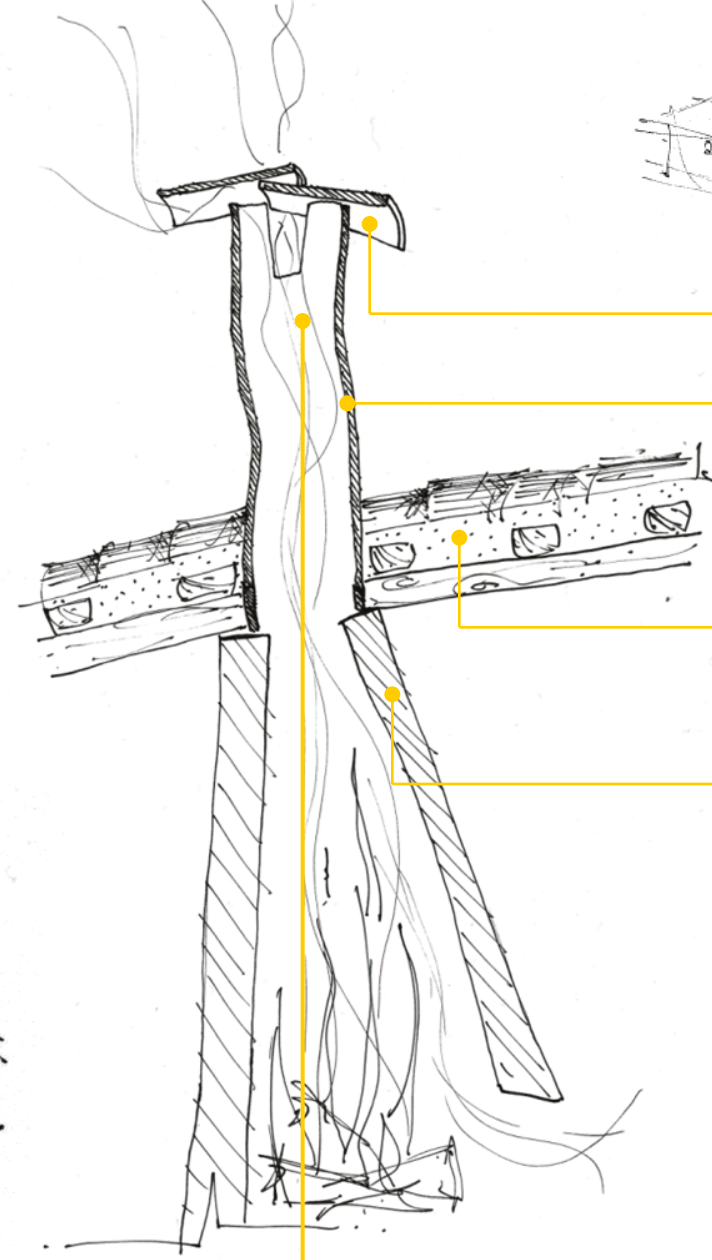
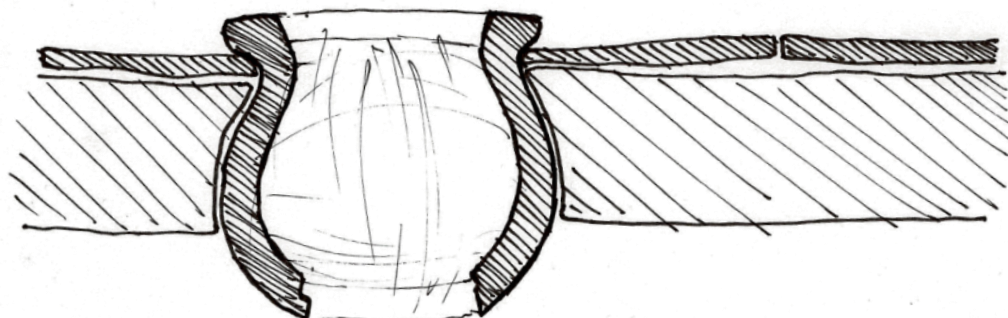
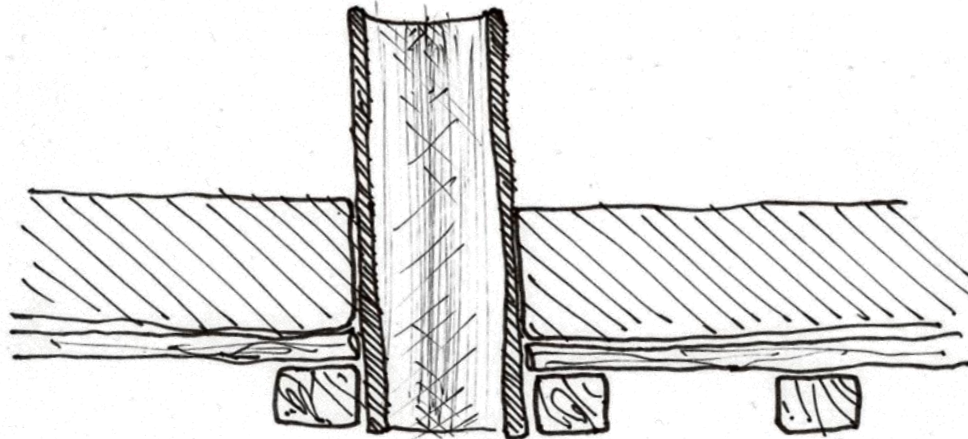
Ρύσεις με κεραμίδι

Πάνω στα δώματα συναντάμε πολύ συχνά διάφορα αντικείμενα που βοηθούσαν σε χρηστικούς ή λειτουργικούς σκοπούς, όπως για παράδειγμα οι χολέτρες για τις ρίσεις της στέγης μιας οικίας. Τα νερά κυλούσαν με μια ελαφριά κλίση από τα δώματα στις χολέτρες (κεραμίδι) και μετά στους δρόμους. Τα πιθάρια χρησίμευαν για οπτική πρόσβαση και τη μεταφορά αντικειμένων από πάνω προς τα κάτω όπου βρίσκονταν οι εσωτερικοί τους χώροι.

ΣΤΕΓΕΣ-ΔΩΜΑΤΑ

Τομή-λεπτομέρειες

κεραμίδι

καπνοδόχος/
μέταλλο

στέγη

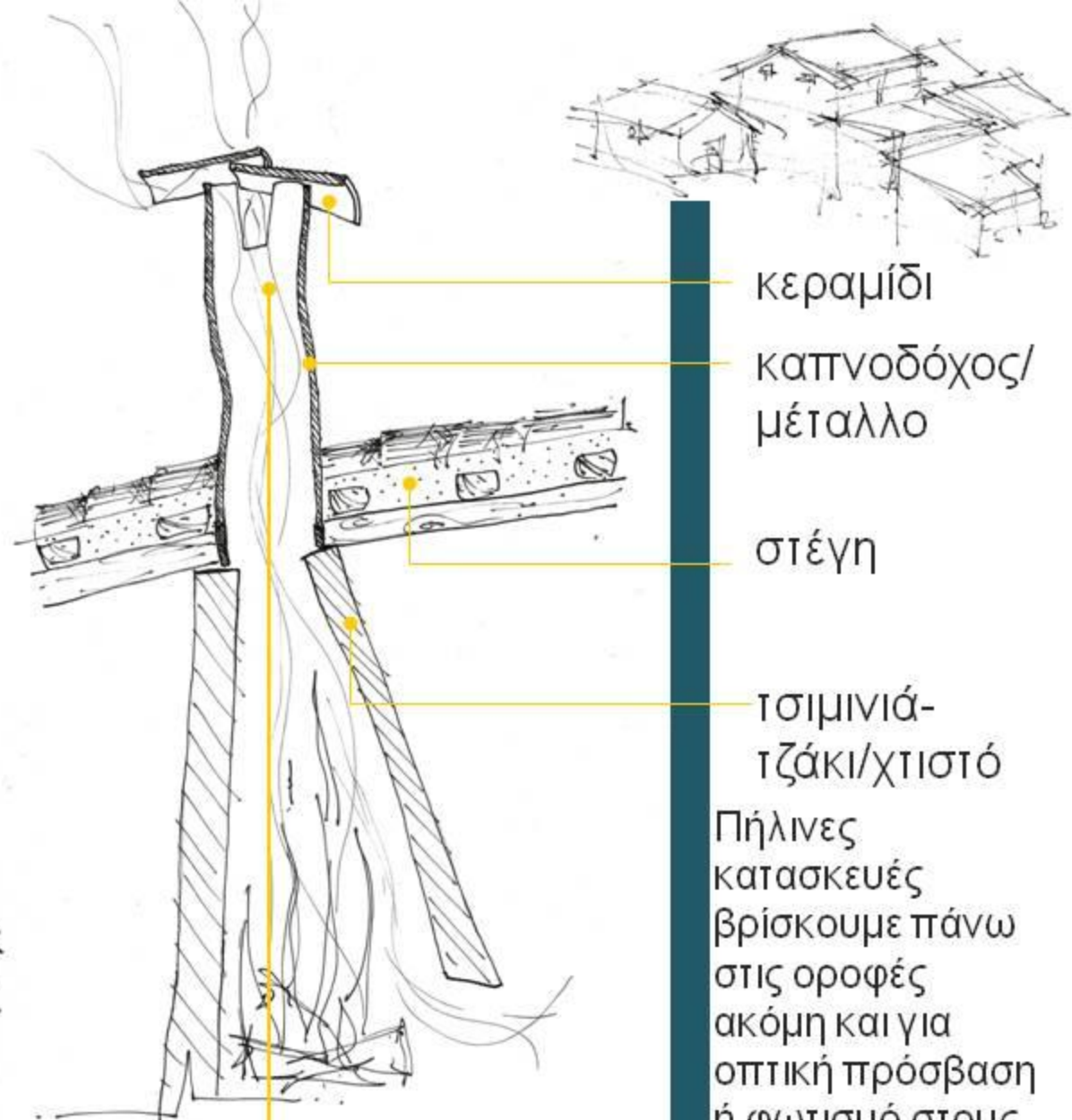
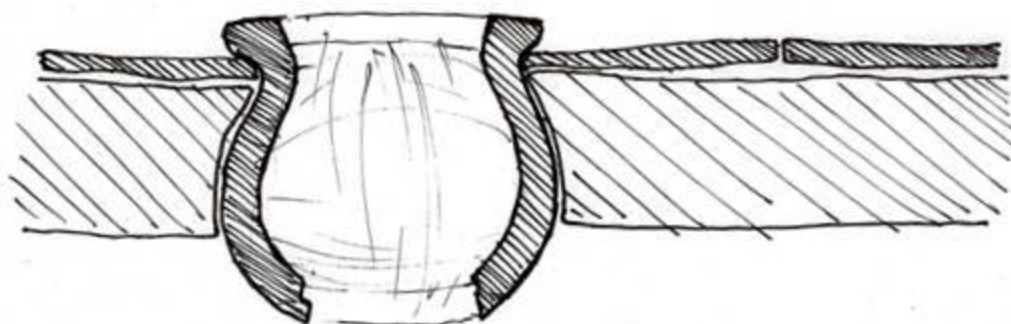
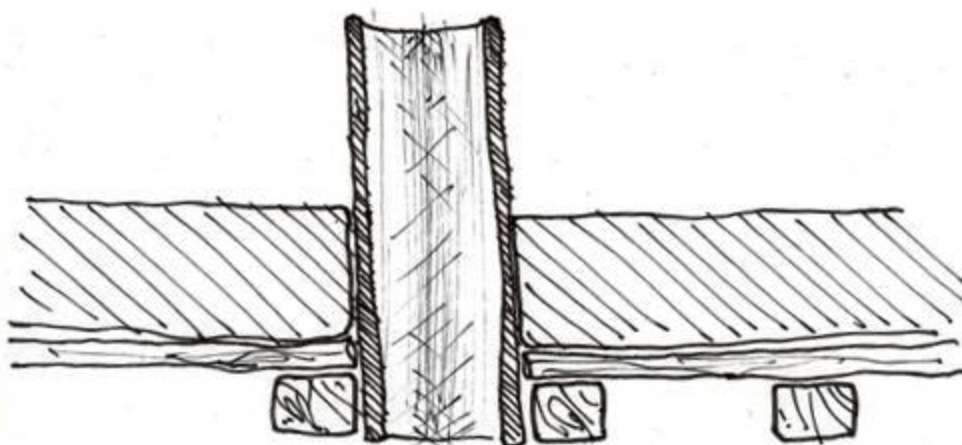
τσιμινιά-
τζάκι/χτιστό

Πήλινες κατασκευές βρίσκουμε πάνω στις οροφές ακόμη και για οπτική πρόσβαση ή φωτισμό στους εσωτερικούς χώρους μιας οικίας. Η καπνοδόχος είναι σημαντικό άνοιγμα στην οροφή μιας οικίας για την έξοδο του καπνού από το τζάκι αφού επηρεάζει τις όψεις των σπιτιών της Φικάρδου.

ΣΤΕΓΕΣ-ΔΩΜΑΤΑ

Τομή-λεπτομέρειες

κεραμίδι

καπνοδόχος/
μέταλλο

στέγη

τσιμινιά-
τζάκι/χτιστό

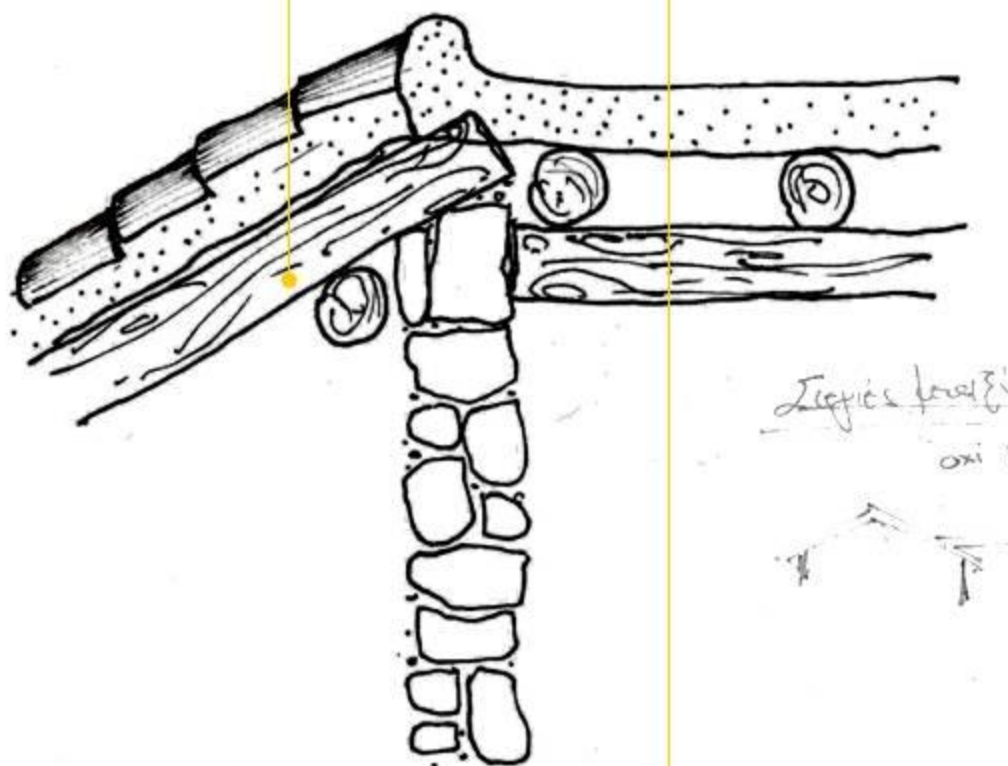
Πήλινες κατασκευές βρίσκουμε πάνω στις οροφές ακόμη και για οπτική πρόσβαση ή φωτισμό στους εσωτερικούς χώρους μιας οικίας. Η καπνοδόχος είναι σημαντικό άνοιγμα στην οροφή μιας οικίας για την έξοδο του καπνού από το τζάκι αφού επηρεάζει τις όψεις των σπιτιών της Φικάρδου.

ΣΤΕΓΕΣ-ΔΩΜΑΤΑ

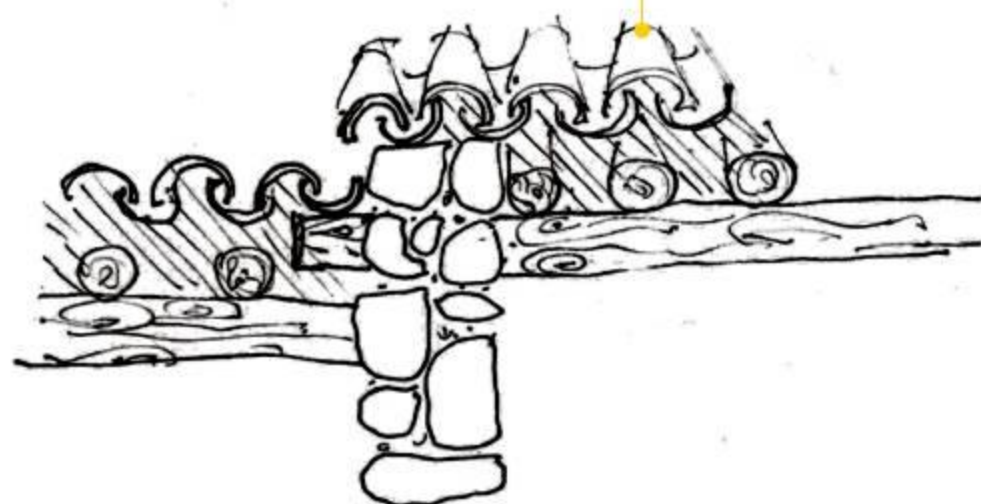
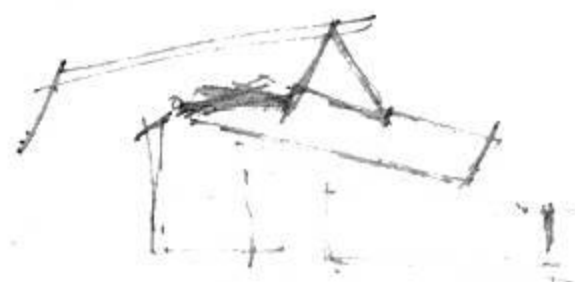
Στην Φικάρδου παρατηρείται έντονα ο ανοργάνωτος τρόπος ένωσης μιας στέγης και οικίας με τη γειτονική, όπως και τη συνεργασία του ενός με το άλλο για την μετακίνηση του ανθρώπου από οικία σε οικία μέσω δώματος και δρόμου αφού και ο ίδιος ο δρόμος μπορεί να ενοποιείται με ένα δώμα αφού τα διαφορετικά υψόμετρα το δημιουργούν. Ένωση της μιας στέγης με την άλλη και της στέγης με το δώμα ξεχωρίζουν στον τρόπο δόμησης του χώρου και στον τρόπο μετακίνησης των κατοίκων. Κάποια δώματα ήταν χρηστικά και κάποια άλλα όχι.

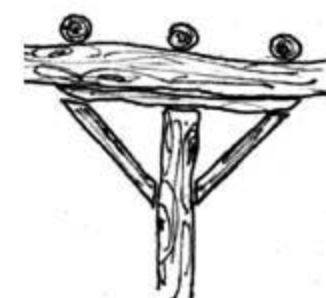
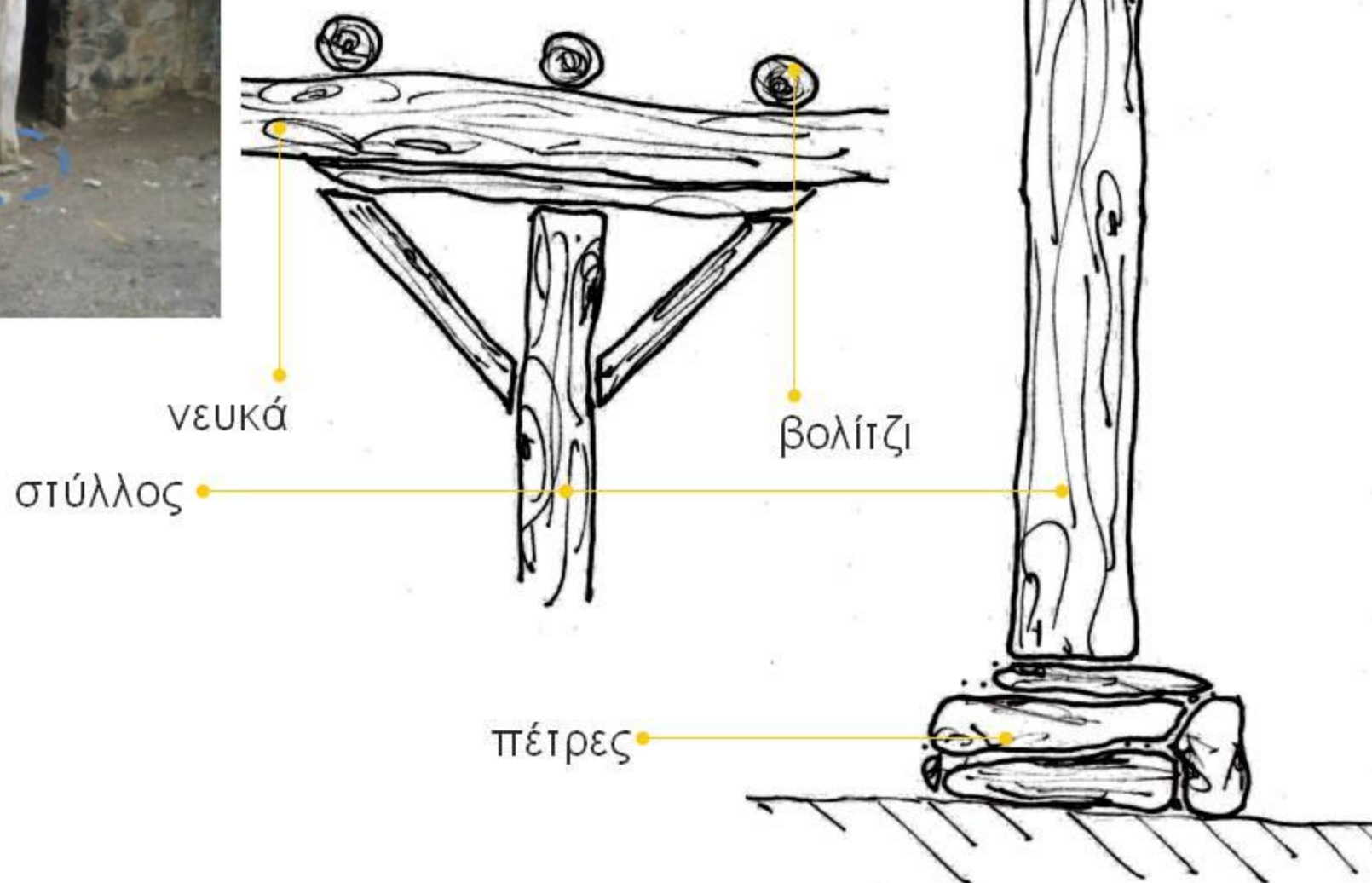
Στέγη
δωμάτιο

δωμάτιο
χρηστικό

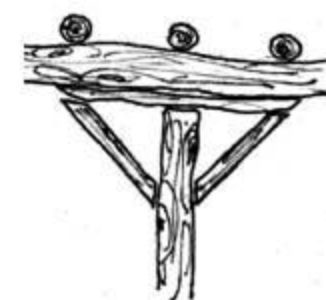
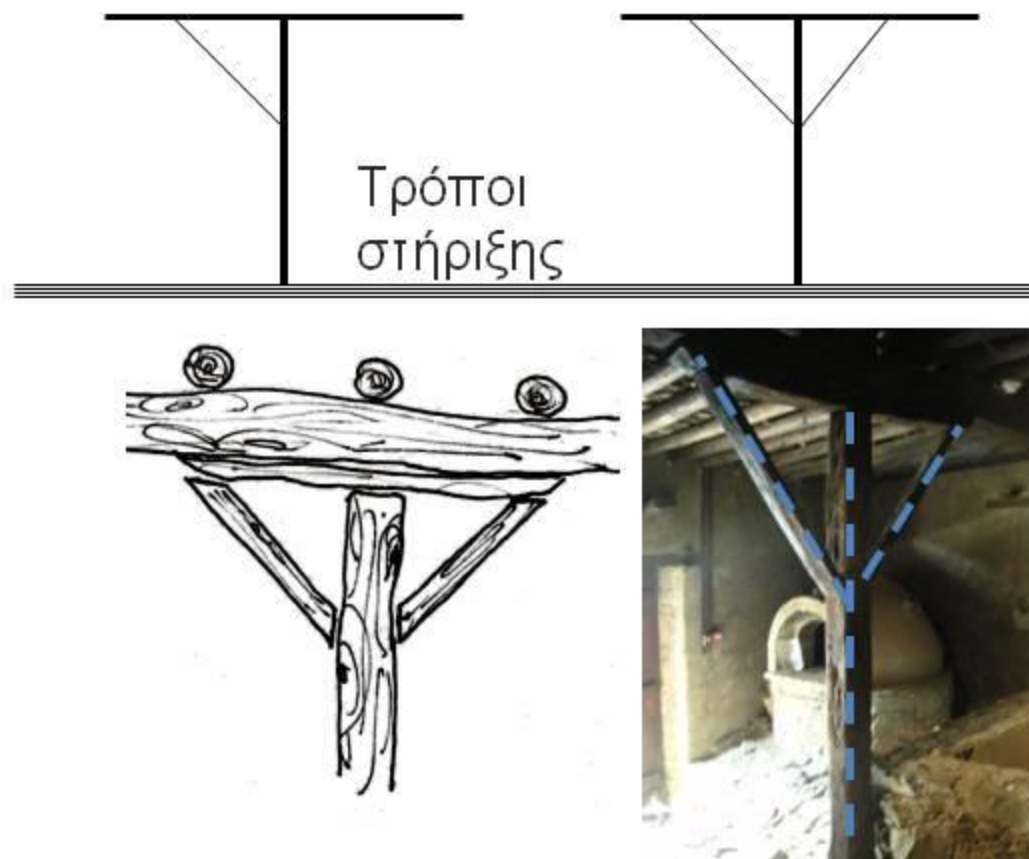
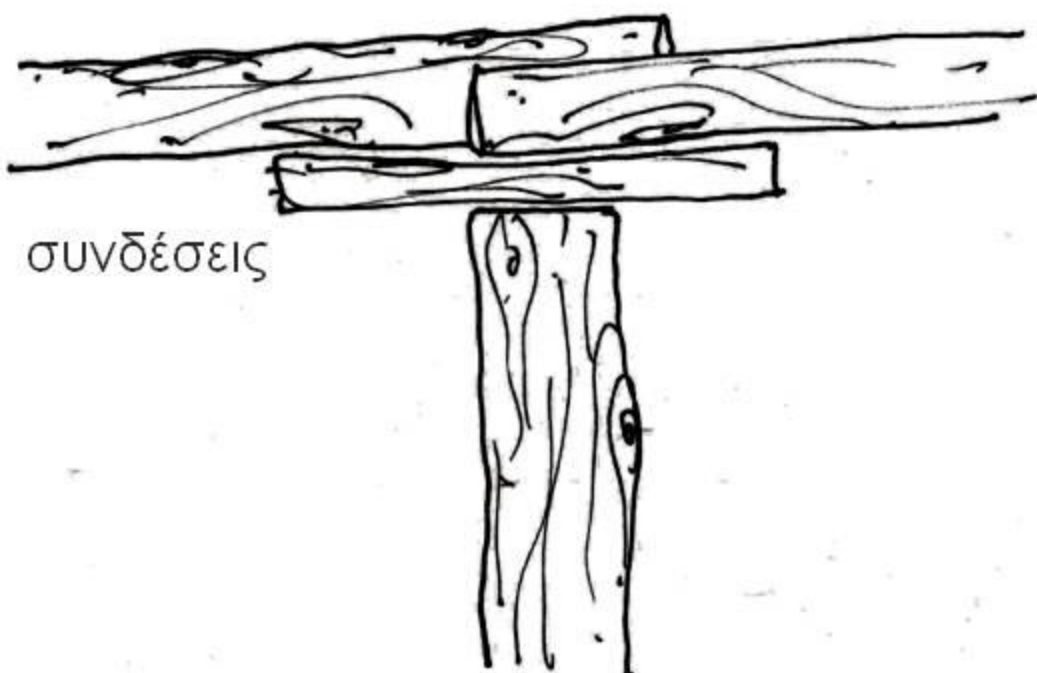
ΣΤΥΛΛΟΙ-ΚΟΛΟΝΕΣ

Διαφορετικά είδη στύλλων παρατηρούνται στο χωριό ανάλογα με το τί έπρεπε να στηρίξουν, και στο πού τοποθετούνταν οι στυλλοί.

Σε γυμνό πάτωμα υπάρχει πάντα μια ή και περισσότερες πέτρες για αποκοπή της υγρασίας από το ξύλινο υποστυλώμα.

ΣΤΥΛΛΟΙ-ΚΟΛΟΝΕΣ

Τρόποι στήριξης της νεφκάς με των στύλλο ήταν με εσοχές στο πάνω μέρος του στύλλου φωλιάζοντας μέσα τη νεφκά ή στηρίζοντάς τα μέσο ενός οι δύο διαγώνιων στοιχείων που μεταφέρουν και καλύτερα τις δυνάμεις από τη νεφκά στον στύλλο που την κρατά. Αν η νεφκά δεν έχει το ικανοποιητικό μήκος για να φτάσει το πλάτος του δωματίου χρησιμοποιούσαν δύο κομμάτια ξύλου τα οποία στηρίζονταν από το στύλλο.

συνδέσεις

ΠΑΤΩΜΑΤΑ

Στα πατώματα
οικίας και δρόμων
του χωριού
συναντάμε την
ακατέργαστη
πέτρα που
περισσότερο τη
συναντάμε στους
δρόμους παρά σε
οικίες,
πέτρα στην
οποία λύεναν
την όψη της
,που την
συναντάμε σε
δρόμους όπου
περνούσε το κάρο
για να μην
εμποδίζει η πέτρα
τους ξύλινους
τροχούς του
κάρου να
συνεχίσει την
πορεία του,
δώματα χωρίς
μάρμαρο και
γυψομάρμαρο στο
πάτωμα-δώμα
κάποιων οικιών
όπως στην οικία
Κατσινιόρου.

ΠΑΤΩΜΑΤΑ

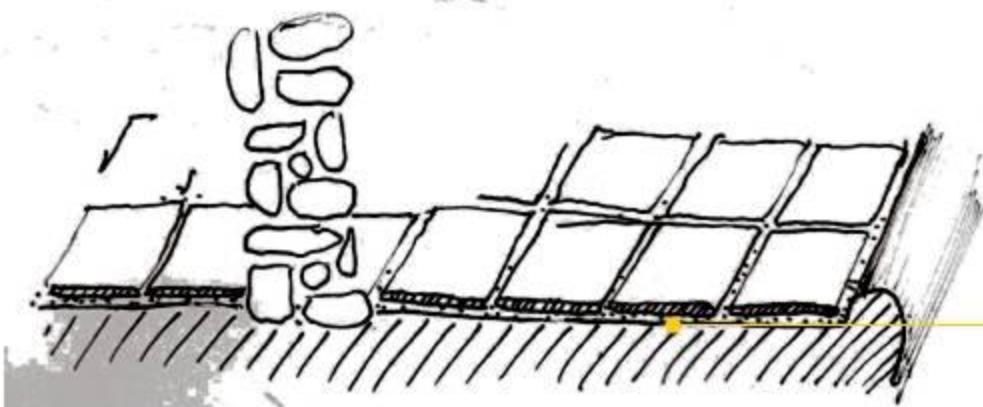
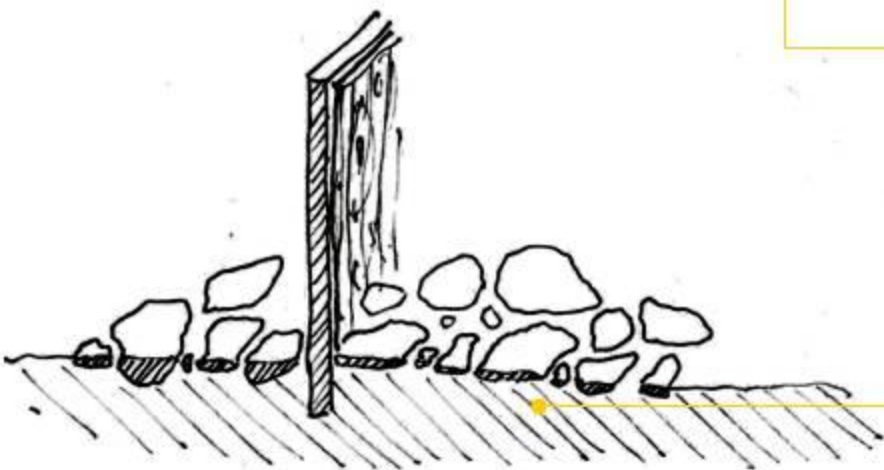
Συνδυασμός υλικών στην οικία Κατσινιόρου

Μάρμαρο από γύψο

Δώμα χωρίς μάρμαρο

πέτρα

Βλέπουμε μέσα και έξω από τα διάφορα σπίτια του χωριού των συνδυασμό των διαφόρων υλικών που προαναφέρω πιο πάνω αλλά και την συνέχεια των υλικών αυτών από έξω προς το εσωτερικό (δρόμο-αυλή/αυλή-εσωτερικοί χώροι).

ΤΟΙΧΟΙ

Υλικά

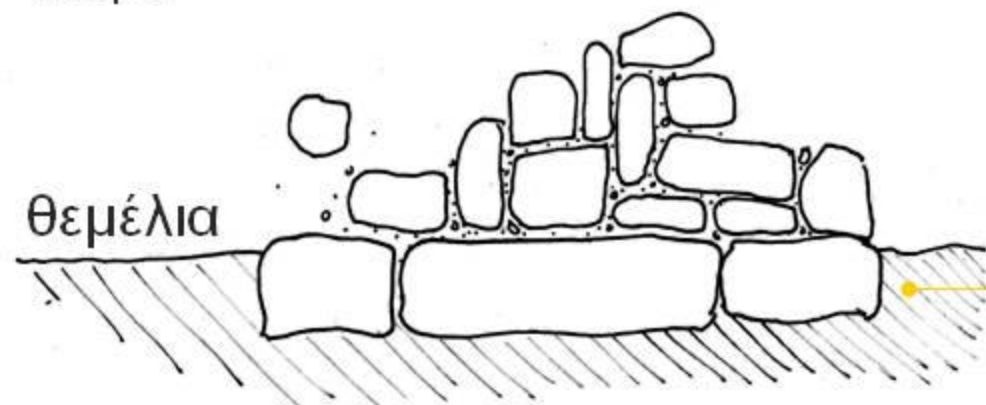

πέτρα

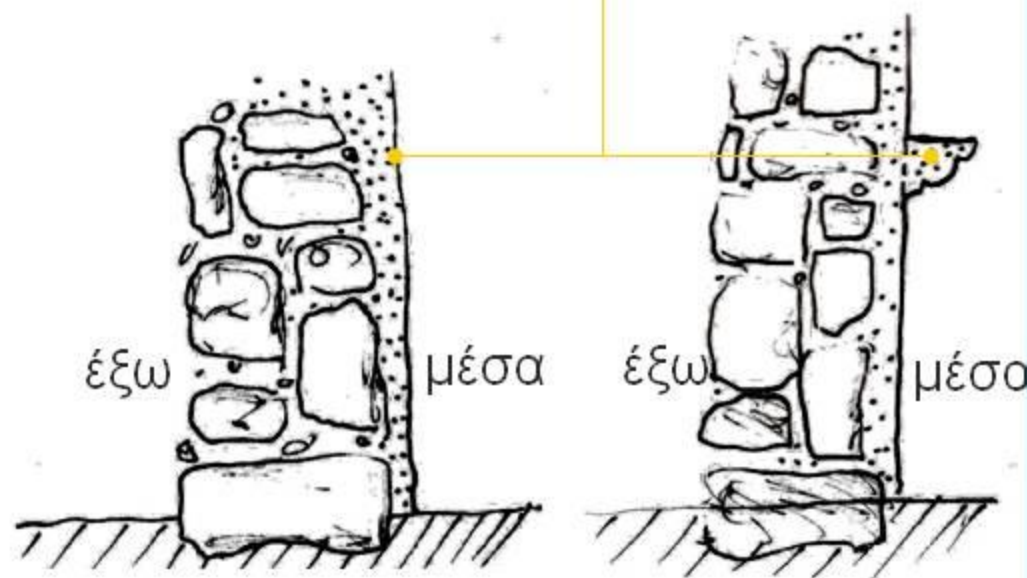
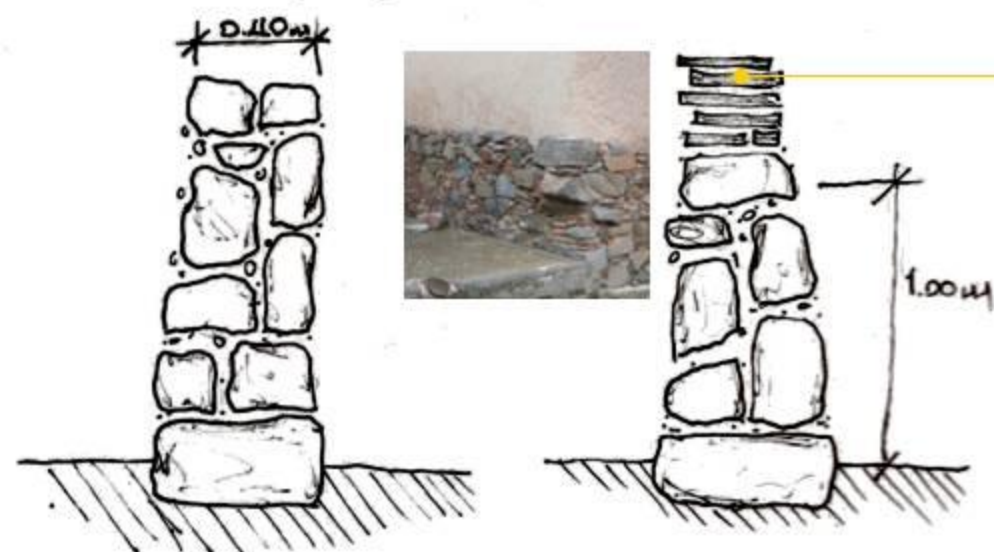

γύψος

πλινθάρι

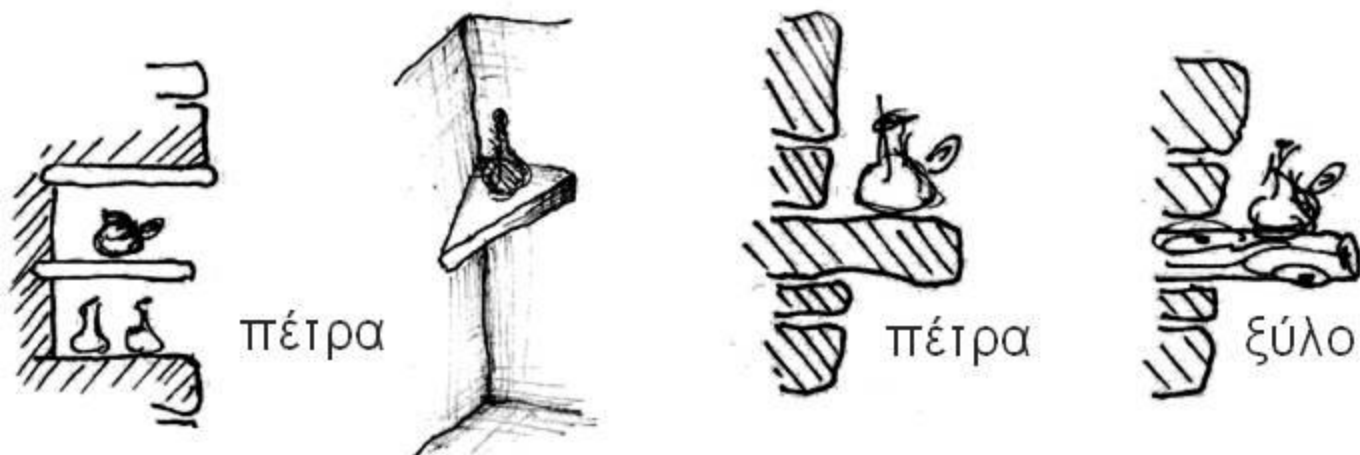
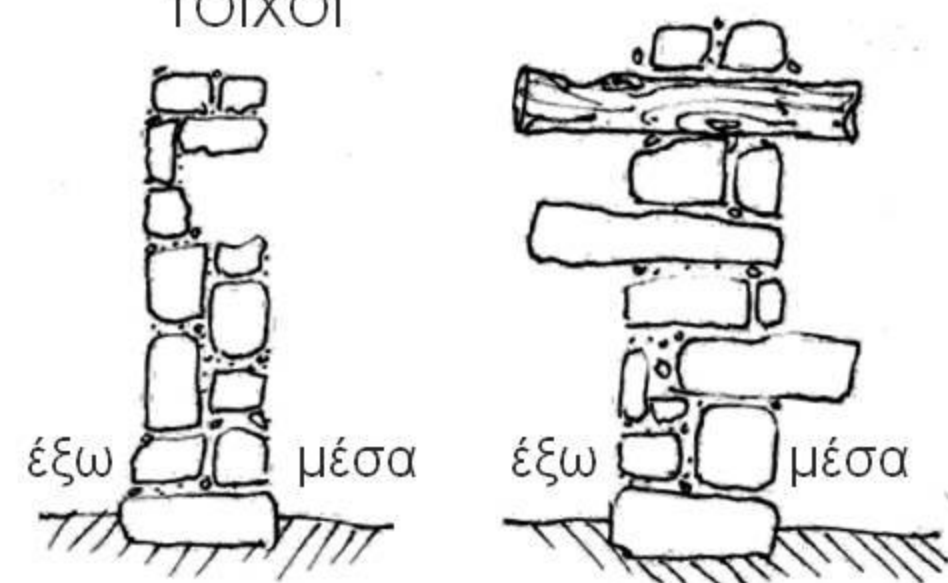
θεμέλια

Στο εσωτερικό των χώρων μπορούμε να δούμε την επικάλυψη και διακόσμηση των εσωτερικών επιφανειών με γύψο για να εμποδίσουν την υγρασία στο εσωτερικό μιας οικίας. Αυτό δεν αφήνει να φανούν τα υλικά του τοίχου στα οποία είναι χτισμένος.

Τα θεμέλια για την τότε εποχή ήταν ογκώδεις πέτρες(βράχοι) που τοποθετούνταν σχεδόν ολόκληρες μέσα στο скаμμένο έδαφος. Μπορούμε να πούμε ότι ήταν η συνέχεια των τοίχων προς τα μέσα του εδάφους.

ΤΟΙΧΟΙ

Αρσέρα που χρησίμευε για φυσικό αερισμό της οικίας.

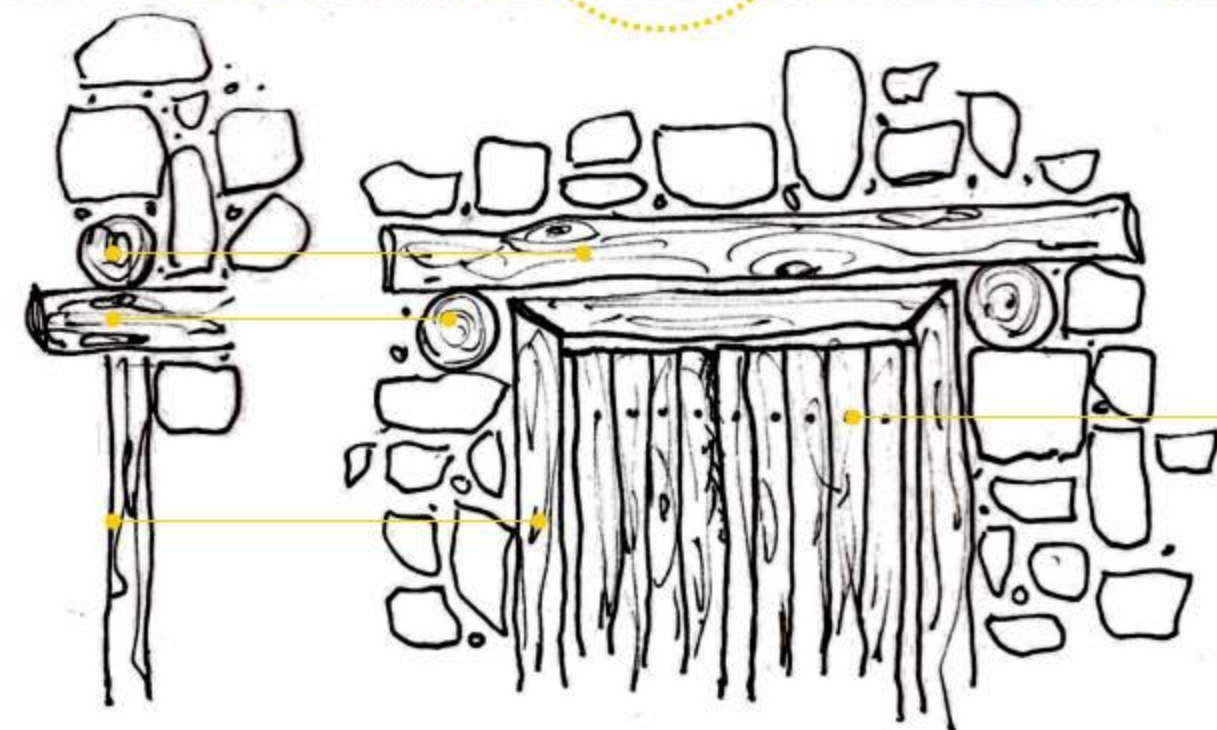
ΜΑΝΤΡΟΤΟΙΧΟ

Ι. Έχουμε συναντήσει τρεις τύπους στο χωριό Φικάρδου.

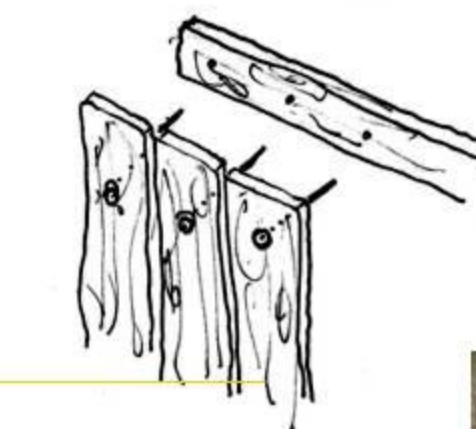

Χρηστικά κτιριακά στοιχεία από πέτρα ή ξύλο που βαίνουν προς τα έξω του εσωτερικού τοίχου είναι κάτι πολύ συνηθισμένο για μια οικία στο χωριό Φικάρδου. Άλλα στοιχεία προεξέχουν από τους εξωτερικούς τοίχους για την στήριξη πορτών και παραθύρων, ενώ μπορούμε να παρατηρήσουμε κάνοντας την βόλτα μας στους δρόμους του χωριού, τα τρία είδη μαντρότοιχων δηλαδή των τοίχων αναμεταξύ δρόμου και αυλής σπιτιού. Σημαντικό στοιχείο των κτισμάτων είναι η ΑΡΣΕΡΑ που τη βρίσκουμε συνήθως πάνω από την πόρτα της εισόδου μιας οικίας για βιοκλιματικούς σκοπούς.

ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ

γριτζέλια πάνω στις πόρτες

τομή παραθύρου

Όσο για τα ανοίγματα στις όψεις των σπιτιών τοποθετείται ένα ξύλο πάνω από το άνοιγμα του παραθύρου ή της πόρτας για να κρατά τις πέτρες ή το πλινθάρι που μπαίνει πάνω από αυτά για την συνέχεια του τοίχου του σπιτιού. Οι πόρτες κατασκευάζονταν από κάθετα ξύλα που ένωναν μεταξύ τους με ένα οριζόντιο ξύλο μέσω καρφιών στο πάνω και στο κάτω μέρος της.

ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ-ΕΙΔΗ

Δίβολο παράθυρο στην οικία Κατσινιόρου.

τύποι παραθύρων υπάρχουν πολλοί.

Διάκοσμος στις πόρτες

Κλείνω την εργασία με τα διάφορα μοτίβα που έρχονται να διαφοροποιήσουν το ένα είδος παραθύρου από το άλλο είτε με διαφορετικά σχήματα ξύλου είτε με χαραγμένα μοτίβα πάνω του.

κεραμύδι
Παραθυρόφυλο /ξύλο

Λαξευμένη πέτρα

Βραχώδης πέτρα